

АНКЕТА

о потрошњи домаћинства
у Босни и Херцеговини

2015

Босна и Херцеговина

Агенција за статистику
Босне и Херцеговине

Сарајево, 2018.

АНКЕТА О ПОТРОШЊИ ДОМАЋИНСТАВА 2015.

Босна и Херцеговина

Агенција за статистику
Босне и Херцеговине

Сарајево, 2018.

Издаје: Агенција за статистику Босне и Херцеговине
Зелених беретки 26, 71000 Сарајево
Босна и Херцеговина
Телефон: +387 33 91 19 11; Телефакс: +387 33 22 06 22
E-mail: bhas@bhas.gov.ba; **Интернет страница:** www.bhas.gov.ba

Одговара: мр Велимир Јукић, директор

Податке припремили: Един Шабановић, Дајана Мргуд —Агенција за статистику БиХ
Биљана Тешић —Републички завод за статистику РС
Медиха Скулић —Федерални завод за статистику

Лектура: Сњежана Бадњар

Дизајн насловнице: Лејла Ракић Бекић

Техничка припрема: Лариса Хасанбеговић

Молимо кориснике Публикације да приликом употребе података обавезно наведу извор.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....	5
1. УВОД.....	7
1.1. Опште информације.....	7
1.2. Главни резултати Анкете о потрошњи домаћинства за 2015. годину.....	8
2. СТАНОВНИШТВО И ДОМАЋИНСТВА: ГЛАВНЕ СОЦИОЕКОНОМСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	9
2.1. Становништво.....	9
2.2. Домаћинства.....	17
3. УЧЕШЋЕ ДОМАЋИНСТАВА НА ТРЖИШТУ РАДА	20
4. УСЛОВИ СТАНОВАЊА: КАРАКТЕРИСТИКЕ СТАМБЕНИХ ЈЕДИНИЦА И ПОСЈЕДОВАЊЕ ТРАЈНИХ ПОТРОШНИХ ДОБАРА.....	29
4.1. Карактеристике стамбених јединица	29
4.2. Посједовање трајних потрошних добара.....	35
5. ИЗДАЦИ ЗА ПОТРОШЊУ: НИВО И СТРУКТУРА	39
5.1. Главне чињенице.....	39
5.2. Разлике по географским подручјима и типу насеља	43
5.3. Карактеристике домаћинства и разлике у понашању по питању потрошње.....	48
5.4. Куповина прехранбених производа према типу продајног мјеста	55
5.5. Штедња и економска ситуација домаћинства.....	56
6. СИРОМАШТВО: ПРОЦЈЕНА И ГЛАВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ СИРОМАШНИХ ДОМАЋИНСТАВА..	59
6.1. Методолошки аспекти.....	59
6.2. Релативно сиромаштво.....	60
6.3. Карактеристике сиромашних домаћинства.....	63
6.4. Образовање, запосленост и сиромаштво.....	65
6.5. Релативни карактер линије сиромаштва (Домаћинства на граници сиромаштва и слабо сиромашна домаћинства).....	66
7. ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА УКЉУЧЕНОСТ.....	68
7.1. Здравствено стање и здравствене услуге.....	68
7.2. Дознаке домаћинствима	74
7.3. Задовољство животом.....	75
7.4. Социјална укљученост	76
7.5. Питања о дјеци.....	80
8. ТУМАЧ ПОЈМОВА И МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА	83
9. ИНДЕКС СТАТИСТИЧКИХ ТАБЕЛА	87
10. СТАТИСТИЧКЕ ТАБЕЛЕ	88

ПРЕДГОВОР

Агенција за статистику Босне и Херцеговине (БХАС), Федерални завод за статистику (ФЗС) и Републички завод за статистику Републике Српске (РЗСПС) спровели су у 2015. години у Босни и Херцеговини (БиХ) Анкету о потрошњи домаћинства.

Анкета је спроведена у складу са међународним стандардима и методолошким препорукама EUROSTAT-а, што омогућава међународну упоредивост података. Ова Анкета о потрошњи домаћинства је четврта по реду у БиХ, а претходна је спроведена 2011. године.

Подаци добијени Анкетом презентовани су у агрегираном облику, чиме је у складу са одредбама Закона о статистици БиХ у потпуности обезбјеђена тајност личних података о домаћинствима и лицима.

Публикација садржи анализу резултата Анкете о потрошњи домаћинства из 2015. године: анализу социоекономских карактеристика домаћинства у БиХ, учешћа домаћинства на тржишту рада, услова становања, нивоа и структуре издатака домаћинства, анализу сиромаштва. Анкета о потрошњи домаћинства у 2015. години садржи и ad-hoc модул Здравство и социјална укљученост, базиран на питањима из EY-SILC анкете која ће бити уведена у блиској будућности у нашој земљи. Анализа овог модула дата је у поглављима 7 и 8 ове публикације.

Публикација у електронској верзији је такође доступна на веб страници Агенције за статистику Босне и Херцеговине: www.bhas.gov.ba

Посебно поштовање и захвалност за њихову сарадњу и стрпљење исказујемо свим домаћинствима која су била дио узорка за ову Анкету, члановима домаћинства који су одговарали на питања из упитника и на тај начин давали потребне податке за анализу, као и анкетарима који су савјесно обављали свој посао.

1. УВОД

1.1. Опште информације

Анкета о потрошњи домаћинства даје основне информације које су потребне да би се дефинисали, анализирали и интерпретирали издаци за потрошњу домаћинства у Босни и Херцеговини.

Анкетом се, на бази узорка домаћинства, прикупљају подаци о издацима за потрошњу са посебним освртом на социјалне и економске услове у којима домаћинства живе и омогућава квалитативна и квантитативна анализа животног стандарда и понашања домаћинства када је у питању потрошња, узимајући у обзир различите типове домаћинства.

Основна сврха анкете огледа се у прикупљању информација о структури и нивоу издатака за потрошњу према главним социоекономским и географским карактеристикама домаћинства; прикупљају се сви издаци домаћинства за набавку производа и услуга личне потрошње. Дефиниција издатака за потрошњу такође обухвата производе које је домаћинство произвело у својим баштама или на пољопривредним имањима за своју потрошњу (потрошња из властите производње), производе и услуге које обезбијеђују послодавци у виду плате, импутирану ренту за стамбене јединице у којима живе власници или које се користе бесплатно. Сви други издаци домаћинства за потребе које не спадају у оквир потрошње искључују се из концепта издатака за потрошњу (нпр. куповина куће или земљишта, плаћање пореза, издаци везани са пословним дјелатностима итд.). Износи издатака за потрошњу биљеже се у тренутку набавке производа и услуга, без обзира да ли су стварно потрошени или плаћени у том тренутку (на примјер, плаћање картицом или у ратама).

Да би се добила комплетна слика, анкетом се прикупљају подаци о издацима за храну и пиће, становање, намјештај, одећу и обућу, здравство, превоз, комуникације, рекреацију, културу и образовање, о другим производима и услугама које нису претходно споменуте, као и информације о члановима домаћинства (веза са носиоцем домаћинства, старосна доб, брачни статус, образовање, статус активности, подручје дјелатности), као и подаци о карактеристикама становања.

Резултати су дати по групама или категоријама издатака (они који су најрелевантнији), анализирају се по територијалној припадности, величини и типу домаћинства, занимању и подручју дјелатности носиоца домаћинства, као и по карактеристикама које више од других утичу на нивое потрошње и понашање домаћинства када је у питању потрошња.

Поглавље 2 даје осврт на становништво Босне и Херцеговине у смислу индивидуалних социоегеографских карактеристика (географско подручје, пол, старосна група, брачни статус, образовање) и у смислу структуре домаћинства (број чланова, тип домаћинства, присуство старијих и млађих лица у домаћинству).

Поглавље 3 даје анализу учешћа на тржишту рада, такође са тачке гледишта домаћинства, те даје информације о различитој дистрибуцији дјелатности између домаћинства.

У поглављу 4 приказан је детаљан опис услова у којима живе домаћинства у Босни и Херцеговини, у смислу карактеристика стамбених јединица, расположивих услуга и власништва над трајним потрошним добрима.

Поглавље 5 је посвећено анализи издатака за потрошњу домаћинства. Нивои и вриједности издатака дати су по географским подручјима, типу домаћинства, учешћу на тржишту рада и главним групама или модалитетима потрошње. Посљедњи дио поглавља даје синтетичку анализу штедње домаћинства и процјену најнижег мјесечног прихода који би задовољавао потребе домаћинства.

Поглавље 6 третира анализу релативног сиромаштва: европска методологија која се користи за анализу сиромаштва укратко је описана и коришћена с циљем процјене и описа сиромашних домаћинства.

Анализа модула о социјалној инклузији и здравству дата је у **поглављу 7** ове публикације и обухвата анализу социјалне укључености, дознака, задовољства испитаника животом и о условима у којима живе њихова дјеца, те здравственог стања, здравствених услуга, навика и потешкоћа са којима се суочавају по питању здравља.

Тумач појмова и анекс статистичких табела дати су у прилогу публикације.

1.2. Главни резултати Анкете о потрошњи домаћинства за 2015. годину

Из Анкете о потрошњи домаћинства спроведене у 2015. години израчунат је широк спектар различитих показатеља о домаћинствима, становништву, условима становања и рада, потрошњи и животном стандарду. У наредној табели издвојени су само неки од главних индикатора, а у осталим поглављима дата је детаљна анализа свих добијених резултата.

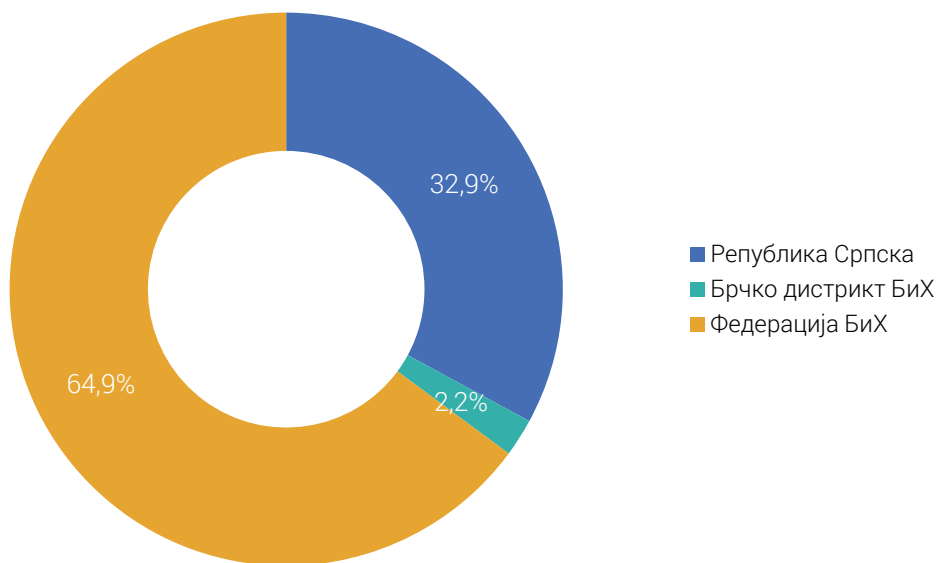
Табела 1.1. Главни индикатори о становништву и домаћинствима по географским подручјима, 2015. (апсолутне вриједности и структура у процентима)

Главни индикатори	Географско подручје			Босна и Херцеговина
	Федерација БиХ	Република Српска	Брчко дистрикт БиХ	
Број анкетираних домаћинства	4.643	2.607	452	7.702
Процјењени број домаћинства	652.129	359.567	21.755	1.033.452
Процјењени број становника	1.943.513	985.854	66.236	2.995.603
Просјечан број чланова по домаћинству	3,0	2,7	3,0	2,9
Просјечни мјесечни издаци за потрошњу по домаћинству (КМ)	1.508,04	1259,91	1.402,29	1419,48
- за храну и пиће (КМ)	451,74	410,55	470,31	437,80
- за непрехрамбене производе (КМ)	1056,30	849,35	931,99	981,68
Процент домаћинства који уштеде дио прихода	21,5	12,1	21,0	18,2
Процент сиромашних домаћинства	16,0	17,4	15,9	16,5
Процент сиромашних појединаца	17,1	16,4	17,6	16,9

2. СТАНОВНИШТВО И ДОМАЋИНСТВА: ГЛАВНЕ СОЦИО-ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ**2.1. Становништво**

Укупан број становника у Босни и Херцеговини, израчунат као директна процјена из Анкете о потрошњи домаћинства, у 2015. години је 2.995.603; од тога скоро двије трећине у федерацији БиХ, око једне трећине у РС и мало више од 2% у БД БиХ.

Графикон 2.1. Становништво по географском подручју, 2015. год.
(структура у процентима)

Највећи број становника живи у насељима типа „остало“¹ (59%): у Републици Српској су то готово двије трећине становника, док је проценат у Федерацији БиХ и Брчко дистрикту БиХ нешто већи од 50%.

Табела 2.1. Становништво по типу насеља и географском подручју, 2015. год.
(апсолутне вриједности и структура у процентима)

Тип насеља	Географско подручје			Босна и Херцеговина
	Федерација БиХ	Република Српска	Брчко дистрикт БиХ	
Градско	42,2	39,0	47,6	41,3
Остало	57,8	61,0	52,4	58,7
Укупно (=100%)	1.943.513	985,854	66,236	2.995.603

¹ Према важећој статистичкој типологији насељена мјеста у БиХ су сврстана у два типа: градска и остала. Тип „остало“ обухвата сеоска и приградска насеља.

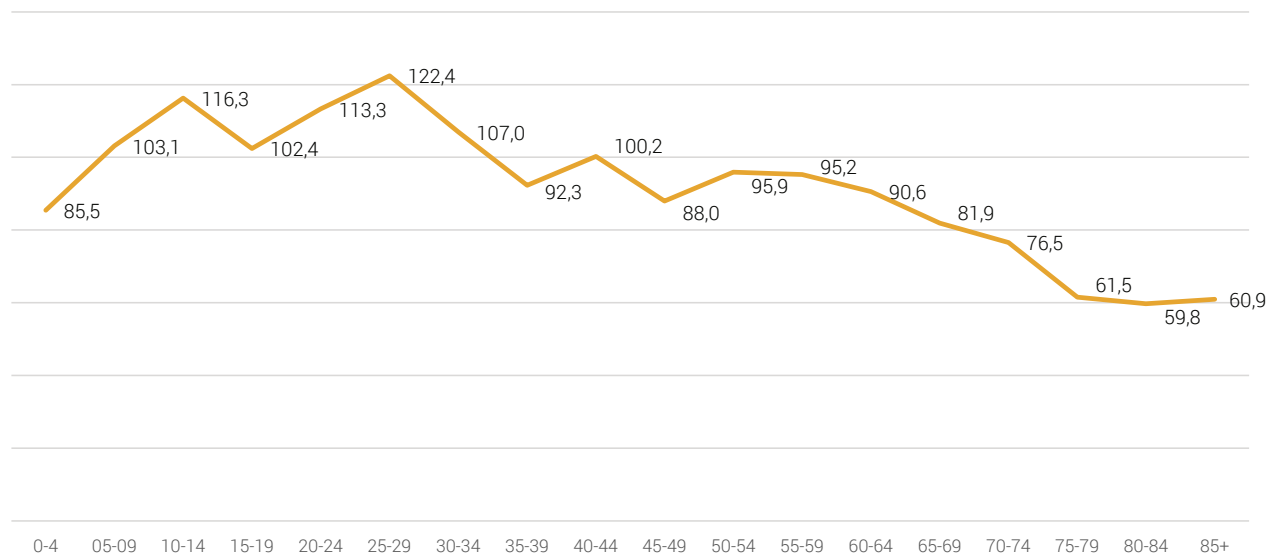
Број жена у Босни и Херцеговини је 1.542.455, што је нешто више од броја мушкараца, којих је 1.453.148; према томе, на 100 жена долазе 94 мушкарца. (Табела 2.2)
Федерација БиХ и Република Српска показују једнак коефицијент маскулинитета² (94,2), док је овај однос у Брчко дистрикту БиХ 93,8.

Табела 2.2. Становништво по полу и коефицијенту маскулинитета по географском подручју, 2015. год. (апсолутне вриједности и структура у процентима)

Географско подручје	Пол		Укупно	Пол (%)		Коефицијент маскулинитета (%)
	Мушкарци	Жене		Мушкарци	Жене	
Федерација БиХ	942.810	1.000.703	1.943.513	48,5	51,5	94,2
Република Српска	478.278	507.576	985.854	48,5	51,5	94,2
Брчко дистрикт БиХ	32.060	34.176	66.236	48,4	51,6	93,8
Босна и Херцеговина	1.453.148	1.542.455	2.995.603	48,5	51,5	94,2

Највећа стопа маскулинитета забиљежена је у старосној групи између 10 и 14 године, гдје на 100 жена долази 116 мушкараца.

Графикон 2.2. Коефицијент маскулинитета по старосним групама - Босна и Херцеговина, 2015. год. (вриједности у процентима)

Након 35 године старости број мушкараца на 100 жена евидентно опада: минимална вриједност се види након 80 године старости. Међу најстаријим групама, на сваких 100 жена долази свега 60 мушкараца. Ова разлика у половима је видљива и на територијалном нивоу, а резултат је прогресивног старења становништва и дужег очекиваног животног вијека жена. (Табела 2.3)

² Број мушкараца у датој популацији на 100 жена.

Табела 2.3. Коефицијент маскулинитета по старосним групама и географском подручју, 2015. год.
(вриједности у процентима)

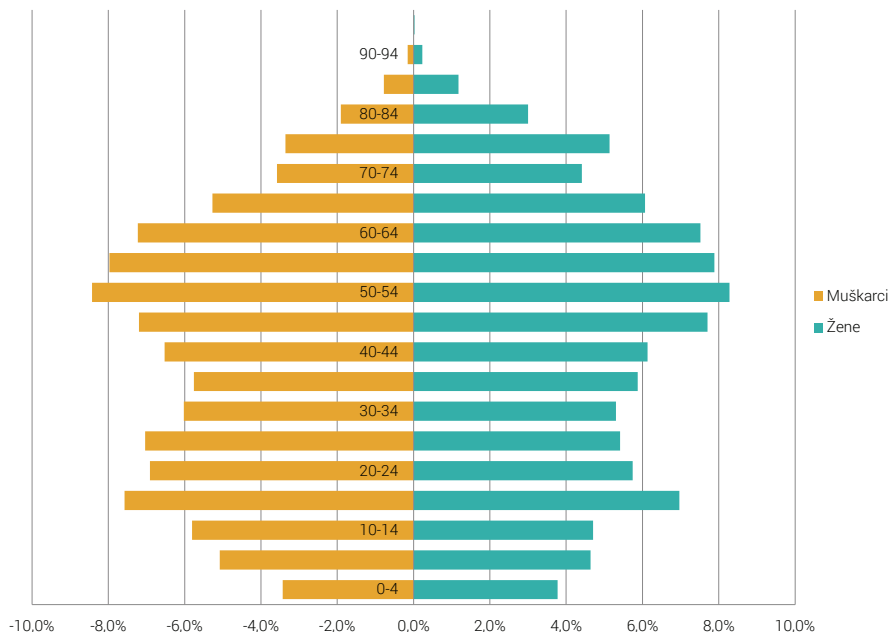
Старосна група	Географско подручје			Босна и Херцеговина
	Федерација БиХ	Република Српска	Брчко дистрикт БиХ	
0-5	91,1	90,1	(89,3)	90,7
6-17	110,1	94,3	89,7	105,1
18-34	111,1	118,8	120,4	113,7
35-64	92,0	96,7	94,0	93,6
>=65	69,9	71,7	72,3	70,7
Укупно	94,2	94,2	93,8	94,2

Структура становништва по годинама старости посебно је интересантна, јер различите појаве као што су, рецимо, репродукција, морталитет и миграције увелико зависе од животног циклуса. Генерално посматрано, слабије стопе рађања и веће стопе смртности одређују стару популацију, као и прилично дуго просјечно очекивано трајање живота. Супротно овоме, популацију са значајним стопама рађања и нижом стопом смртности карактерише млада старосна структура и краће просјечно очекивано трајање живота.

Најбоља илустрација старости становништва на одређеном географском подручју је њена старосна пирамида. Она је у директној вези са фертилитетом, морталитетом и миграционим кретањима.

Из графикана 2.3 се може видјети да је база пирамиде сужена, што указује на мало учешће становништва у старосној групи од 0-4, а то је кореспондентно са падом наталитета. Када се сагледа старосна пирамида, види се њен неправилан облик, а разлог се огледа у неправилном тренду рађања, умирања, миграционих токова, као и спољних утицаја.

Графикон 2.3. Становништво по старосним групама и полу, 2015. година
(вриједности у процентима)

Поред старосне пирамиде, могуће је израчунати индикаторе, као што су просјечна старост и медијана старости који, као што знамо, расту као функција стопе старења становништва. Просјечна старост становништва у Босни и Херцеговини је 41,9 година. Мушкарци су у просјеку млађи од жена: просјечна старост је 40,5 и 43,3 година, респективно. (Табела 2.4)

Табела 2.4. Становништво по полу и старосним групама по географском подручју, 2015. год. (апсолутне вриједности и структура у процентима)

Старосна група	Географско подручје					
	Федерација БиХ		Укупно	Република Српска		Укупно
	Пол			Пол		
	Мушкарци	Жене		Мушкарци	Жене	
0-5	4,7	4,8	4,8	4,1	4,3	4,2
6-17	15,2	13	14,1	10,5	10,5	10,5
18-34	23,6	20	21,8	23,8	18,9	21,3
35-64	43,2	44,2	43,7	43	41,8	42,4
>=65	13,3	17,9	15,6	18,6	24,5	21,6
Просјечна старост (године)	39,2	42,2	40,7	43	45,7	44,4
Медијана старости (године)	40	44	42	44	49	47
Укупно (=100%)	942.810	1.000.703	1.943.513	478.278	507.576	985.854

Старосна група	Брчко дистрикт БиХ		Укупно	Босна и Херцеговина		Укупно
	Пол			Пол		
	Мушкарци	Жене		Мушкарци	Жене	
	0-5	(4,9)	(5,1)	5,0	4,5	4,7
6-17	15,2	15,9	15,5	13,7	12,3	12,9
18-34	23,3	18,1	20,6	23,7	19,6	21,6
35-64	42,2	42,1	42,1	43,1	43,4	43,3
>=65	14,5	18,8	16,7	15	20,1	17,6
Просјечна старост (године)	39,8	41,7	40,8	40,5	43,3	41,9
Медијана старости (године)	40	43	42	41	45	44
Укупно (=100%)	32.060	34.176	66.236	1.453.148	1.542.455	2.995.603

Разлика у половима се повећава ако се узме у обзир медијана старости: 50% мушке популације је млађе од 41 годину, у односу на 45 година код женске популације. Просјечна старост је мања од медијане, што говори да је дистрибуција становништва по старосним групама асиметрична на лијеву страну и у односу на више старосне групе, и тако показује популацију која је по структури млађа.

Највећи број становника у Босни и Херцеговини налази се у старосној групи између 35 и 64 године (43,3%). Становништво је у просјеку млађе у Федерацији БиХ, са просјеком старости од 40,7 година, док је старија популација у Републици Српској (44,4 године).

Млађа популација (до 18 година) чини 17,5% укупног становништва. Дјеца у предшколској доби (испод 6 година) чине 4,6% укупног становништва. Брчко дистрикт БиХ има већи број млађе популације (20,5%), док је овај проценат најнижи у Републици Српској (14,7%).

Старија популација (појединци са 65 година и више) учествују са 17,6% у становништву. Процент жена преко 65 година је 20,1%, а мушкараца 15,0%. Процент старије популације значајно се разликује по географском подручју. Посматрано по географским подручјима највише старијих лица живи у Републици Српској (21,6%) гдје је једна од четири жене старија од 65 година, а најмање у Федерацији БиХ (15,6% становништва).

Структурни индикатори становништва показују да је Република Српска географско подручје са најстаријом популацијом: омјер старијих према броју дјеце, тј. омјер између броја лица старих 65 година и више и оних млађих од 6 година је највећа у Републици Српској (5,1). Са друге стране, Федерација БиХ је географско подручје са најмлађом старосном структуром. (Табеле 2.5 и 2.6)

Стопа зависности, тј. процентуални омјер неактивне (лица млађа од 15 година и она са 65 година и више) и активне популације (између 15 и 64 године) у Босни и Херцеговини је 45,6%, што значи да на сваких 100 активних долази 46 неактивних лица. Овај омјер износи скоро 50% у Републици Српској, што је резултат већег броја старијег становништва у Републици Српској (Табела 2.5).

Босну и Херцеговину карактерише низак фертилитет. Омјер дијете-жена је мјера фертилитета, иако непрецизна, и добијена је из процентуалног омјера броја дјеце 0-4 према броју жена у старосној групи између 15 и 49 година, и показује да 16 дјеце млађе од 5 година долази на сваких 100 жена доби између 15 и 49 година.

Специфична стопа фертилитета у Федерацији БиХ (16,2%) је скоро иста као и у Републици Српској (16,0%) (Табела 2.5).

Табела 2.5. Структурни индикатори становништва по географском подручју, 2015. год.

Географско подручје	Омјер дјеце (1)	Старија лица		Стопа старења (3)	Стопа зависности (4)
		у односу на дјецу (2)			
Федерација БиХ	16,2	3,3		106,3	43,5
Република Српска	16,0	5,1		186,5	49,8
Брчко дистрикт БиХ	(20,0)	3,3		107,3	47,5
Босна и Херцеговина	16,2	3,8		128,7	45,6

1 Процентуални омјер броја дјеце (0 - 4 године) према броју жена у фертилној доби (15-49).

2 Омјер броја лица са 65 година и више и броја дјеце испод 6 година.

3 Процентуални омјер становништва од 65 година и више и становништва од 0-14.

4 Процентуални омјер становништва од 0-14 и преко 65 према становништву старосне групе од 15-64 (радно способно становништво).

Табела 2.6. Структурни индикатори становништва по географском подручју, 2015. год.
(апсолутне вриједности и структура у процентима)

Географско подручје	Становништво <5 (%)	Становништво 5-14 (%)	Становништво 15-64 (%)	Становништво 65-74 (%)	Становништво 75-84 (%)	Становништво >=85 (%)	Укупно становништво (=100%)
Федерација БиХ	3,8	10,9	69,7	8,6	6,0	1,0	2.213.783
Република Српска	3,3	8,3	66,8	11,9	8,1	1,6	1.166.173
Брчко дистрикт БиХ	(4,5)	11,1	67,8	9,3	6,7	:	67.200
Босна и Херцеговина	3,6	10,1	68,7	9,7	6,7	1,2	2.995.603

Становништво старости 85 и више година, чини 1,2% укупне популације у Босни и Херцеговини. Територијалне разлике су евидентне и у овој популацији гдје Република Српска биљежи већи број те популације у односу на Федерацију БиХ (1,6% у односу на 1,0%, респективно). (Табела 2.6) Посматрајући по полу, мушкарци су имали учешће од 37,9%, док је женска популација била многобројнија и чинила је 62,1% становника ове старосне групе. (Табела 2.7)

Табела 2.7. Структурални индикатори становништва по географском подручју и полу, 2015. год. (апсолутне вриједности и структура у процентима)

Географско подручје	Становништво >=75 (=100%)	Мушкарци >=75 (%)	Жене >=75 (%)	Становништво >=85 (=100%)	Мушкарци >=85 (%)	Жене >=85 (%)
Федерација БиХ	136 800	37,1	62,9	19265	(35,2)	64,8
Република Српска	96.085	38,9	61,1	16054	(41,8)	58,2
Брчко дистрикт БиХ	4.868	(36,7)	63,3	:	-	:
Босна и Херцеговина	237.752	37,8	62,2	35764	37,9	62,1

У популацији преко 15 година, 58,5% лица је ожењено/удато или живи заједно са партнером. (Табела 2.8) Више од 25% је неожењено/неудато, али примјећују се значајне разлике по половима: међу мушкарцима ова вриједност је 32,4%, што је доста више него међу женама (20,9%).

Разлика у половима је најочигледнија у старосним групама између 25 и 34 године, гдје је проценат неожењених мушкараца скоро дупло већи у односу на проценат неодатих жена (62,9% и 34,8%, респективно).

Табела 2.8. Популација од 15 и више година по полу, брачном статусу и старосним групама, 2015. год. (апсолутне вриједности и структура у процентима)

Пол	Старосна група	Брачни статус				Укупно (=100%)
		Неожењен/ неудата	Ожењен/ удата или живе заједно у неформалном браку	Разведен/а или растављен/а	Удовац/ица	
Мушкарци	15-24	96,4	3,4	:	:	210.425
	25-34	62,9	35,8	:	:	189.754
	35-64	12,2	82,5	3,2	2,1	626.348
	>=65	(2,3)	74,6	(1,7)	21,3	218.674
	Укупно >=15	32,4	60,6	2,1	4,8	1.245.201
Жене	15-24	89,5	9,8	:	:	196.041
	25-34	34,8	61,7	(3,1)	:	165.299
	35-64	5,3	77,9	4,6	12,1	669.395
	>=65	(3,8)	37,0	(2,1)	57,2	309.345
	Укупно >=15	20,9	56,5	3,3	19,3	1.340.080

наставак

Пол	Старосна група	Брачни статус				Укупно (=100%)
		Неожењен/неудата	Ожењен/удата или живе заједно у неформалном браку	Разведен/а или растављен/а	Удовац/ица	
Укупно	15-24	93,1	6,5	:	:	406.465
	25-34	49,8	47,8	2,1	:	355.053
	35-64	8,6	80,2	3,9	7,3	1.295.743
	>=65	3,2	52,6	1,9	42,3	528.019
	Становништво >=15	26,5	58,5	2,7	12,3	2.585.280

Највише неожењених/неудатих лица су млади из старосне групе од 15 до 24 године (93,1%), а само 6,5% њих је ожењених/удатих или живи са партнером. Са друге стране, највише ожењених/удатих или који живе са партнером су у групи од 35 до 64 године (80,2%), док је код популације старосне групе од 25 до 34 године та вриједност 47,8%.

Број разведених лица је већи код популације од 35-64 година (3,9%), док тај проценат код лица старијих од 65 година износи 1,9%.

Социо-економска слика земље може се допунити анализом нивоа образовања становништва, што опет, зависи од старосне структуре.

Сљедећи индикатори образовања показују становништво према старосним групама и полу. У ствари, сваки појединачни индикатор израчунат је по старости популације која одговара или је изнад минимума потребне старосне доби за стицање степена образовања.

Табела 2.9. Индикатори доби и нивоа образовања по полу и географском подручју, 2015. год. (вриједности у процентима)

Доб и ниво образовања	Географско подручје											
	Федерација БиХ			Република Српска			Брчко дистрикт БиХ			Босна и Херцеговина		
	М.	Ж.	Укупно	М.	Ж.	Укупно	М.	Ж.	Укупно	М.	Ж.	Укупно
Лица од 16 и више година без степена образовања	1,0	8,5	5,4	2,1	9,9	6,2	:	(8,1)	5,1	2,0	9,0	5,7
Лица од 65 и више година без степена образовања	6,2	29,5	19,9	(6,4)	30,1	20,2	:	(26,3)	(17,7)	6,3	29,7	20,0
Лица од 75 и више година без степена образовања	(8,2)	41,0	28,9	(12,2)	48,5	34,4	:	:	(23,7)	10,0	43,8	31,0
Лица од 23 и више година са највишим степеном образовања (а)	9,6	9,5	9,5	8,6	8,9	8,7	(6,9)	(6,1)	6,5	9,2	9,2	9,2

(а) Степен образовања = 'факултет, академија или специјализација, звање магистра или доктора'.

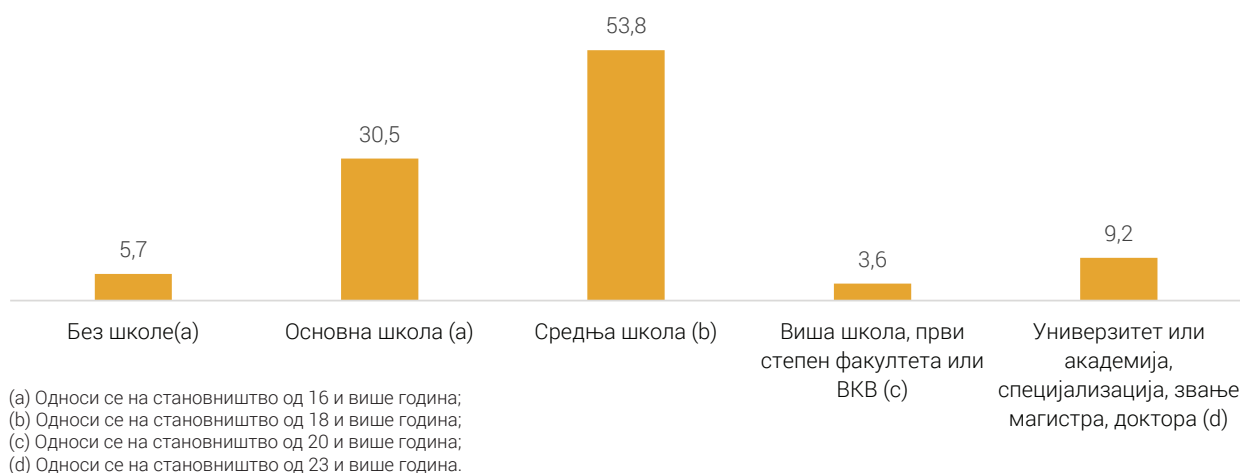
Са старашћу се повећава и број лица без степена образовања. Ако је просјечна вриједност 5,7% код лица од 16 година и више, она достиже скоро 1/5 код лица преко 65 година и иде до 31,0% код лица старијих од 75 година. (Табела 2.9)

Из анализе по географским подручјима се види да Република Српска има највећи проценат лица од 16 година и више без степена образовања и то 6,2%, затим Федерација БиХ 5,4%, а најмањи проценат је у Брчко дистрикту БиХ и то 5,1%.

Република Српска је подручје са највећим бројем старијих лица (65 и више година) без степена образовања (20,2%), док тај проценат у Федерацији БиХ износи 19,9%.

Процент жена без образовања је више од четири пута већи него код мушкараца: 9,0% жена од 16 година и више нема образовања, на супрот мушкарцима којих је 2,0% без образовања. Та разлика је изражена и код жена у старијој доби: након 64 године проценат необразованих лица је 6,3% када су у питању мушкарци и 29,7% када су у питању жене. Даље, међу женама старости преко 74 године њих (43,8%) нема никакав степен образовања. Када су у питању мушкарци, вриједност је далеко мања, 10,0%.

**Графикон 2.4. Становништво по степену образовања, 2015. год.
(структура у процентима)**

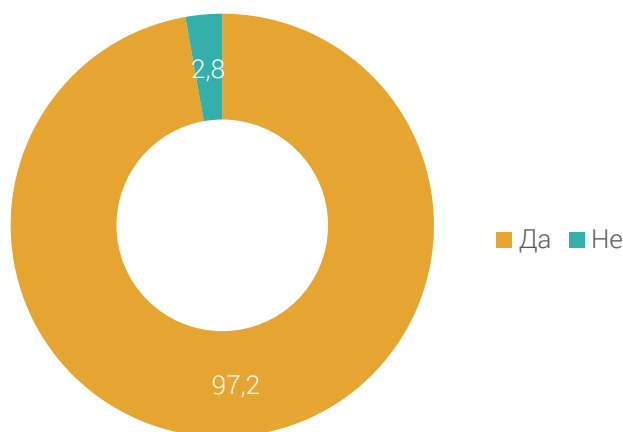

Завршену основну школу има 30,5% лица са 16 година и више, док 53,8% лица са 18 година и више имају диплому средње школе.

Што се тиче виших нивоа образовања, 3,6% лица од 20 година и више има вишу школу-први степен факултета или ВКВ; док 9,2% становништва старости најмање 23 године има факултетску диплому.

У БиХ 97,2% становништва је писмено, односно знају читати и писати (Графикон 2.5).

**Графикон 2.5. Да ли знате читати и писати? 2015. год.
(структура у процентима)**

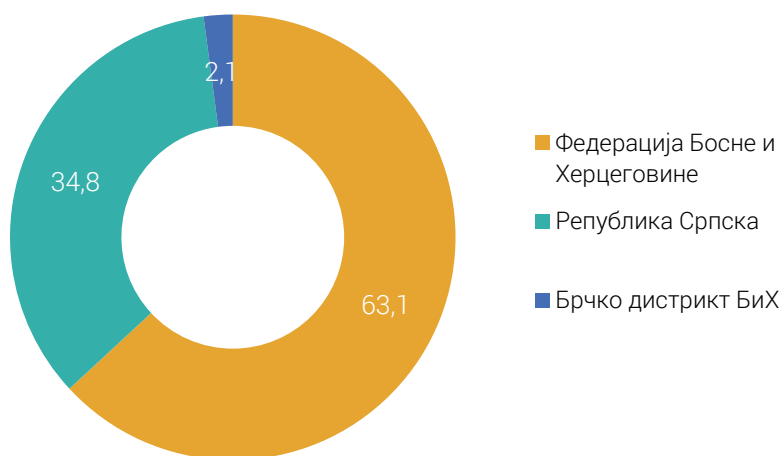

2.2. Домаћинства

У Босни и Херцеговини у 2015. години живи 1.033.452 домаћинства, са просјечном величином домаћинства од 2,90 чланова. Више од пола домаћинства (56,6%), живи у насељима типа „остало“, гдје су у просјеку домаћинства и већа (са 3,01 члана у односу на 2,76 у градским домаћинствима). (Табеле 2.10 и 2.11)

У Федерацији БиХ живи 63,1% домаћинства, 34,8% у Републици Српској и 2,1% у Брчко дистрикту БиХ. (Графикон 2.6) Што се тиче величине домаћинства, у просјеку домаћинства која живе у Брчко дистрикту БиХ имају нешто већи број чланова у односу на Федерацију БиХ и Републику Српску.

Графикон 2.6. Домаћинства по географском подручју, 2015. год.
(апсолутне вриједности и структура у процентима)

У Републици Српској, 61,1% домаћинства живи у насељима типа „остало“, у Федерацији БиХ 54,3% и Брчко дистрикту БиХ 51%.

Табела 2.10. Домаћинства по типу насеља и географском подручју, 2015. год.
(структура у процентима)

Тип насеља	Географско подручје			Босна и Херцеговина
	Федерација БиХ	Република Српска	Брчко дистрикт БиХ	
Градско	45,7	38,9	49,0	43,4
Остало	54,3	61,1	51,0	56,6
Укупно (=100%)	652.129	359.567	21.755	1.033.452

Просјечна величина домаћинства у Федерацији БиХ је 2,75 у градским насељима и 3,17 у насељима типа „остало“, у Републици Српској нема разлике у просјечној величини домаћинства између градских и насеља типа "остало", док је у Брчко дистрикту БиХ просјечна величина домаћинства 2,96 чланова у градским насељима, а 3,13 чланова у насељима типа „остало“. (Табела 2.11)

Анализа величине домаћинства показује да више од 1/3 домаћинства (34,5%) има бар 4 члана, а од чега 14,8% чине домаћинства са пет или више чланова. Домаћинства са 4 или више чланова су, углавном, она која чине брачни парови са двоје или више дјеце, што представља 1/5 укупних домаћинства (21,3%). (Табела 2.12) Брачни парови са троје или више дјеце (5,3% од укупног броја домаћинства) представљају више од 1/3 домаћинства са пет или више чланова (35,7%).

Табела 2.11. Величина домаћинства по географском подручју и просјечан број чланова по типу насеља и географском подручју, 2015. год. (апсолутне вриједности и структура у процентима)

Величина домаћинства	Географско подручје			Босна и Херцеговина
	Федерација БиХ	Република Српска	Брчко дистрикт БиХ	
1 члан	17,7	26,4	17,6	20,7
2 члана	26,4	27,8	27,4	26,9
3 члана	19,7	14,5	17,1	17,9
4 члана	21,4	16,6	20,7	19,7
5 и више чланова	14,8	14,5	17,1	14,8
Укупно (=100%)	652.129	359.567	21.755	1.033.452
Просјечан број чланова:				
Градско	2,75	2,75	2,96	2,76
Остало	3,17	2,74	3,13	3,01
Укупно	2,98	2,74	3,04	2,90

Модалитет „други типови“ карактерише 16,9% домаћинства у Босни и Херцеговини, а око 9 % њих чине брачни парови са дјецом који живе са другим сродницима/родитељима, 3,6% чине самохрани родитељи са другим сродницима и 4,7% домаћинства се налази у групи остало.

Табела 2.12. Тип домаћинства по географском подручју, 2015. год. (апсолутне вриједности и и структура у процентима)

Тип домаћинства	Географско подручје			Босна и Херцеговина
	Федерација БиХ	Република Српска	Брчко дистрикт БиХ	
Самачка < 65 година	6,2	9,4	(6,7)	7,3
Самачка >=65 година	11,5	17,0	10,9	13,4
Брачни пар без дјеце < 65 година	10,0	8,8	(9,2)	9,6
Брачни пар без дјеце >=65 година	9,4	12,1	12,9	10,4
Брачни пар са 1 дјететом	15,1	10,7	14	13,5
Брачни пар са 2 дјетета	17,4	13,5	16,1	16,0
Брачни пар са 3 и више дјеце	6,0	3,9	(6,2)	5,3
Самохрани родитељи	8,1	6,7	(6,2)	7,6
Други типови	16,4	17,8	17,8	16,9
Самохрани родитељи + други сродници	3,9	3,1	:	3,6
Брачни пар са дјецом + други сродници	4,9	5,6	(7,3)	5,2
Брачни пар са дјецом + родитељи	3,6	3,3	:	3,4
Остало	4,1	5,9	:	4,7
Укупно (=100%)	652.129	359.567	21.755	1.033.452

Брачни парови са двоје дјеце (16,0%), и брачни парови са једним дјететом (13,5%), представљају доста заступљене типове домаћинстава.

Лица која живе сама представљају 20,7% укупних домаћинстава. У овој групи, старија лица (65 година и више) представљају 64,7% од укупног броја самаца, и претежно су то жене: од 100 лица старости 65 година и више која живе сама 76 су жене. (Табеле 2.12 и 2.13)

Табела 2.13. Самохрани родитељи са дјецом и старија лица која живе сама по географском подручју, 2015. год. (апсолутне вриједности и структура у процентима)

Географско подручје	Самохрани родитељи			Старија лица која живе сама		
	Мушкарци	Жене	Укупно	Мушкарци	Жене	Укупно
Федерација БиХ	(12,8)	87,2	53.079	22,1	77,9	74.966
Република Српска	(18,1)	81,9	24.202	26,2	73,8	61.223
Брчко дистрикт БиХ	:	(84,5)	(1338)	:	(78,6)	2.308
Босна и Херцеговина	14,4	85,6	78.619	23,9	76,1	138.569

Када се посматрају самохрани родитељи и старија лица која живе сама, нема значајних разлика између географских подручја. Међутим, полне разлике су очигледне. Тако се види да су преко 85,0% самохраних родитеља у ствари самохране мајке. Слична је ситуација, како је већ наведено и код старијих лица гдје су претежно жене те које живе саме (68,7%).

3. УЧЕШЋЕ ДОМАЋИНСТАВА НА ТРЖИШТУ РАДА

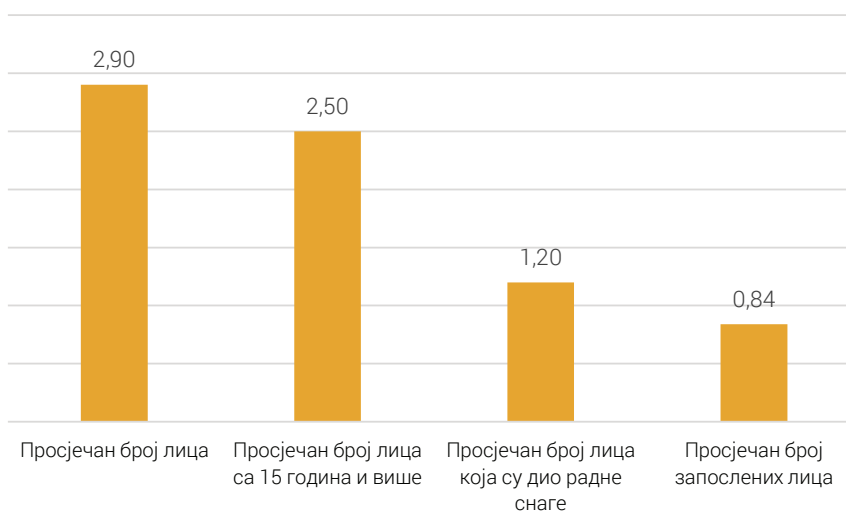
Анализа учешћа домаћинстава на тржишту рада урађена је на основу информација о домаћинствима, односно носиоцима домаћинстава, које имају велики значај за анализу издатака за потрошњу.

Карактеристике носиоца домаћинства у смислу запослености су оне које углавном утичу на куповну моћ домаћинства, на ниво издатака за потрошњу, па према томе и на животни стандард чланова домаћинства. Носилац домаћинства је лице које је домаћинство одредило као најзначајније лице у домаћинству, лице које доноси одлуке у домаћинству и које као такво признају други чланови домаћинства.

Стога се карактеристике носиоца домаћинства могу сматрати замјенским социо-економским карактеристикама комплетног домаћинства.

Као што је већ споменуто у Поглављу 2, просјечна величина домаћинства у Босни и Херцеговини је 2,90 чланова; просјечан број лица од 15 година и више је 2,50, а лица која спадају у радну снагу је 1,20. (Графикон 3.1) У просјеку, свако домаћинство у БиХ има једно запослено лице (0,84).

Графикон 3.1. Просјечан број: лица, лица од 15 година и више, лица која спадају у радну снагу и запослених лица, у домаћинству, 2015. год. (апсолутне вриједности)

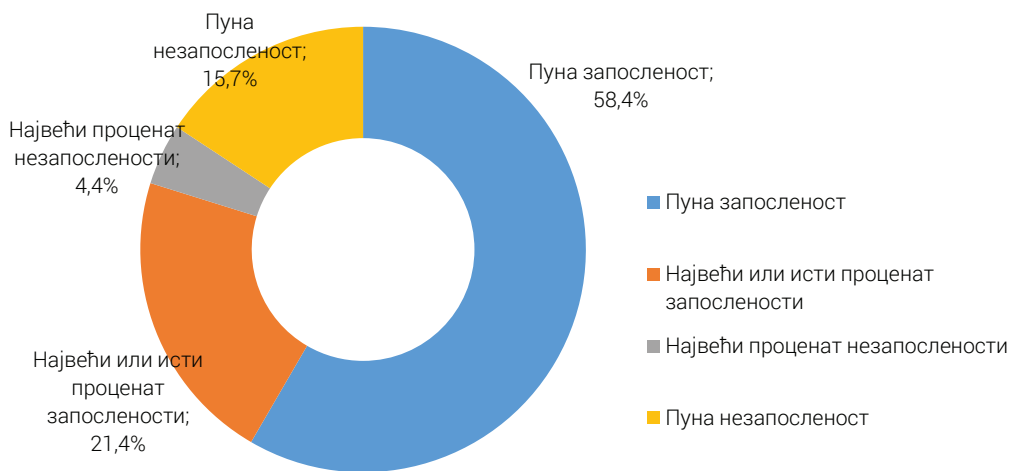
Табела 3.1. Просјечан број: лица, лица од 15 година и више, лица која спадају у радну снагу, запослених, лица која траже запослење, лица која не спадају у радну снагу, пензионера и лица са другим статусом, у домаћинству, по географском подручју, 2015. год. (апсолутне вриједности)

	Географско подручје			Босна и Херцеговина
	Федерација БиХ	Република Српска	Брчко дистрикт БиХ	
Број лица	2,98	2,74	3,04	2,90
Број лица од 15 година и више	2,54	2,42	2,57	2,50
Број лица која спадају у радну снагу	1,21	1,20	1,14	1,20
Број запослених лица	0,85	0,82	0,75	0,84
Број лица која траже запослење	0,35	0,38	0,40	0,36
Број лица која не спадају у радну снагу	1,34	1,23	1,43	1,30
Број пензионера	0,45	0,47	0,39	0,46
Број лица са другим статусом	0,88	0,76	1,03	0,84

Географске разлике показују да је Брчко дистрикт БиХ са највећом просјечном величином домаћинства, највећим просјечним бројем лица од 15 година и више. У Брчко дистрикту БиХ највеће вриједности имају број лица која не спадају у радну снагу, те број лица са другим статусом. (Табела 3.1)

Укупан број домаћинстава са члановима који спадају у радну снагу је 685.927. Ако су сви чланови домаћинства који улазе у радну снагу запослени кажемо да је то „пуна запосленост“. Са таквим статусом има 58,4% домаћинстава. Супротно од њих су домаћинства која имају бар једног члана који спада у радну снагу, али немају нити једног запосленог. То су домаћинства са „пуном незапосленошћу“ и њих је 15,7%. (Графикон 3.2)

Графикон 3.2. Домаћинства са члановима који спадају у радну снагу, 2015. год.
(структура у процентима)

Укупан број домаћинстава са члановима који не спадају у радну снагу је 347.525. (Графикон 3.3). Више од 1/3 тих домаћинстава спада у „пуну пензионисаност“, што значи да су сви чланови у тим домаћинствима пензионери, док у 30,3% домаћинстава сви чланови имају други статус (студенти, неспособни за рад и др.).

Графикон 3.3. Домаћинства са члановима који не спадају у радну снагу, 2015. год.
(структура у процентима)

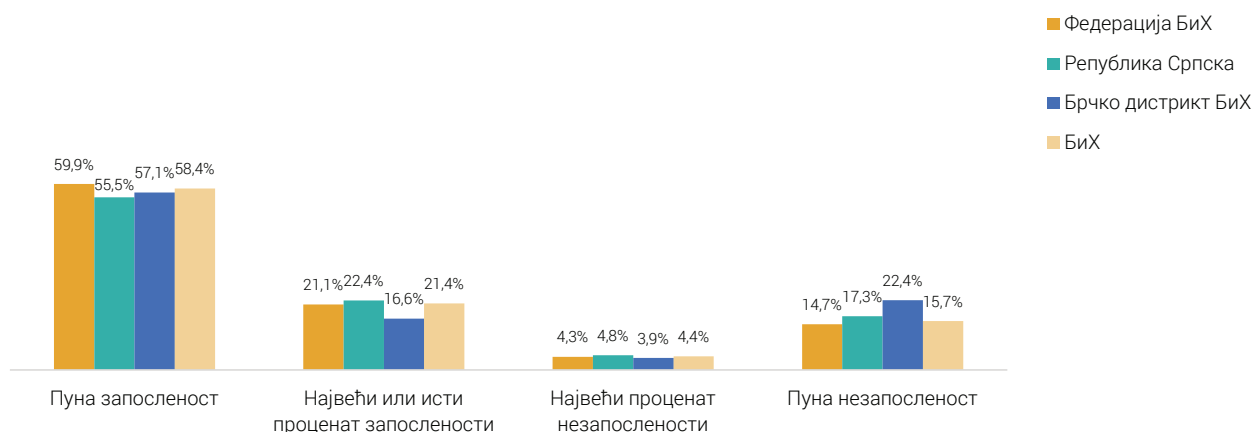
Посматрајући сва домаћинства (1.033.452), 66,4% их је са бар једним чланом који припада радној снази. (Табела 3.2) У Федерацији БиХ 67,9% домаћинства има бар једног члана који спада у радну снагу, док у БиХ преко 30% домаћинства нема нити једног члана који спада у радну снагу. Домаћинства са „пуним запослењем“ чине 38,8% укупних домаћинства.

Табела 3.2. Домаћинства по учешћу на тржишту рада према географском подручју, 2015. год. (апсолутне вриједности и структура у процентима)

	Географско подручје			Босна и Херцеговина
	Федерација БиХ	Република Српска	Брчко дистрикт БиХ	
Домаћинства у радној снази (бар један члан спада у радну снагу):	67,9	63,3	69,5	66,4
- Пуна запосленост	40,7	35,2	39,7	38,8
- Највећи или исти проценат запослености	14,3	14,2	11,5	14,2
- Највећи проценат незапослености	2,9	3,0	:	2,9
- Пуна незапосленост	10,0	10,9	15,6	10,4
Домаћинства ван радне снаге (нити један члан не спада у радну снагу)	32,1	36,7	30,5	33,6
- Пуна пензионисаност	11,1	15,2	(10,4)	12,5
- Највећи или исти проценат пензионисаности	10,0	9,0	(8,5)	9,6
- Највећи проценат са другим статусом	1,5	(1,0)	:	1,3
- Потпуно са другим статусом	9,5	11,5	(10,4)	10,2
Укупно - домаћинства (=100%)	652129	359567	21755	1033452

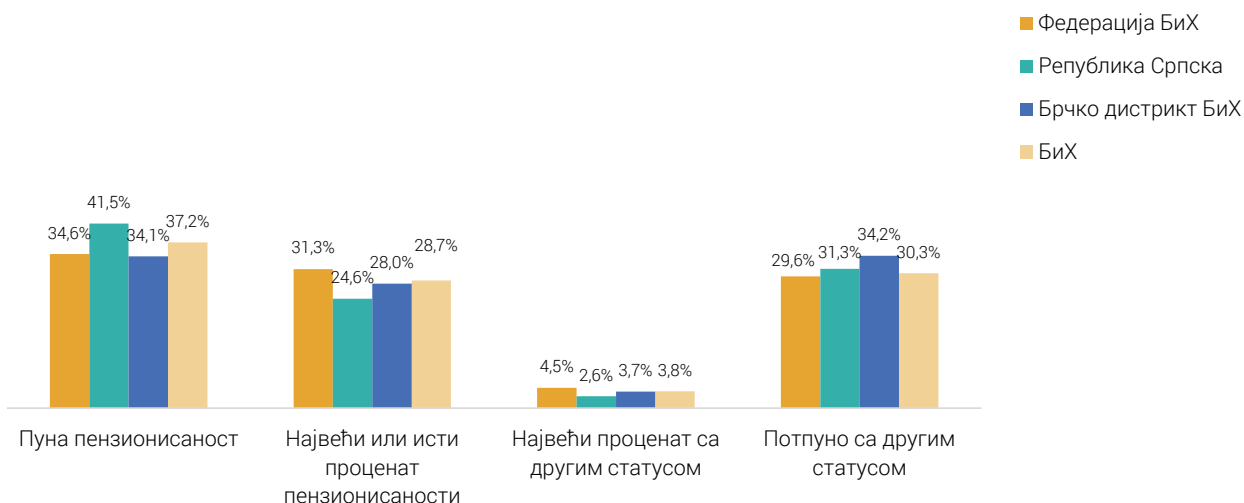
Ако се посматрају домаћинства која спадају у радну снагу, Федерација БиХ показује највећи проценат пуне запослености. (Графикон 3.4)

Графикон 3.4. Домаћинства са члановима који спадају у радну снагу према географском подручју, 2015. год. (структура у процентима)

Посматрајући само домаћинства ван радне снаге, види се да су у 41,5% домаћинстава у Републици Српској сви чланови у пензији, а у Брчко дистрикту БиХ 34,2% домаћинстава сви чланови имају неки други статус (студенти, неспособни за рад и др.). (Графикон 3.5) У Федерацији БиХ 31,3% домаћинстава ван радне снаге има највећи или исти проценат пензионера.

Графикон 3.5. Домаћинства са члановима који не спадају у радну снагу према географском подручју, 2015. год. (структура у процентима)

Велики број домаћинстава у БиХ (61,2%) има носилаца домаћинства старости између 35 и 64 године, док је 33,9% носилаца домаћинства старости преко 64 године. Четири од десет носилаца домаћинства су запослени (39,9%), док је више од 1/3 носилаца у пензији. Више од 3/4 домаћинстава имају носиоца који је запослен или у пензији. (Табела 3.3)

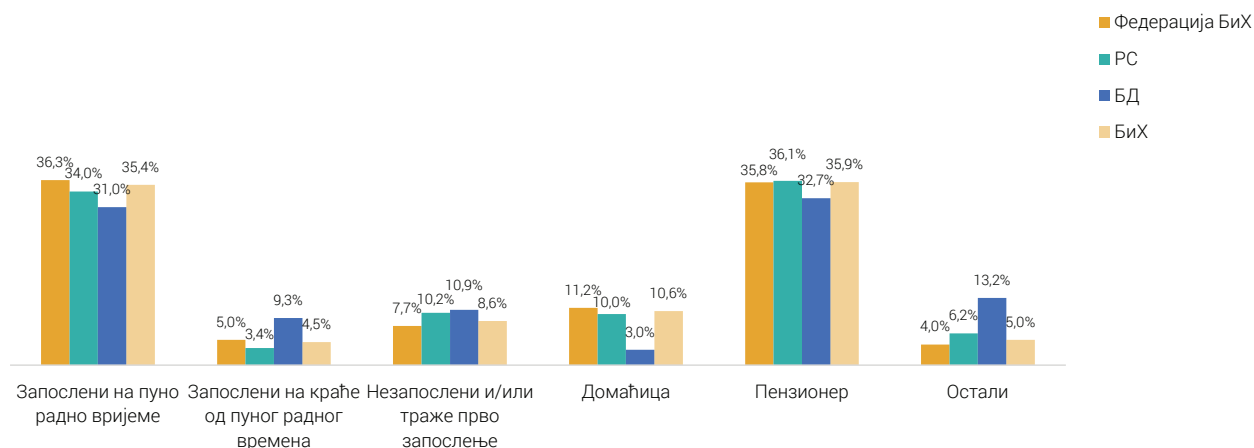
Проценти носилаца домаћинства се разликују по старосним групама. У групи преко 65 година 69,3% су пензионери, док је 80,5% младих носилаца домаћинства који су запослени.

Табела 3.3. Носиоци домаћинстава по статусу текуће активности и старосним групама, 2015. год. (вриједности у хиљадама и структура у процентима)

Старосна група	Статус текуће активности (носилац домаћинства)						Укупно
	Запослени на пуно радно вријеме	Запослени на мање од пуног радног времена	Незапослени или траже први посао	Домаћице	Пензионери	Остало	
15-34	10,1	(8,5)	(7,8)	:	-	:	4,9
35-64	87,5	85,8	91,6	41,9	34,6	32,5	61,2
>=65	2,4	(5,6)	:	57,7	65,4	62,5	33,9
Укупно (=100%)	366	47	89	110	371	51	1.033
Старосна група	Запослени на пуно радно вријеме	Запослени на мање од пуног радног времена	Незапослени или траже први посао	Домаћице	Пензионери	Остало	Укупно (=100%)
15-34	72,7	(7,8)	13,6	:	-	(5,1)	51
35-64	50,5	6,3	12,9	7,3	20,3	2,6	632
>=65	2,5	(0,7)	:	18,1	69,3	9,2	350
Укупно	35,4	4,5	8,6	10,6	35,9	5,0	1.033

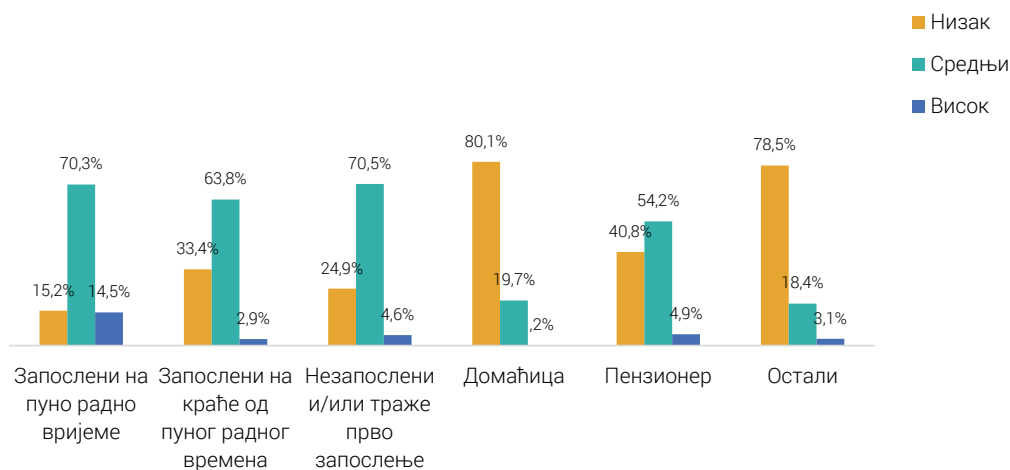
Уколико се посматрају носиоци домаћинства према статусу текуће активности и географском подручју, види се да је највише запослених носилаца домаћинства у Федерацији БиХ, али да је у Брчко дистрикту највише њих запослено на краће радно вријеме (9,3%). У Републици српској је највеће учешће носилаца који су пензионери (36,1%). Брчко дистрикт БиХ има највећи проценат незапослених носилаца (10,9%). (Графикон 3.6)

Графикон 3.6. Носиоци домаћинства по статусу текуће активности и географском подручју, 2015. год. (структура у процентима)

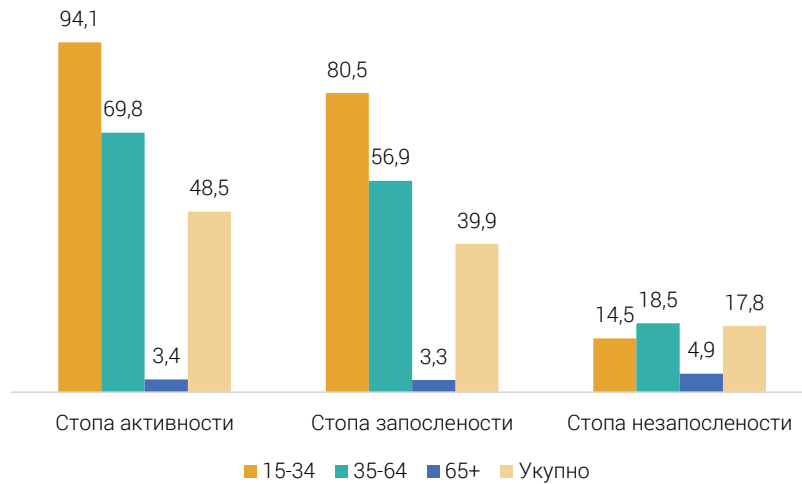
Говорећи о носиоцима домаћинства, више од пола их има средње образовање, 36,1% су лица са ниским степеном образовања, док висок степен образовања има 7,6% носилаца домаћинства. Низак ниво образовања има 80,1% домаћица и 78,5% лица у категорији „остало“. Највише запослених, незапослених и носилаца пензионера има средњи степен образовања. (Графикон 3.7)

Графикон 3.7. Носиоци домаћинства по статусу текуће активности и нивоу образовања, 2015. год. (структура у процентима)

За носиоце домаћинства између 15 и 34 године је веома висока стопа активности (94,1%), а то потврђује и податак да су у овој старосној групи скоро сви носиоци запослени или траже запослење (веома је риједак случај да млади носилац домаћинства припада категорији „домаћица“ или категорији „остало“). Сходно томе, стопа запослености носилаца домаћинства између 15 и 34 године је значајно висока, 80,5%. (Графикон 3.8)

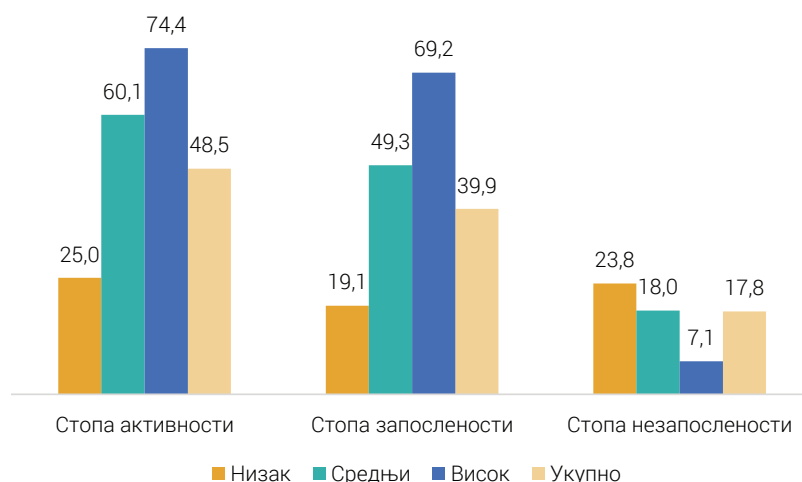
Графикон 3.8. Стопе активности, запослености и незапослености носилаца домаћинства по старосним групама, 2015. год. (вриједности у процентима)

Напомена: стопе активности и запослености су омјери броја активних, односно запослених (носилаца домаћинства) у укупној популацији носилаца домаћинства. Стопа незапослености је омјер броја незапослених (носилаца домаћинства) у популацији носилаца домаћинства који припадају радној снази.

Највише вриједности за стопу активности и стопу запослености запажене су код носилаца домаћинства са високим степеном образовања, док им је вриједност стопе незапослености веома ниска (7,1%), више од три пута нижа од оне која је запажена код носилаца домаћинства са ниским степеном образовања. (Графикон 3.9)

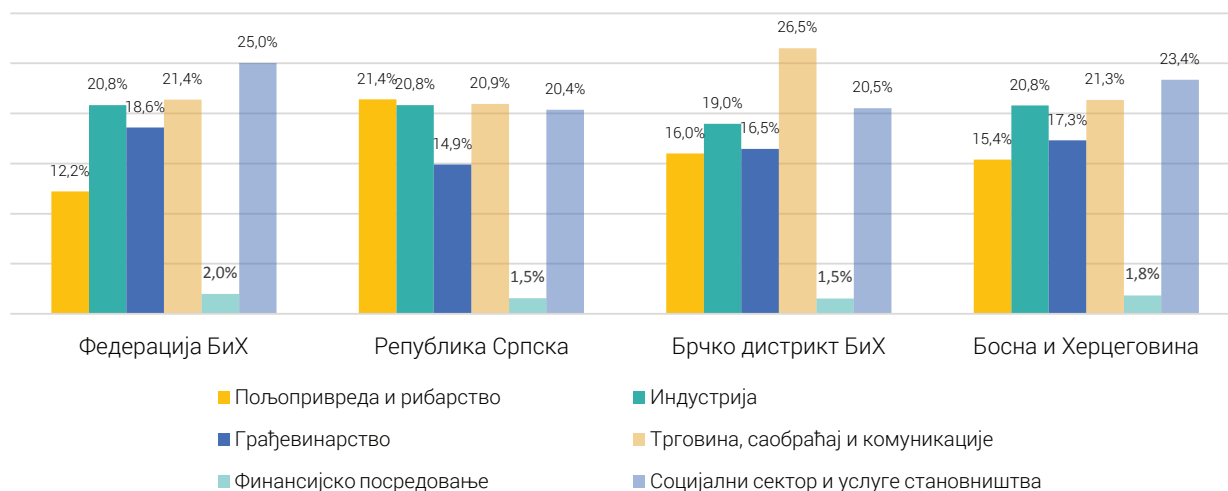
Графикон 3.9. Стопе активности, запослености и незапослености за носиоце домаћинства по степену образовања, 2015. год. (вриједности у процентима)

Напомена: стопе активности и запослености су омјери броја активних, односно запослених (носилаца домаћинства) у укупној популацији носилаца домаћинства. Стопа незапослености је омјер броја незапослених (носилаца домаћинства) у популацији носилаца домаћинства који припадају радној снази.

Готово 1/4 носилаца домаћинства је запослена или је била запослена у социјалном сектору и услугама становништву; затим слиједи трговина, саобраћај и комуникације (21,3%), индустрија (20,8%), грађевинарство (17,3%) те пољопривреда и рибарство (15,4%). Најмањи проценат носилаца домаћинства је у сектору финансијског посредовања (1,8%). (Графикон 3.10) Републику Српску карактерише највећи проценат носилаца домаћинства који су запослени или су били запослени у сектору пољопривреде и рибарства (21,4%), док је у Брчко дистрикту БиХ веома висок проценат носилаца домаћинства у сектору трговине, саобраћаја и комуникација (26,5%).

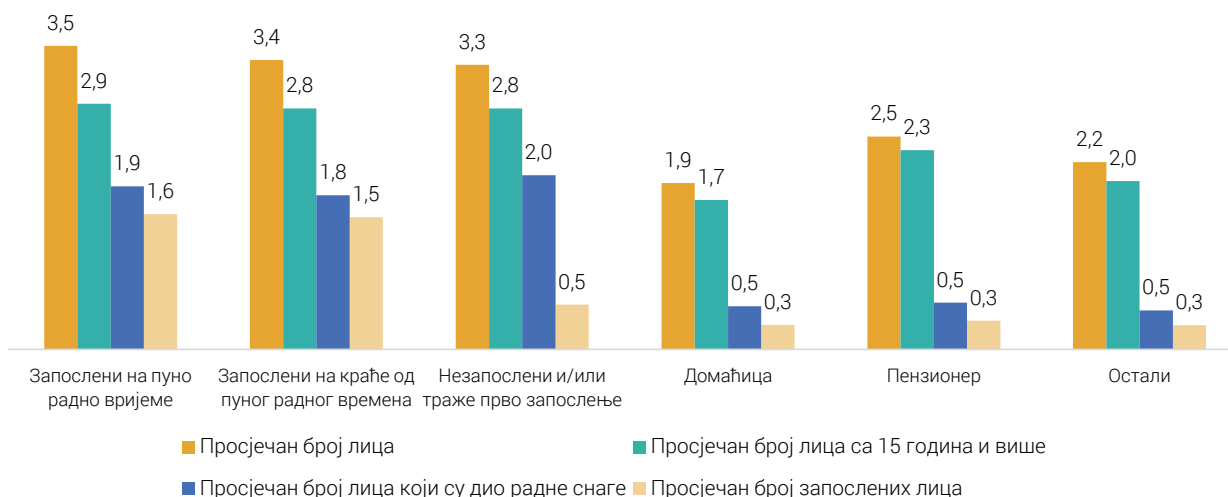
Графикон 3.10. Носиоци домаћинства по подручју дјелатности и географском подручју, 2015. год. (структура у процентима)

Животни стандард домаћинства, као што је већ споменуто, веома је повезан са карактеристикама носилаца домаћинства. Из тог разлога, ово поглавље се завршава анализом учешћа на тржишту рада по главним карактеристикама носилаца домаћинства.

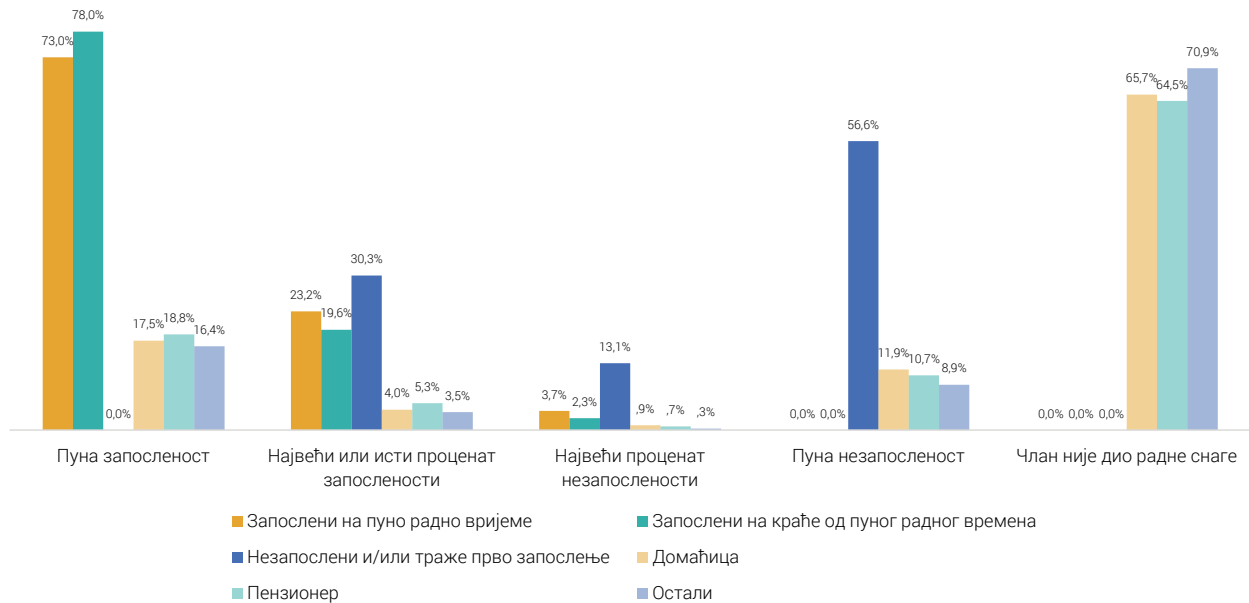
Домаћинства са већим бројем чланова су најчешће она код којих је носилац дио радне снаге (запослено или незапослено лице). То су домаћинства гдје је значајно присуство дјете. У просјеку, најнижи је просјечан број чланова код домаћинства гдје је носилац домаћица. Код домаћинства код којих је носилац запослен забиљежен је највећи просјечан број запослених лица, док је тај број значајно мањи за носиоце са другим статусом у запослењу. (Графикон 3.11)

Графикон 3.11. Просјечан број лица, лица од 15 година и више, лица у радној снази и запослених лица, у домаћинству, по статусу текуће активности носилаца домаћинства, 2015. год. (апсолутне вриједности)

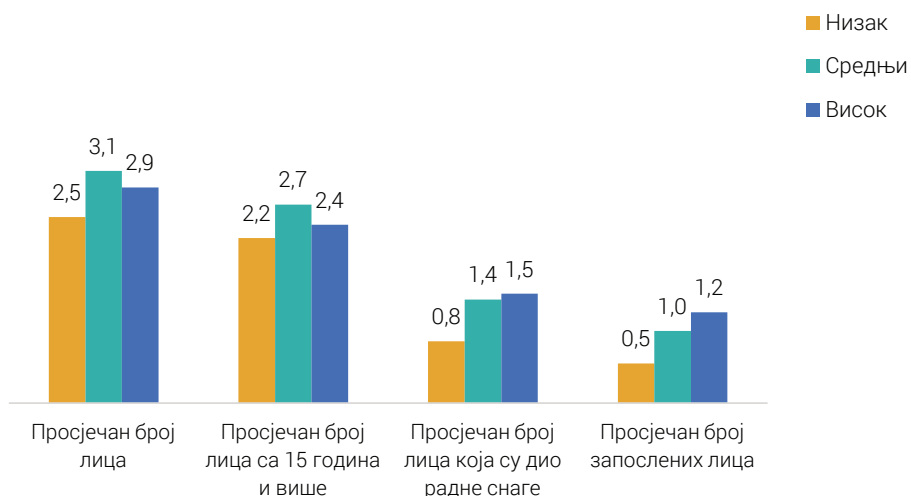
Код више од 2/3 (73,0%) домаћинстава код којих је носилац запослено лице на пуно радно вријеме, лица која спадају у радну снагу су комплетно запослена. Са друге стране, међу домаћинствима код којих је носилац лице које тражи запослење, 56,6% лица је потпуно незапослено, а проценат иде до 70% ако се узму у обзир домаћинства гдје је већина радне снаге незапослена. (Графикон 3.12)

Графикон 3.12. Домаћинства по учешћу на тржишту рада и статусу текуће активности носилаца домаћинства, 2015. год. (структура у процентима)

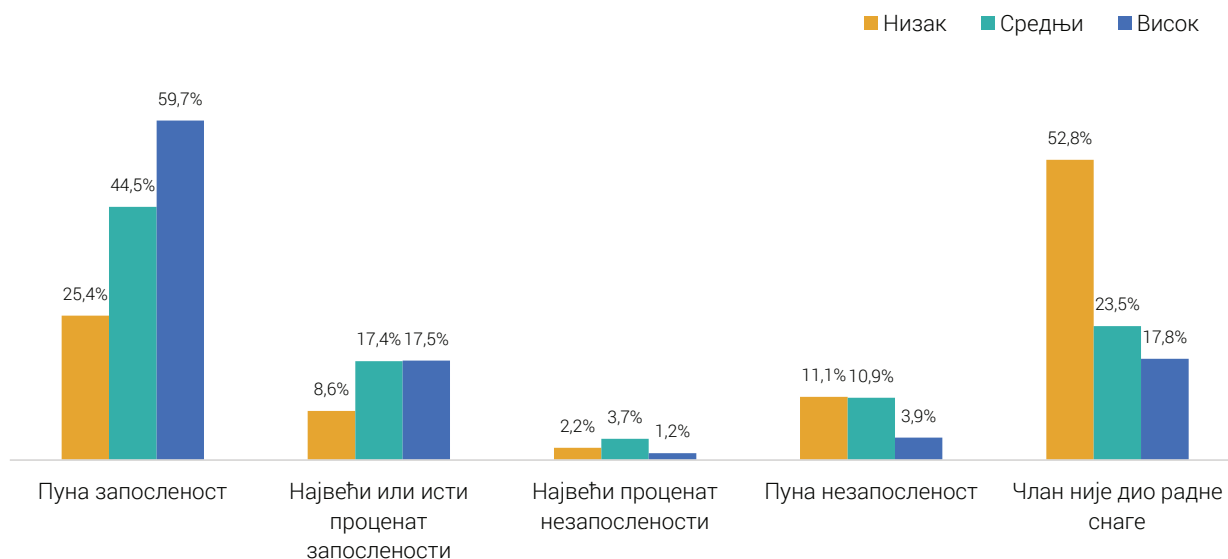
Домаћинства код којих је носилац лице са високим нивоом образовања показују највећи просјечан број чланова који припадају радној снази и највећи број запослених лица. Ово потврђује њихов бољи статус у запослењу. (Графикон 3.13)

Графикон 3.13. Просјечан број лица у домаћинствима, лица са 15 година и више, лица у радној снази и запослених лица, у домаћинству, по нивоу образовања носилаца домаћинства, 2015. год. (апсолутне вриједности)

Од укупног броја домаћинстава код којих је носилац лице са високим образовањем, њих 59,7% је потпуно запослено, док је 11,1% домаћинстава код којих је носилац са ниским степеном образовања потпуно незапослено.

Графикон 3.14. Домаћинства по учешћу на тржишту рада и нивоу образовања носилаца домаћинства, 2015. год. (структура у процентима)

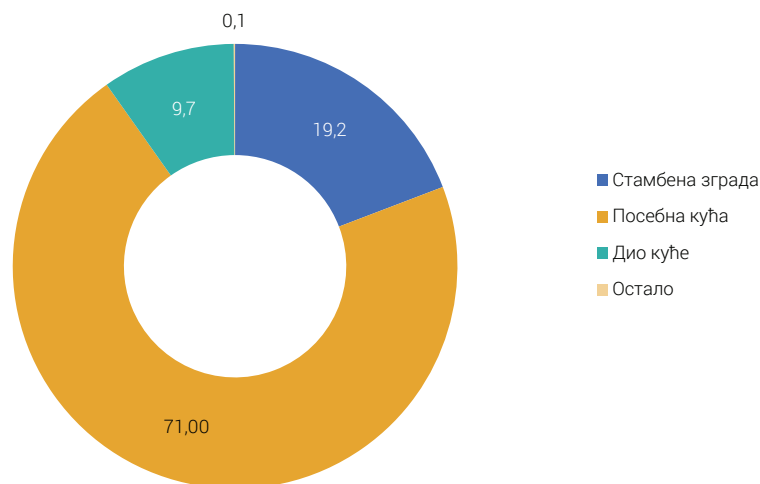

4. УСЛОВИ СТАНОВАЊА: КАРАКТЕРИСТИКЕ СТАМБЕНИХ ЈЕДИНИЦА И ПОСЈЕДОВАЊЕ ТРАЈНИХ ПОТРОШНИХ ДОБАРА**4.1. Карактеристике стамбених јединица**

Карактеристике и типови стамбених јединица и домаћинства, расположивост услуга, посједовање трајних потрошних добара, законски статус коришћења стамбених јединица, висина издатака за плаћање ренте и режијских трошкова, представљају основне информације за анализу услова становања домаћинства у Босни и Херцеговини.

Највећи проценат домаћинства живи у посебним кућама (71%), а мање од 1/5 у стамбеним зградама. Веома је низак проценат осталих типова изградње (нпр. „нестамбени објекти“ али га домаћинство користи за становање) гдје живи 0,1% укупно домаћинства, док 9,7% домаћинства живи у једном дијелу куће. Посматрано и по географским подручјима уочљиво је да највећи проценат домаћинства живи у посебним кућама.

Графикон 4.1. Главне стамбене јединице по типу изградње, БиХ, 2015 (вриједности у процентима)

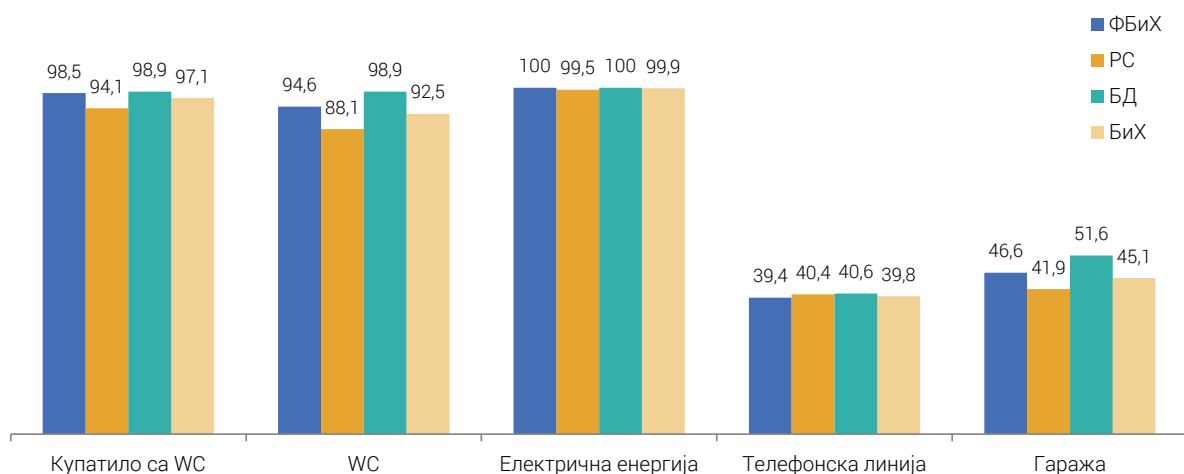
Табела 4.1. Главне стамбене јединице по типу изградње и географском подручју, 2015. (структура и вриједности у хиљадама)

Географско подручје	Тип стамбене јединице				Укупно (=100%)
	Стамбена зграда	Посебна кућа	Дио куће	Остало	
Федерација БиХ	21,6	66,6	11,7	:	652
Република Српска	15,3	78,2	6,3	:	359
Брчко дистрикт БиХ	10,4	82,7	6,9	-	22
Босна и Херцеговина	19,2	71,0	9,7	(0,1)	1.033

У стамбеној јединици која има купатило са тоалетом живи 97,1% домаћинства (Графикон 4.2). Скоро сва домаћинства имају електричну енергију, док 39,8% има телефонску линију. Гаражу има 45,1 % стамбених јединица.

У погледу расположивости инфраструктуре стамбених јединица, разлике између географских подручја су веома мале. Када је у питању расположивост купатила нешто лошија ситуација је у Републици Српској. Приступ текућој води је нешто слабији у Републици Српској у и Брчко дистрикту БиХ него у Федерацији БиХ.

**Графикон 4.2. Инфраструктура главне стамбене јединице по географском подручју, 2015.
(структура у процентима)**

Текућу воду у стамбеној јединици или из појединачног извора у непосредној близини има 99,1% домаћинстава у БиХ. Највиши проценат текуће воде у стамбеној јединици или из појединачног извора у непосредној близини има Федерација Босне и Херцеговине 99,7%. Већи је проценат домаћинстава која имају воду у стамбеној јединици у градским подручјима него у осталим (табела 4.2).

**Табела 4.2. Главне стамбене јединице по типу изградње и географском подручју, 2015
(структура и вриједности у хиљадама)**

Географско подручје	Тип насеља	Текућа вода у стамбеној јединици и из појединачног извора	Текућа вода из водовода-заједничка чесма до 200 m удаљена од стамбене јединице	Остало
Федерација БиХ	Градско	99,9	:	:
	Остало	99,6	:	:
	Укупно	99,7	:	:
Република Српска	Градско	100	–	–
	Остало	96,8	:	(2,0)
	Укупно	98,1	:	(1,2)
Брчко дистрикт БиХ	Градско	98,8	:	–
	Остало	96,8	:	–
	Укупно	97,8	:	–
Босна и Херцеговина	Градско	99,8	:	:
	Остало	98,5	(0,6)	(0,9)
	Укупно	99,1	(0,4)	(0,5)

Самачка домаћинства, за разлику од других типова, више карактеришу стамбене јединице без купатила са WC-ом (Табела 4.3). Мањи од просјека је и проценат гаража у овим домаћинствима.

Табела 4.3. Опис главне стамбене јединице по типу домаћинства, 2015. (вриједности у процентима)

Тип домаћинства	Карактеристике стамбене јединице				
	Купатило са WC-ом	WC	Електрична енергија	Гаража	Башта
Самачка <65 година	95,1	90,5	99,7	24,5	43,3
Самачка >=65 година	92,8	88,9	99,6	21,7	51,0
Брачни пар без дјеце <65 година	98,4	92,7	99,9	50,0	59,8
Брачни пар без дјеце >=65 година	97,0	92,7	100,0	49,4	63,7
Брачни пар са 1 дјететом	98,4	93,3	100,0	50,9	61,3
Брачни пар са 2 дјетета	98,2	93,7	100,0	52,4	60,1
Брачни пар са 3 и више дјеце	98,1	93,5	100,0	50,5	70,0
Самохрани родитељи	97,4	93,4	100,0	34,8	49,2
Самохрани родитељи + други сродници	98,5	93,0	100,0	55,8	65,4
Брачни пар са дјецом + други сродници	98,7	94,7	100,0	65,1	79,7
Брачни пар са дјецом + родитељи	99,6	93,4	100,0	66,9	80,3
Остало	95,7	92,3	100,0	47,5	68,2

Централно гријање из топлана има 9,7% домаћинстава у БиХ, а 18,6% има етажно гријање. (Табела 4.4). Највећи проценат домаћинстава користи појединачне пећи (69,5%).

Табела 4.4. Начин загријавања стамбене јединице по географском подручју, 2015. (вриједности у хиљадама и структура у процентима)

Географско подручје	Централно гријање	Етажно гријање	Појединачне пећи	Остало	Укупно домаћинстава*
Федерација БиХ	11,9	20,0	64,9	3,2	650
Република Српска	6,4	15,5	77,7	:	357
Брчко дистрикт БиХ	:	28,8	70,2	:	22
Босна и Херцеговина	9,7	18,6	69,5	2,2	1029

* Укупно се односи на стамбене јединице које се разликују од типова "нестамбени објекти" и "остало".

91,9% домаћинстава која немају централно гријање користи угаљ, дрво за ложење и друга чврста горива за загријавање стамбене јединице (Табела 4.5).

**Табела 4.5. Основни енергенти који се користе за гријање по географском подручју, 2015.
(вриједности у хиљадама и структура у процентима)**

Географско подручје	Домаћинства без централног гријања					
	Земни гас из мреже	Електрична енергија	Угаљ, дрво и друга чврста горива	Мазут, лож уље и друга течна горива	Остали енергенти	Укупно домаћинства*
Федерација БиХ	3,7	6,2	89,8	:	:	574
Република Српска	:	4,1	95,5	:	:	335
Брчко дистрикт БиХ	–	(7,1)	92,3	:	:	22
Босна и Херцеговина	2,4	5,5	91,9	:	:	931

Већина домаћинстава (38,6%) живи у стамбеној јединици са три собе, затим слиједе домаћинства која живе у стамбеној јединици са четири собе (25,4%). Мали је проценат домаћинстава која живе у једној соби или у стамбеној јединици која има 6 или више соба (Табела 4.6).

**Табела 4.6. Број соба и просјечна површина главне стамбене јединице по географском подручју, 2015.
(апсолутне вриједности, вриједности у хиљадама и структура у процентима)**

Број соба	Географско подручје							
	Федерација БиХ		Република Српска		Брчко дистрикт БиХ		Босна и Херцеговина	
	Структура (%)	Просјечна површина у m ²	Структура (%)	Просјечна површина у m ²	Структура (%)	Просјечна површина у m ²	Структура (%)	Просјечна површина у m ²
1	1,3	36,39	(1,4)	(31,42)	:	:	1,3	34,60
2	14,8	52,74	18,1	49,92	(9,3)	(50,56)	15,8	51,59
3	38,2	65,59	39,7	66,63	33,2	76,88	38,6	66,16
4	25,9	82,12	24,3	81,24	29,0	98,71	25,4	82,23
5	11,5	101,54	9,6	101,01	18,2	131,10	11,0	102,41
6 и више	8,3	128,87	6,7	128,43	(10,1)	(176,04)	7,8	130,03
Укупно (=100%)	651	77,00	359	74,18	22,0	100,68	1032	76,52

Просјечна површина главне стамбене јединице у Босни и Херцеговини је 76,52 м². Нису забиљежене неке значајне разлике по географским подручјима у просјечној површини стамбене јединице. У просјеку самци живе у мањим стамбеним јединицама у поређењу са осталим типовима домаћинства. Поред самачких домаћинства, самохрани родитељи и брачни парови без дјеце живе у релативно мањим стамбеним јединицама. У највећим стамбеним јединицама живе домаћинства са удруженим члановима или брачни парови са 3 или више дјеце (Табела 4.7).

Табела 4.7. Просјечан број чланова у главној стамбеној јединици, број соба и површина у м² по типу домаћинства, 2015.

Тип домаћинства	Просјечан број чланова	Просјечан број соба	Просјечна површина у м ²
Самачка <65 година	1,00	2,9	61,39
Самачка >=65 година	1,00	2,8	61,37
Брачни пар без дјеце <65 година	2,00	3,3	73,23
Брачни пар без дјеце >=65 година	2,00	3,3	71,70
Брачни пар са 1 дјететом	3,00	3,6	78,19
Брачни пар са 2 дјетета	4,00	3,9	83,17
Брачни пар са 3 и више дјеце	5,28	4,1	87,81
Самохрани родитељи	2,42	3,3	68,65
Самохрани родитељи + други сродници	4,45	4,2	88,28
Брачни пар са дјецом + други сродници	5,61	4,7	102,84
Брачни пар са дјецом + родитељи	5,14	4,5	98,90
Остало	3,32	3,7	78,58

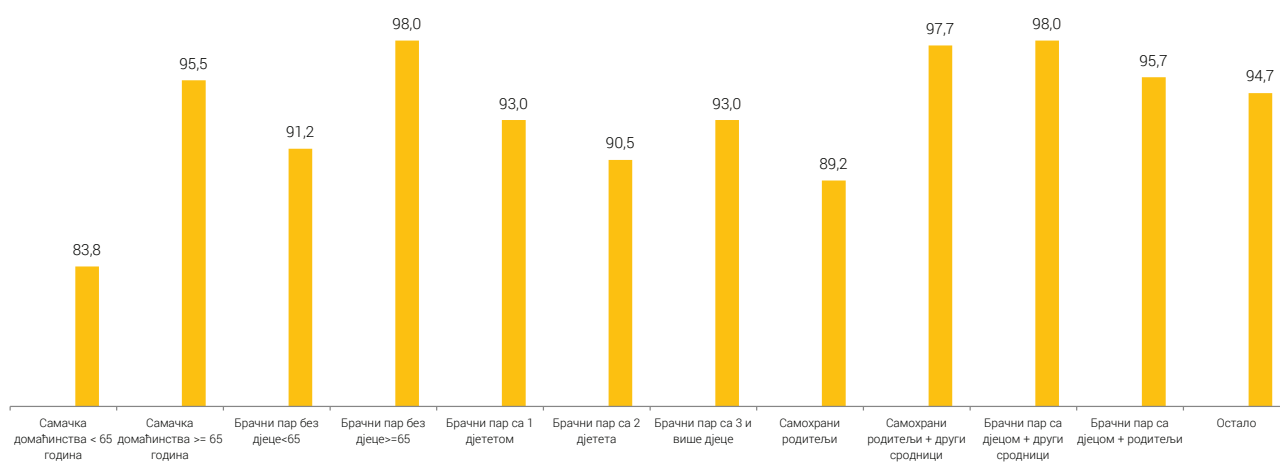
Већина домаћинства (92,9%) су власници стамбене јединице у којој живе. Само 2,7% домаћинства живи у стамбеној јединици у којој је домаћинство закупац или подстанар (Табела 4.8). Највећи проценат власништва станова забиљежен је у Федерацији БиХ, док је у Републици Српској забиљежен највећи проценат изнајмљених стамбених јединица.

Табела 4.8. Главне стамбене јединице по законском статусу коришћења по географском подручју, 2015. (вриједности у хиљадама и структура у процентима)

Географско подручје	Законски статус коришћења			
	Закупац или подстанар	У власништву, сувласништву или поступку откупа	Остало	Укупно (=100%)
Федерација БиХ	2,1	93,4	4,5	652
Република Српска	3,8	92,0	4,1	358
Брчко дистрикт БиХ	:	92,9	(5,0)	22
Босна и Херцеговина	2,7	92,9	4,4	1032

Најчешћи законски статус коришћења за све типове домаћинстава јесте власништво над стамбеним јединицама: самачка домаћинства испод 65 година и самохрани родитељи имају најмањи проценат власништва над стамбеном јединицом. (Графикон 4.3).

Графикон 4.3. Главна стамбена јединица по законском статусу коришћења и типу домаћинства, 2015. (структура у процентима)

Просјечна мјесечна закупнина у БиХ износи 187,63 КМ. Од домаћинстава која плаћају ренту, 44,8% њих изнајмили су ненамјештену стамбену јединицу, али је очигледно да је мјесечна закупнина већа за стамбене јединице које се изнајмљују са опремом (193,46 КМ) у односу на 180,49 КМ закупнине за стамбене јединице које се изнајмљују без опреме.

Табела 4.9. Унајмљене главне стамбене јединице и просјечна мјесечна закупнина по географском подручју и опремљености, 2015. (вриједности у КМ и структура у процентима)

Географско подручје	Закупац или подстанар	Просјечна мјесечна закупнина (КМ)
Федерација БиХ	2,1	205,93
Република Српска	3,8	170,81
Брчко дистрикт БиХ	:	:
Босна и Херцеговина	2,7	187,63
Намјештена		
Да	55,2	193,46
Не	44,8	180,49

4.2 Посједовање трајних потрошних добара

Скоро сва домаћинства у БиХ имају трајна потрошна добра: фрижидер, електрични или плински шпорет, машину за веш. У свим случајевима проценти прелазе 90% (Графикон 4.4).

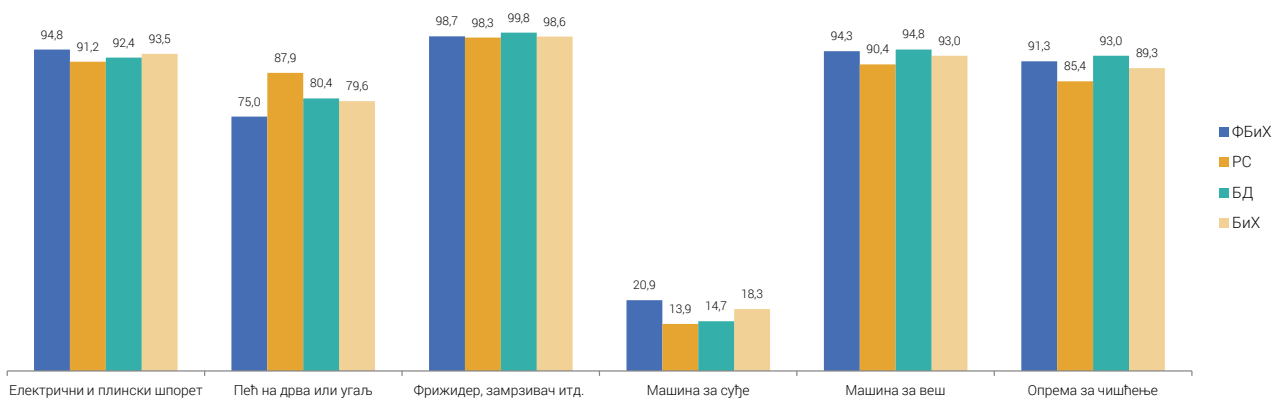
Мали је проценат домаћинства у БиХ која имају машину за суђе (18,3%) и клима-уређај (10,8%).

Ако посматрамо по ентитетима, Република Српска има најнижи проценат споменутих добара (осим пећи на дрва и угаљ), што можемо објаснити претежно неурбаним карактером подручја.

У Федерацији БиХ је највећи проценат домаћинства која посједују машину за суђе.

У Брчко дистрикту највећи број домаћинства посједује клима уређај у односу на друга подручја у БиХ.

Графикон 4.4. Трајна потрошна добра у домаћинствима по географском подручју, БиХ, 2015.
(вриједности у процентима)

Машину за суђе, гријалицу, бојлер, напу и клима уређај углавном имају домаћинства са дјецом у већем проценту. Најмањи проценат посједовања машине за веш је код самачких домаћинства. (Табела 4.10).

Табела 4.10. Трајна потрошна добра у домаћинствима по типу домаћинства, 2015.
(вриједности у процентима)

Тип домаћинства	Трајна потрошна добра							
	Електрични или плински шпорет	Пећ на дрва или угаљ	Фрижидер, замрзивач, итд.	Машина за суђе	Машина за веш	Опрема за чишћење	Гријалица, бојлер, напу	Клима уређај
Самачка <65 година	91,9	72,6	97,2	(8,6)	86,2	82,9	83,3	(6,8)
Самачка >=65 година	88,2	80,4	96,9	(4,3)	79,5	73,7	81,6	(4,6)
Брачни пар без дјеце <65 година	96,2	76,7	99,6	21,7	96,3	94,4	92,4	12,3
Брачни пар без дјеце >=65 година	95,0	80,5	99,2	16,5	94,3	88,6	88,6	7,9
Брачни пар са 1 дјететом	95,0	75,7	99,3	20,7	96,8	93,9	92,5	13,2
Брачни пар са 2 дјетета	94,9	79,3	98,7	26,8	97,5	94,4	91,2	13,9
Брачни пар са 3 и више дјеце	92,7	83,8	98,4	29,2	94,7	95,1	91,1	14,1
Самохрани родитељи	94,5	74,4	98,7	14,9	94,8	87,9	88,5	10,0
Самохрани родитељи + други сродници	93,3	85,2	98,6	22,1	95,3	91,8	91,8	(15,8)
Брачни пар са дјецом + други сродници	91,8	88,0	99,0	21,1	96,6	93,3	90,9	15,2

наставак

Тип домаћинства	Трајна потрошна добра							
	Електрични или плински шпорет	Пећ на дрва или угаљ	Фрижидер, замрзивач, итд.	Машина за суђе	Машина за веш	Опрема за чишћење	Гријалица, бојлер, напа	Клима уређај
Брачни пар са дјецом + родитељи	95,0	90,9	99,3	30,6	98,6	96,3	94,3	(17,1)
Остало	92,9	86,2	98,4	(13,7)	91,2	88,4	89,0	:

Пећ на угаљ или дрва у много већем проценту посједују домаћинства у неурбаним подручјима, а машину за суђе домаћинства у урбаним насељима (Табела 4.11).

Табела 4.11. Трајна потрошна добра у домаћинствима по типу насеља, 2015 (вриједност у процентима)

Тип насеља	Електрични или плински шпорет	Пећ на дрва или угаљ	Фрижидер, замрзивач, итд.	Машина за суђе	Машина за веш	Опрема за чишћење	Гријалица, бојлер, напа	Клима уређај	Машина за шивење и плетење
Градско	98,0	60,7	98,8	23,5	96,1	93,7	91,4	16,4	9,4
Остало	90,1	94,0	98,4	14,4	90,6	85,9	87,4	6,5	7,6
Укупно	93,5	79,6	98,6	18,3	93,0	89,3	89,1	10,8	8,4

Више од пола домаћинства у Босни и Херцеговини (50,9%) посједује аутомобил. Генерално посматрано, најраспрострањеније возило је аутомобил. (Табела 4.12).

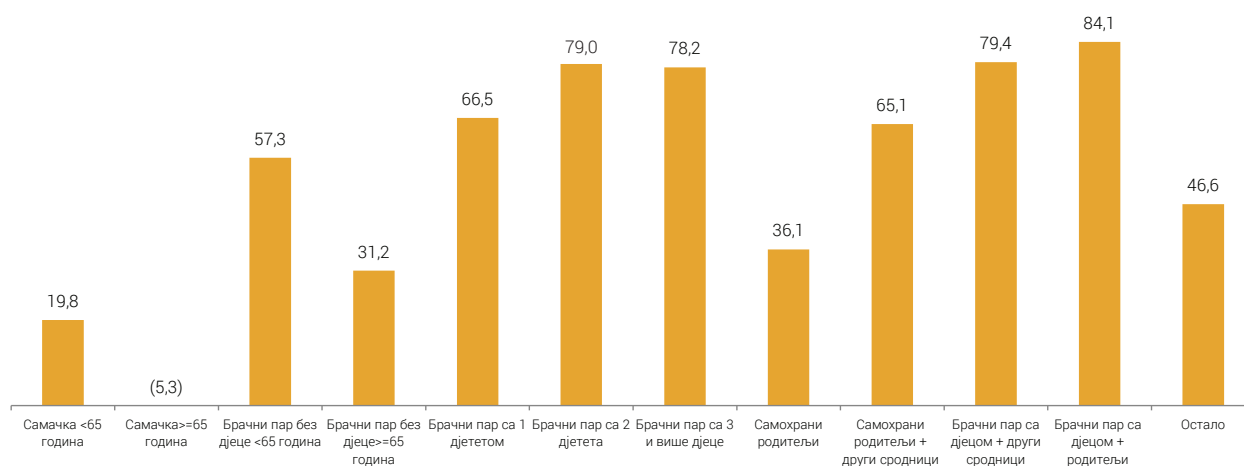
Табела 4.12. Возила по географском подручју, 2015. (вриједности у процентима)

Географско подручје	Возила	
	Аутомобил	Мотор, мотоцикл скутер, мопед
Федерација БиХ	56,5	1,7
Република Српска	40,6	(0,9)
Брчко дистрикт БиХ	57,0	:
Босна и Херцеговина	50,9	1,4

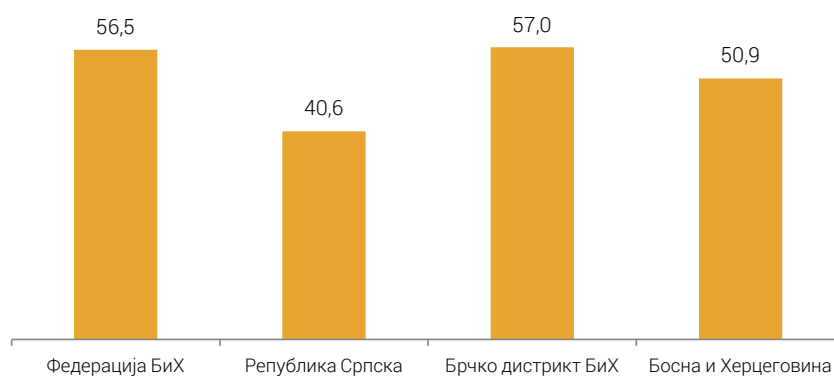
Процент посједовања аутомобила у случају старијих брачних парова без дјеце је 31,2%; вриједност је ниска и у случају самохраних родитеља (36,1%) (Графикон 4.5). Самачка домаћинства ипак имају најнижи проценат посједовања аутомобила.

Око 2/3 брачних парова са једним дјететом посједују аутомобил, док су ти проценти код брачних парова са двоје и троје или више дјеце и код брачних парова са дјецом који живе са сродницима или родитељима значајно већи и крећу се у распону од 78-85%.

Графикон 4.5. Посједовање аутомобила у БиХ, по типу домаћинства, 2015. (вриједности у процентима)

Графикон 4.6. Посједовање аутомобила по географском подручју, 2015. (вриједности у процентима)

Посматрајући по географском подручју, највећи проценат посједовања аутомобила је у Брчко дистрикту.

Скоро свако домаћинство у БиХ има телевизор, 23,9 % има видеорекодер или ДВД уређај, 49,1% има персонални рачунар, а 18,9 % домаћинства има камеру или фотоапарат. (Табела 4.13). Веома је низак проценат домаћинства која посједују музичке инструменте (3,0%) Мањи од просјека је број самачких домаћинства која имају телевизор. Брачни парови са дјецом биљеже значајно висок проценат видеорекодера и ДВД-ова, као и домаћинства са удруженим члановима. Најзначајније разлике су забиљежене у посједовању персоналних рачунара: највиши проценат посједовања имају домаћинства са дјецом, самохрани родитељи и домаћинства са удруженим члановима. (Табела 4.14).

**Табела 4.13. Опрема за рекреацију и слободно вријеме по географском подручју, 2015.
(вриједности у процентима)**

Географско подручје	Опрема за рекреацију						
	Телевизор	ДВД плејер	ЦД и МПЗ плејери, радио, микрофони	Сателитска антена	Персонални рачунар, штампач	Музички инструменти	Камере, фотоапарати и сл.
Федерација БиХ	98,3	25,6	45,5	7,5	53,5	3,1	19,1
Република Српска	96,8	20,6	56,6	10,8	40,7	3,0	18,7
Брчко дистрикт БиХ	98,1	26,7	33,1	15,1	56,0	:	14,3
Босна и Херцеговина	97,8	23,9	49,1	8,8	49,1	3,0	18,9

**Табела 4.14 Опрема за рекреацију и слободно вријеме по типу домаћинства, 2015.
(вриједности у процентима)**

Тип домаћинства	Опрема за рекреацију						
	Телевизор	ДВД плејер	ЦД и МПЗ плејери, радио, микрофони	Сателитска антена	Персонални рачунар, штампач	Музички инструменти	Камере, фотоапарати и сл.
Самачка <65 година	95,7	17,9	41,6	(6,6)	29,5	:	11,9
Самачка >=65 година	93,5	(3,6)	39,3	5,2	(4,7)	:	:
Брачни пар без дјеце <65 година	99,3	20,6	46,8	7,9	37,1	:	18,3
Брачни пар без дјеце >=65 година	97,7	12,0	46,4	7,6	12,1	:	9,2
Брачни пар са 1 дјететом	99,0	31,3	52,9	9,9	69,7	(2,9)	25,3
Брачни пар са 2 дјетета	99,3	36,8	55,8	9,2	79,8	5,9	31,6
Брачни пар са 3 и више дјеце	99,5	37,9	56,5	(11,1)	76,7	(6,0)	27,8
Самохрани родитељи	97,4	22,9	46,3	9,4	56,3	:	18,7
Самохрани родитељи + други сродници	99,1	33,0	50,9	(7,4)	70,5	:	19,5
Брачни пар са дјецом + други сродници	98,7	32,5	53,6	13,8	69,1	:	25,0
Брачни пар са дјецом + родитељи	99,3	35,0	60,1	(12,6)	80,7	:	31,1
Остало	97,5	19,1	48,4	(12,8)	44,2	:	13,9

5. ИЗДАЦИ ЗА ПОТРОШЊУ: НИВО И СТРУКТУРА**5.1. Главне чињенице**

У Босни и Херцеговини у 2015. години просјечни мјесечни издаци за потрошњу су износили 1.419,48 КМ по домаћинству. У просјеку, једно домаћинство мјесечно троши 437,80 КМ за храну и пиће, док су издаци за непрехрамбене производе и услуге износили 981,68 КМ (Табеле 5.1 и 5.2).

Дакле, скоро једна трећина укупних мјесечних издатака домаћинства се односи на храну и пиће, затим 27,1% на одржавање стамбене јединице и режијске трошкове, 14,5% на превоз и комуникације, 4,5% на намјештај, кућанске апарате и редовно одржавање, 4,9% за одјећу и обућу, 3,8% на здравство и преосталих 14,5% на друге производе и услуге (дуван, рекреација и култура, образовање, угоститељске услуге и услуге хотелског смјештаја, итд). Ако се сумирају основни мјесечни издаци домаћинства (храна, режијски издаци, здравство, превоз и образовање) може се видјети да су скоро 3/4 (72,2%) издатака основни издаци који се не могу избјећи и они мјесечно износе 1.025,49 КМ за просјечно домаћинство у Босни и Херцеговини.

Табела 5.1. Просјечни мјесечни издаци по категоријама у Босни и Херцеговини, 2015.
(вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	437,80	30,8
Дуван	34,04	2,4
Одјећа и обућа	69,55	4,9
Становање	250,86	17,7
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	133,20	9,4
Намјештај, опрема за домаћинство и услуге у домаћинству	63,47	4,5
Здравство	54,04	3,8
Превоз	141,75	10,0
Комуникације	63,42	4,5
Рекреација и култура	29,12	2,1
Образовање	7,84	0,6
Угоститељске услуге	31,41	2,2
Услуге смјештаја	5,47	0,4
Остали производи и услуга	97,50	6,9
УКУПНА НЕПРЕХРАНА	981,68	69,2
УКУПНО (=100%)	1.419,48	100,0

Ако се анализира категорија исхране, може се видјети да се мјесечно највише новца издваја за месо (100,21 КМ или 22,9%), затим воће и поврће (17,7%), млијеко, сир и јаја (14,7%), хљеб и житарице (13,5%), безалкохолна пића (9,4%). Од укупних издвајања за храну и пића најмање се издваја за рибу (2,8%) и алкохолна пића (3,1%).

Од укупног броја домаћинстава највише је домаћинстава (57,0%) која, у периоду од двије седмице (референтни период) бар једном купују месо живине, затим телетину и јунетину (52,6%), а 63,4% домаћинстава која купују сушено и димљено месо свих врста и остале месне производе (саламе, кобасице, сланине, шунке, суџук, сирови ћевапи и пљескавице). У посматраном периоду, свињско месо је куповало 15,5% домаћинстава.

**Табела 5.2. Просјечни мјесечни издаци за храну и пиће по категоријама, 2015.
(вриједности у КМ и вриједности у процентима)**

Категорија издатака	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %
Хљеб и житарице	58,90	13,5
Месо	100,21	22,9
Риба	12,36	2,8
Млијеко, сир, јаја	64,57	14,7
Уља и масноће	18,38	4,2
Воће	31,63	7,2
Поврће	45,91	10,5
Шећер, џем, мед и чоколада, слаткиши и остали производи	51,12	11,7
Безалкохолна пића	41,21	9,4
Алкохолна пића	13,51	3,1
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	437,8	100,0
- Потрошња хране и пића из властите производње	69,69	15,9

Ако се детаљније размотре издаци за прехранбене производе, с освртом на неке значајније производе може се рећи слjedeће: у групи Воће највише је домаћинстава која, у посматраном периоду, купују банане (66,0%), затим јабуке (49,7%), цитрусе (50,1%), крушке, (11,3%), грожђе (11,7%), лубенице и диње (11,4%), суво воће (11,4%), орахе (15,2%).

Кромпир је куповало 33,3% домаћинстава, грах 27,4%, парадајз 29,2%, лук - бијели и црни и праса 27,2%, а затим паприку 25%, мркву итд.

Млијеко и млијечни производи су веома значајни прехранбени производи за наша домаћинства. У току посматране двије седмице 76,1% је домаћинстава која су куповала свјеже млијеко, 58,9% их је куповало јогурт и кисело млијеко, 58,9% млијечни крем, намаз и топљени сир, 38,7% млади сир, итд. Јаја је куповало 60,4% домаћинстава.

Издаци за хљеб и житарице учествују са 13,5% у укупним издацима за прехранбене производе, што износи 58,90 КМ мјесечно. У оквиру ове групе производа највећа издвајања су за хљеб и брашно.

За храну и пиће конзумирану ван куће, просјечно мјесечно се издваја 2,2% од укупних издатака домаћинства (31,41 КМ). У току двије седмице, 32,6% домаћинстава је имало бар један оброк или пиће у ресторанима, 25,8% у кафеима, баровима или бифеима и 7,8% у радничким или студентским кантинама.

Дио издатака за потрошњу хране и пића (69,69 КМ или 15,9%) се односи на процијењену вриједност издатака из властите производње¹. Они не представљају стварну куповину (не подразумијевају новчане издатке домаћинства) већ су укључени у процијењену вриједност издатака за потрошњу да би се омогућило поређење издатака за потрошњу између домаћинстава која имају и оних која немају потрошњу из властите производње.

Домаћинства која сама производе воће и поврће имају далеко мању потрошњу ових производа у поређењу са домаћинствима која исте купују: јабуке су најзаступљеније (конзумирало их је 10,8% домаћинстава), затим крушке (4,4%), шљиве (3,3%) и грожђе (2,2%).

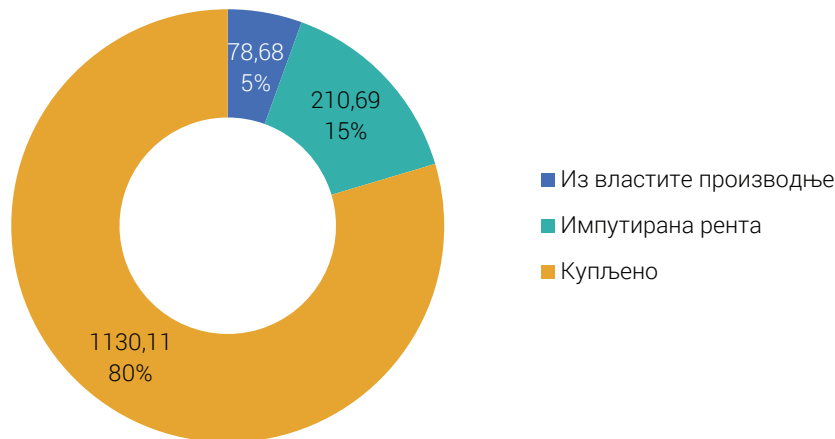
Произведен у властитом домаћинству, кромпир је конзумирало 36,7% домаћинстава, лук и прасу 35,1%, грах 23,4%, паприка 10,2%, парадајз 10,1%.

¹ Вриједност процијењена на основу цијена на локалном тржишту за производе које је домаћинство само произвело.

Табела 5.3. Просјечни мјесечни издаци: укупно, потрошња из властите производње и импутирана рента по географском подручју, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Федерација БиХ		Република Српска		Брчко дистрикт БиХ		Босна и Херцеговина	
	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %
УКУПНО (=100%)	1.508,04	100,0	1.259,91	100,0	1.402,29	100,0	1.419,48	100,0
-Потрошња из властите производње	60,23	4,0	113,97	9,1	48,62	3,5	78,68	5,5
-за храну	55,05	3,6	97,86	7,8	42,97	3,1	69,69	4,9
-за непрехрану	5,18	0,3	16,11	1,3	:	:	8,99	0,6
-Импутирана рента	234,37	15,5	170,08	13,5	172,01	12,3	210,69	14,8

Графикон 5.1. Просјечни мјесечни издаци: купљено, из властите производње и импутирана рента, 2015. (вриједности у КМ и процентима)

У дефиницију издатака за потрошњу укључују се и процјене које не представљају стварну куповину и стварне издатке; односе се на i) потрошњу непрехрамбених производа из властите производње (на примјер огрјев) која чини 0,6% укупних издатака и ii) импутирана рента за главну и споредну стамбену јединицу, тј. процијењена станарина за домаћинства која живе у властитим становима или која бесплатно користе нечију стамбену јединицу. Вриједност импутиране ренте је добијена на бази процјене коју су дала сама домаћинства и она износи 210,69 КМ (14,8% укупних издатака за потрошњу). Увођење „виртуалног издатка“ за ренту омогућује поређење издатака за потрошњу између домаћинства која живе у својој стамбеној јединици и оних који живе у унајмљеној стамбеној јединици (процент домаћинства која имају властити стан или станују бесплатно износи 96,9%). Закључно, износ издатака за потрошњу домаћинства који се односи на стварну куповину производа и услуга је 1.130,11 КМ (Табела 5.3 и Графикон 5.1).

Категорија издатака за становање је друга највећа категорија издатака домаћинства (17,7%), након издатака за храну и мјесечно износи 250,86 КМ; осим импутиране ренте, укључује, стварну ренту и редовно одржавање стамбене јединице. Издаци за режијске трошкове (рачуни за енергенте, централно гријање или набавку неког другог горива, воду, одвоз кућног отпада и коришћење заједничких просторија), мјесечно у просјеку износи 133,20 КМ што је 9,4% укупних издатака.

Осим ових издатака, домаћинства један дио свог буџета (4,5%) троше на набавку и одржавање намјештаја и кућанских апарата, простирке у кући, средстава за чишћење и услуге у кући. За ове сврхе се просјечно мјесечно издваја 63,47 КМ.

За превоз, јавни и приватни, домаћинства троше 10,0% свог буџета, што просјечно мјесечно износи 141,75 КМ. Издаци за превоз укључују куповину возила и погонских горива, појединачних и сезонских карата за јавни превоз и издатке за часове возње и полагање возачког испита.

Издатке за регистрацију возила имало је преко 57,2% домаћинства.

У посматраном периоду (двје седмице) 34,7% домаћинства је имало издатке за дизел гориво, 16,1% за бензин, 9,0% домаћинства је куповало појединачне карте за градски превоз аутобусом, тролејбусом и минибусом и 8,0% имало издатке за превоз таксијем.

Издатке за куповину мјесечне и сезонске карте за градски превоз у мјесецу прије интервјуа је имало 6,8% домаћинства. У једномјесечном периоду прије интервјуа, 11,0% домаћинства је имало издатке за уља и мазива, 5,7% за гуме, 4,3% резервне дијелове и 7,6% за поправке возила. На куповину одјеће и обуће домаћинства у просјеку мјесечно издвајају 69,55 КМ или 4,9% од укупних издатака домаћинства.

Болничке услуге, услуге медицинских и рехабилитационих центара, услуге ванболничког лијечења и третмана и стоматолошке услуге, уз коришћење фармацеутских производа, медицинских препарата и терапеутских помагала, у просјеку мјесечно износе 54,04 КМ, што је 3,8% од укупних издатака домаћинства.

У двоседмичном посматраном периоду, издатке за лијекове је имало 58,5% домаћинства.

У једномјесечном периоду прије интервјуа услуге јавних болница (општих и специјализованих) је користило 0,3% домаћинства, а услуге приватних 0,1% домаћинства. За трошкове који се односе на категорију комуникација домаћинства мјесечно издвајају 63,42 КМ, или 4,5% њихових издатака. У ову категорију се убраја и куповина телекомуникационих апарата и плаћање рачуна за њихово коришћење. У једномјесечном периоду прије интервјуа, издатке за фиксни телефон је имало 41,6% домаћинства, а за мобилни њих 32,5%. За ТВ претплату издатке је имало 37,2% домаћинства, за кабловску 27,2%, за пакет интернет + тв + кабловска + телефон 28,6% и 21,1% домаћинства је имало издатке за коришћење интернета.

Током периода од двје седмице 16,6% домаћинства је куповало дневне, 5,8% седмичне новине и 9,4% домаћинства је имало бар једну уплату за игре на срећу. Издатке за набавку школских књига у периоду 6 мјесеци прије интервјуа је имало 17,9% домаћинства.

Издаци за образовање у просјеку мјесечно износе 7,84 КМ (0,6% укупних издатака). У ову категорију издатака се убрајају: уплата родитеља за боравак дјеце у обданишту, издаци за уписнице за све нивое школовања, курсеви (страних језика рачунара и сл.) и приватни часови и инструкције.

Издаци за остале производе и услуге у просјеку мјесечно износе 97,50 КМ и они укључују регистрацију и осигурање возила, препарате и услуге за одржавање личне хигијене, прилоге вјерским заједницама и разним удружењима, административне издатке, издатке за банкарске и друге услуге. За ову врсту издатака домаћинства издвајају 6,9% свог мјесечног буџета.

5.2. Разлике по географским подручјима и типу насеља

У Федерацији БиХ домаћинства имају највећу мјесечну потрошњу, у просјеку 1.508,04 КМ. Нешто нижу потрошњу имају домаћинства у Брчко дистрикту БиХ (1.402,29 КМ) и Републици Српској (1.259,91 КМ). Разлика у нивоу потрошње између домаћинстава која живе у Федерацији БиХ и Републици Српској је 16,5%, а између Федерације БиХ и Брчко дистрикта БиХ је 7,0%. (Табела 5.4)

Табела 5.4. Просјечни мјесечни издаци по географским подручјима и категоријама издатака, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Федерација БиХ		Република Српска		Брчко дистрикт БиХ	
	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %
Просјечан број чланова домаћинства	2,98		2,74		3,04	
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	451,74	30,0	410,55	32,6	470,31	33,5
Дуван	35,31	2,3	31,45	2,50	39,01	2,8
Одјећа и обућа	72,78	4,8	64,34	5,1	58,98	4,2
Становање	277,60	18,4	204,69	16,3	212,43	15,2
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	142,07	9,4	118,05	9,4	117,87	8,4
Намјештај, опрема за домаћинство и услуге у домаћинству	66,89	4,4	57,10	4,5	66,41	4,7
Здравство	56,32	3,7	49,59	3,9	59,42	4,2
Превоз	152,12	10,1	122,68	9,7	146,05	10,4
Комуникације	64,80	4,3	60,74	4,8	66,69	4,8
Рекреација и култура	32,32	2,1	23,42	1,9	27,69	2,0
Образовање	9,50	0,6	4,77	0,4	(8,65)	(0,6)
Угоститељске услуге	36,96	2,4	21,57	1,7	27,92	2,0
Услуге смјестаја	6,24	0,4	3,96	0,3	(7,16)	(0,5)
Остали производи и услуга	103,41	6,9	87,00	6,9	93,70	6,7
УКУПНА НЕПРЕХРАНА	1.056,30	70,0	849,35	67,4	931,98	66,4
УКУПНО (=100%)	1.508,04	100,0	1.259,91	100,0	1.402,29	100,0

Издаци за храну и пиће у Федерацији БиХ износе 451,74КМ, Републици Српској 410,55 КМ и Брчко дистрикту БиХ 470,31 КМ. Разлике у нивоу потрошње прехранбених производа између Федерације БиХ и Републике Српске се могу приписати разлици у броју чланова у породици. (Табела 5.5).

Учешће потрошње меса у укупној потрошњи хране је највеће у Републици Српској (25,4%), за разлику од Федерације БиХ (21,6%) и Брчко дистрикта БиХ (23,0%).

Учешће потрошње млијека, млијечних производа, сирева и јаја је приближно по различитим територијалним подручјима и износи око 14,7%.

Постоје разлике и у потрошњи алкохолних пића по различитим географским подручјима. У Републици Српској тај проценат је 4,4%, Федерацији БиХ 2,4% и Брчко дистрикту БиХ 3,5%.

Најниже учешће у укупној потрошњи хране и пића је потрошња рибе: 2,7% у Федерацији БиХ, 2,6% у Брчко дистрикту БиХ и 3,0% у Републици Српској.

**Табела 5.5. Просјечни мјесечни издаци по географским подручјима и категоријама издатака, 2015.
(вриједности у КМ и вриједности у процентима)**

Категорија издатака	Федерација БиХ		Република Српска		Брчко дистрикт БиХ	
	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %
Просјечан број чланова домаћинства	2,98		2,74		3,04	
Хљеб и житарице	61,89	13,7	53,06	12,9	65,89	14,0
Месо	97,68	21,6	104,31	25,4	108,22	23,0
Риба	12,38	2,7	12,35	3,0	12,34	2,6
Млијеко, сир, јаја	66,03	14,6	61,88	15,1	65,29	13,9
Уља и масноће	20,05	4,4	15,40	3,7	17,81	3,8
Воће	33,39	7,4	28,38	6,9	32,46	6,9
Поврће	48,16	10,7	41,85	10,2	45,78	9,7
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши и остали производи	56,32	12,5	41,33	10,1	56,85	12,1
Безалкохолна пића	44,90	9,9	34,05	8,3	49,24	10,5
Алкохолна пића	10,96	2,4	17,95	4,4	16,43	3,5
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	451,74	100,0	410,55	100,0	470,31	100,0
-Потрошња хране и пића из властите производње	55,05	12,2	97,86	23,8	42,97	9,1

Територијалне разлике су евидентне код нивоа издатака за непрехрамбене производе и услуге. У Федерацији БиХ ови издаци су највећи и износе 1.056,30 КМ мјесечно, што је за 206,95 КМ или за 19,6% више од ових издатака у Републици Српској, и за 124,31 КМ или 11,8% у Брчко дистрикту БиХ.

Посматрајући разлике у нивоима издатака по различитим категоријама, евидентно је да оне постоје код свих категорија издатака. Углавном су они највећи у Федерацији БиХ, осим издатака за здравство и алкохолна пића, што је раније и наглашено. У Босни и Херцеговини, домаћинства која живе у насељима типа „остало“ показују доста високо учешће потрошње хране из властите производње у укупној потрошњи (24,57%), за разлику од домаћинстава која живе у градским насељима код којих потрошња хране из властите производње износи 4,35% од укупне потрошње. (Табела 5.7)

**Табела 5.6. Просјечни мјесечни издаци по типу насеља и категоријама издатака, 2015.
(вриједности у КМ и вриједности у процентима)**

Категорија издатака	Тип насеља				Укупно	
	Градско		Остало			
	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %
Просјечан број чланова домаћинства	2,76		3,01		2,90	
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	431,84	28,1	442,38	33,3	437,80	30,8
Дуван	35,21	2,3	33,15	2,5	34,04	2,4
Одјећа и обућа	84,16	5,5	58,36	4,4	69,55	4,9

наставак

Категорија издатака	Тип насеља				Укупно	
	Градско		Остало		Просјечни мјесечни издаци (KM)	Структура %
	Просјечни мјесечни издаци (KM)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (KM)	Структура %		
Становање	309,55	20,1	205,88	15,5	250,86	17,7
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	129,83	8,4	135,79	10,2	133,20	9,4
Намјештај	68,11	4,4	59,92	4,5	63,47	4,5
Здравство	59,04	3,8	50,21	3,8	54,04	3,8
Превоз	139,83	9,1	143,22	10,8	141,75	10,0
Комуникације	73,52	4,8	55,69	4,2	63,42	4,5
Рекреација и култура	38,29	2,5	22,10	1,7	29,12	2,1
Образовање	10,10	0,7	6,10	0,5	7,84	0,6
Угоститељске услуге	38,75	2,5	25,79	1,9	31,41	2,2
Услуге смјештаја	8,83	0,6	2,89	0,2	5,47	0,4
Остали производи и услуге	112,21	7,3	86,22	6,5	97,50	6,9
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	1.107,43	72,0	885,31	66,7	981,68	69,2
УКУПНО (=100%)	1.539,27	100,0	1.327,69	100,0	1.419,48	100,0

Ипак, издаци за храну и пиће у градским насељима су нешто нижи (431,84 KM) у односу на насеља типа „остало“ (442,38 KM) иако је просјечан број чланова по домаћинству нешто виши (2,98 у односу на 2,74). У тим насељима учешће издатака за храну и пиће у укупним издацима домаћинства је веће ако се упореди са градским насељима: 33,32% према 28,05% (Табела 5.6).

Табела 5.7. Просјечни мјесечни издаци за храну и пиће по типу домаћинства и категоријама издатака, 2015. (вриједности у KM и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Тип насеља				Укупно	
	Градско		Остало		Просјечни мјесечни издаци (KM)	Структура %
	Просјечни мјесечни издаци (KM)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (KM)	Структура %		
Просјечан број чланова домаћинства	2,76		3,01		2,90	
Хљоб и житарице	59,04	13,7	58,80	13,3	58,90	13,5
Месо	91,83	21,3	106,62	24,1	100,21	22,9
Риба	14,13	3,3	11,01	2,5	12,36	2,8
Млијеко, сир, јаја	63,85	14,8	65,12	14,7	64,57	14,8
Уља и масноће	17,66	4,1	18,94	4,3	18,38	4,2
Воће	33,81	7,8	29,95	6,8	31,63	7,2
Поврће	44,58	10,3	46,94	10,6	45,91	10,5

наставак

Категорија издатака	Тип насеља				Укупно	
	Градско		Остало		Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %
	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %		
Шећер, цем, мед, чоколада, слаткиши и остали производи	53,93	12,5	48,96	11,1	51,12	11,7
Безалкохолна пића	41,18	9,5	41,24	9,3	41,21	9,4
Алкохолна пића	11,82	2,7	14,80	3,4	13,51	3,1
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ (=100%)	431,84	100,0	442,38	100,0	437,80	100,0
-Потрошња хране и пића из властите производње	18,78	4,4	108,70	24,6	69,69	15,9

Осим разлика у издацима за потрошњу хране и пића између домаћинстава по типу насеља (остала троше 2,4% више од градских), постоје значајне разлике у издацима свих осталих производа и услуга.

Градска, у односу на насеља типа „остало“, имају знатно већа издвајања у односу на „остала“ домаћинства по скоро свим категоријама издатака, посебно у трошковима становања (50% већи издаци), комуникација (32% већи издаци), одјеће и обуће (44% већи издаци) те рекреације и културе (73% већи издаци), намјештај и опрему за домаћинство (14% већи издаци), дуван (6% већи издаци) и здравство (17% већи издаци).

За превоз се мјесечно издваја једнако у оба типа домаћинства. Неградска (остала) домаћинства имају већу потрошњу меса и производа из властите производње, посебно оних прехранбених (108,70 КМ у односу на 18,78 КМ).

Сумирано, разлике у нивоу потрошње непрехрамбених производа између домаћинстава према типу насеља су значајне. У градским насељима за ове производе се троши више за 25,1% у односу на „остала“ домаћинства.

Ово потврђује чињеницу да у насељима типа „остало“ живи становништво старије животне доби и слабијег имовног стања. Овом врстом анализе ћемо се бавити у поглављу о сиромаштву.

„Остала“ насеља представљају скоро 2/3 територије у Републици Српској и више од половине територије у Федерацији БиХ и Брчко дистрикту БиХ.

Постоје значајне разлике по географским подручјима у просјечној мјесечној потрошњи између домаћинстава која живе у градским и оних која живе у „осталим“ насељима. Највећу мјесечну потрошњу имају домаћинства која живе у градским насељима у Федерацији БиХ (1.594,43 КМ), док је она најнижа у насељима типа „остало“ Републике Српске (1.153,73 КМ). Разлика у нивоу потрошње градских и „осталих“ домаћинстава у Федерацији БиХ износи 159,04 КМ, Републици Српској 273,10 КМ. У Брчко дистрикту БиХ градска домаћинства мјесечно троше 137,26 КМ мање од домаћинстава која живе у насељима типа „остало“. (Табела 5.8)

Просјечна мјесечна потрошња домаћинстава која живе у градским насељима у Федерацији БиХ је за 167,60 КМ или за 11,7% већа од просјечне мјесечне потрошње градских домаћинстава у Републици Српској и за 122,13 КМ или 8,3% у Брчко дистрикту БиХ.

Највећа потрошња домаћинства која живе у насељима типа „остало“ је у Федерацији БиХ (1435,39 КМ). Њихова потрошња је за 281,67 КМ већа од потрошње домаћинстава истог типа у Републици Српској и за 100,37 КМ у Брчко дистрикту БиХ.

Структура потрошње градских домаћинстава, без обзира на територијалну припадност је слична. Од укупних мјесечних издатака, за храну се троши око 30%.

У „осталим“ насељима је ситуација нешто мало другачија: у Републици Српској и Брчко дистрикту БиХ ова домаћинства за храну мјесечно издвајају преко 35% од укупних издатака, а у Федерацији БиХ 32,5%.

Када је у питању учешће потрошње прехранбених производа које су произвела сама домаћинства може се рећи да је у Брчко дистрикту тај проценат најнижи и износи 9,1%, у Федерацији БиХ је 12,2%, а у Републици Српској је значајан и износи 23,8%. (Табела 5.5)

Веће учешће у потрошњи из властите производње у Републици Српској је резултат неурбаног карактера подручја и високих стопа запослености у сектору пољопривреде.

Домаћинства која живе у насељима типа „остало“, значајан дио прехранбених производа и потроше у свом домаћинству. Од укупних издатака за прехранбене производе, вриједност производа које су таква домаћинства сама произвела износи 35,2 % у Републици Српској и 19,2% у Федерацији БиХ (Табела 5.9).

Домаћинства која живе у градским насељима у Федерацији БиХ и Брчко дистрикту БиХ немају значајну властиту производњу, док у Републици Српској потрошња хране из властите производње је значајна и износи 7,0%.

Структура потрошње различитих категорија прехранбених производа је слична код свих домаћинстава без обзира на тип насеља у коме живе. Такође, нема неких значајних разлика у структури потрошње прехранбених производа ни када су у питању различита географска подручја. Ово наводи на закључак да су навике потрошње веома сличне код свих домаћинстава у Босни и Херцеговини. Разлике у нивоима издатака за прехранбене производе могу бити резултат разлика у цијенама пољопривредних производа по различитим географским подручјима и различитим просјечним бројем чланова домаћинства.

Табела 5.8. Просјечни мјесечни издаци по географским подручјима, типу домаћинстава и категоријама издатака, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Федерација БиХ				Република Српска				Брчко дистрикт БиХ			
	Градско		Остало		Градско		Остало		Градско		Остало	
	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %
Просјечан број чланова домаћинства	2,75		3,17		2,75		2,74		2,96		3,13	
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	433,38	27,2	467,19	32,6	425,69	29,8	400,93	34,8	469,32	31,9	471,26	35,3
Дуван	36,53	2,3	34,27	2,4	32,32	2,3	30,89	2,7	36,15	2,5	41,76	3,1
Одјећа и обућа	83,95	5,3	63,38	4,4	85,81	6,0	50,69	4,4	68,44	4,7	49,89	3,7
Становање	341,55	21,4	223,81	15,6	245,25	17,2	178,89	15,5	258,56	17,6	168,09	12,6
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	136,31	8,6	146,91	10,2	116,47	8,2	119,06	10,3	123,78	8,4	112,20	8,4
Намјештај	69,83	4,4	64,41	4,5	65,06	4,6	52,04	4,5	59,93	4,1	72,63	5,4
Здравство	61,60	3,9	51,87	3,6	54,01	3,8	46,78	4,1	53,34	3,6	65,26	4,9
Превоз	139,59	8,8	162,66	11,3	139,08	9,7	112,24	9,7	156,38	10,6	136,12	10,2
Комуникације	71,59	4,5	59,08	4,1	77,98	5,5	49,77	4,3	69,07	4,7	64,40	4,8
Рекреација и култура	41,62	2,6	24,49	1,7	31,78	2,2	18,1	1,6	30,63	2,1	24,87	1,9
Образовање	11,71	0,7	7,65	0,5	6,91	0,5	3,4	0,3	:	:	(10,12)	(0,8)
Угоститељске услуге	44,86	2,8	30,31	2,1	26,04	1,8	18,73	1,6	34,86	2,4	21,25	1,6
Услуге смјештаја	9,27	0,6	3,69	0,3	7,81	0,6	(1,51)	(0,1)	(9,66)	(0,7)	:	:
Остали производи	112,62	7,1	95,66	6,7	112,64	7,9	70,69	6,1	95,04	6,5	92,42	6,9
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	1.161,05	72,8	968,21	67,5	1.001,14	70,2	752,8	65,3	1.002,98	68,1	863,76	64,7
УКУПНО (=100%)	1.594,43	100,0	1.435,39	100,0	1.426,83	100,0	1.153,73	100,0	1.472,29	100,0	1.335,03	100,0

Табела 5.9. Просјечни мјесечни издаци по географским подручјима, типу домаћинства и категоријама издатака, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Федерација БиХ				Република Српска				Брчко дистрикт БиХ			
	Градско		Остало		Градско		Остало		Градско		Остало	
	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %	Просјечни мјесечни издаци (КМ)	Структура %
Просјечан број чланова домаћинства	2,75		3,17		2,75		2,74		2,96		3,13	
Хљеб и житарице	60,47	14,0	63,09	13,5	55,36	13,0	51,60	12,9	67,33	14,4	64,50	13,7
Месо	90,38	20,9	103,81	22,2	93,72	22,0	111,05	27,7	107,87	23,0	108,56	23,0
Риба	13,55	3,1	11,39	2,4	15,41	3,6	10,40	2,6	13,41	2,9	11,31	2,4
Млијеко, сир, јаја	63,30	14,6	68,32	14,6	64,88	15,2	59,97	15,0	65,78	14,0	64,83	13,8
Уља и масноће	18,43	4,3	21,41	4,6	16,05	3,8	14,99	3,7	17,26	3,7	18,34	3,9
Воће	34,27	7,9	32,65	7,0	32,75	7,7	25,59	6,4	34,90	7,4	30,12	6,4
Поврће	44,78	10,3	51,00	10,9	44,30	10,4	40,29	10,1	42,77	9,1	48,68	10,3
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши и остали производи	56,03	12,9	56,57	12,1	49,24	11,6	36,30	9,1	57,01	12,2	56,70	12,0
Безалкохолна пића	42,74	9,9	46,71	10,0	37,38	8,8	31,93	8,0	47,24	10,1	51,16	10,9
Алкохолна пића	9,43	2,2	12,24	2,6	16,60	3,9	18,81	4,7	15,75	3,4	17,08	3,6
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ (=100%)	433,38	100,0	467,19	100,0	425,69	100,0	400,93	100,0	469,32	100,0	471,26	100,0
-Потрошња хране и пића из властите производње	13,87	3,2	89,68	19,2	29,84	7,0	141,12	35,2	(10,96)	(2,3)	73,72	15,6

5.3. Карактеристике домаћинства и разлике у понашању по питању потрошње

Број чланова домаћинства и тип домаћинства су демографске карактеристике које више од других утичу на понашање домаћинства када су у питању издаци и одређују различите начине расподеле буџета домаћинства. Генерално гледајући, издаци се не повећавају пропорционално са повећањем броја чланова домаћинства, али на њих утиче финансијска ситуација домаћинства. Повећањем домаћинства са једног на два члана, просјечни мјесечни издаци се повећавају за 58,0%, повећањем домаћинства на три члана издаци се повећавају за 36,8% у односу на двочлано домаћинство, ако се домаћинство повећа на четири члана издаци се повећавају за 13,92% у односу на домаћинство са три члана и за 7,1% ако се број чланова домаћинства повећа на пет или више чланова у односу на домаћинство са четири члана. Просјечни мјесечни издаци варирају од минималних 774,04 КМ за домаћинство са једним чланом, до максималних 2.022,25 КМ за домаћинство са пет и више чланова. (Табела 5.10)

Најзначајнији дио просјечних издатака домаћинства се, у сваком случају односи на куповину прехранбених производа и пића. Код свих домаћинства, без обзира на број чланова, тај проценат прелази 29%, код домаћинства са пет и више чланова износи 32%. Осим тога, примјећујемо да је код ових домаћинства проценат потрошње из властите производње већи него код осталих и досеже чак 24,1% издатака за храну. Тај проценат је најнижи код једночланих домаћинства и он износи 8,5% (Табела 5.11). Ово је повезано са већом концентрацијом вишечланих домаћинства у насељима типа „остало“ и чињеницом да су једночлани домаћинства у већини случајева старија лица која нису способна за обимнију властиту производњу.

У групи прехранбених производа, сва домаћинства, без обзира на број чланова највише издатака имају за месо (21,4-24,1%), затим млијеко, млијечне производе и јаја (14,1-15,7%), хљеб и житарице, око 14%, те око 9% за безалкохолна пића. За алкохолна пића се издваја око 3% од укупних издатака за храну и пића. Издаци који су више везани са бројем чланова, гдје је, да тако кажемо, утицај економије обима слабији, су они који се односе на одјећу и обућу, превоз, рекреацију и културу и друге производе и услуге.

Табела 5.10. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категорији издатака, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Број чланова				
	1	2	3	4	5 и више
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	30,1	31,7	29,9	29,8	32,6
Дуван	2,1	2,5	2,4	2,4	2,4
Одјећа и обућа	2,9	3,0	5,4	6,4	5,8
Становање	25,0	20,4	17,0	15,6	14,1
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	11,3	11,0	8,7	8,1	8,9
Намјештај	4,5	4,6	4,6	4,3	4,5
Здравство	5,0	4,9	3,3	3,1	3,4
Превоз	4,7	7,8	11,2	12,1	11,4
Комуникације	4,0	4,2	4,8	4,7	4,5
Рекреација и култура	2,1	1,7	2,0	2,4	2,1
Образовање	:	0,2	0,7	0,9	0,7
Угоститељске услуге	1,9	1,7	2,5	2,6	2,3
Услуге смјештаја	(0,3)	0,2	0,5	0,5	0,4
Остали производи	6,1	6,3	7,2	7,3	7,0
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	69,9	68,3	70,1	70,2	67,4
УКУПНО (=100%)	774,04	1.167,27	1.597,17	1.828,95	2.022,25

Издаци по овим категоријама се, у принципу, повећавају са бројем чланова домаћинства. Изузетак су домаћинства са пет и више чланова, због њихове веће концентрације у насељима типа „остало“, гдје је начин живота, у просјеку, штедљивији, као и због већег присуства сиромашнијих домаћинства (погледати поглавље б).

Табела 5.11. Просјечни мјесечни издаци домаћинства за храну и пиће по броју чланова и категорији издатака, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Број чланова				
	1	2	3	4	5 и више
Хљеб и житарице	14,4	13,7	13,3	13,6	12,7
Месо	21,4	22,8	22,8	22,6	24,1
Риба	2,9	2,9	3,0	2,9	2,5
Млијеко, сир, јаја	15,7	14,6	14,1	14,3	15,5
Уља и масноће	4,3	4,4	4,2	3,9	4,2

наставак

Категорија издатака	Број чланова				
	1	2	3	4	5 и више
Воће	7,6	7,3	7,2	7,5	6,6
Поврће	9,4	10,8	10,7	10,5	10,5
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши и остали производи	11,2	10,6	12,3	12,4	11,7
Безалкохолна пића	9,9	9,2	9,4	9,7	9,1
Алкохолна пића	3,2	3,6	3,0	2,7	3,0
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ (=100%)	232,83	369,82	477,34	544,7	658,51
- Потрошња хране и пића из властите производње	8,5	14,9	14,6	13,9	24,1

С друге стране, углавном због ефекта економије обима у домаћинству, учешће издатака за становање (одржавање стамбене јединице), електричну енергију, гас, воду и остала горива у укупним издацима домаћинства, опада са величином домаћинства. На ниво и структуру издатака домаћинства не утиче само број чланова у домаћинству, него и доб чланова домаћинства.

Старија самачка домаћинства (65 година и више) имају најниже мјесечне издатке (674,64КМ мјесечно). Ако се упореде издаци које имају ова домаћинства са издацима једночланих домаћинстава млађим од 65 година може се видјети да се издавања за храну у апсолутним износима не разликује много (око 47,23 КМ), док су разлике у издацима за непрехрамбене производе далеко веће (234,34КМ мјесечно). (Табеле 5.12 и 5.13).

Посматрајући брачне парове без дјете, поново је уочена ситуација гдје старија домаћинства за храну не издвајају много мање (за 56,71 КМ мјесечно) од млађих двочланих домаћинстава, као што је то случај за непрехрамбене производе гдје млађа домаћинства троше мјесечно више за 232,47 КМ.

Код брачних парова са дјецом ниво издатака се креће од 1.656,13 КМ са једним дјететом до 2.034,69 КМ са троје и више дјеце. Говорећи о домаћинствима која, поред брачних парова са дјецом имају и друге сроднике може се рећи да се на првом мјесту према потрошњи налазе домаћинства које чине брачни парови са дјецом и родитељима (2.219,78 КМ), а затим брачни парови са дјецом и другим сродницима који имају мјесечне издатке 1.981,99 КМ.

Брачни парови без дјеце, са носиоцем домаћинства од 65 година и више су домаћинства која највећи дио издатака имају за храну (33,65%) у поређењу са другим типовима домаћинстава. Млађа самачка домаћинства (до 65 година) за храну троше најмање: 27,54% од укупних издатака.

Издаци који се односе на потрошњу из властите производње виши су код домаћинстава која су сачињена од брачних парова са дјецом и осталим сродницима или родитељима, старијих брачних парова и брачних парова са троје и више дјеце (углавном код многочланих домаћинстава).

Издаци везани за становање највећи су код самачких домаћинстава (старијих самачких домаћинстава 27,56% и млађих 21,75%) и старијих брачних парова без дјеце, 19,18%. Ако се на издатке за становање додају издаци за плаћање електричне енергије и осталих комуналија, значајно је истаћи да ови издаци досежу 40,23% издатака код старијих самачких домаћинстава. Иза њих су старији брачни парови без дјеце са 34,17%, млађи одрасли самци са 31,34%. Говорећи о осталим издацима код старијих домаћинстава, најмањи издаци су за образовање, услуге смјештаја у хотелима, угоститељске услуге и издаци за рекреацију и културу, али у исто вријеме имају највише издатке за здравство, око 7%. Код домаћинстава са дјецом, значајни су издаци за превоз (преко 12%), остале робе и услуге (око 7%), одјећу и обућу (око 6%), и комуникације (скоро 5%).

Табела 5.12. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по типу домаћинства и категорији издатака, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	СД < 65 година	СД >= 65 година	БПБД< 65 година	БПБД >= 65 година	БП са 1 дјететом	БП са 2 дјеце	БП са 3 и више дјеце	Самохрани родитељи	СР+ сродници	БП+дијете+ сродници	БП+дијете+ родитељи	Остало
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	27,5	32,0	30,6	33,7	30,2	29,3	32,1	28,9	33,0	32,9	30,7	33,2
Дуван	3,0	1,4	2,8	1,9	2,3	2,4	2,4	2,8	2,6	2,4	2,2	3,0
Одјећа и обућа	4,8	1,3	3,3	1,6	5,2	6,4	6,0	6,1	5,2	5,2	6,7	4,5
Становање	21,7	27,6	19,2	21,9	16,6	15,8	14,7	19,0	15,8	13,7	13,3	17,8
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	9,6	12,7	10,0	12,3	8,4	8,1	8,8	9,7	9,5	9,0	8,2	10,2
Намјештај	4,4	4,5	4,8	4,6	4,6	4,3	4,4	4,3	4,1	4,9	4,6	4,3
Здравство	2,9	6,6	4,6	6,3	3,3	2,6	3,0	3,3	3,4	4,1	4,3	3,8
Превоз	7,5	2,6	9,7	6,5	12,0	12,5	10,7	7,3	10,0	11,3	12,6	8,5
Комуникације	4,4	3,6	4,1	3,8	4,8	4,8	4,5	4,8	4,6	4,6	4,4	4,4
Рекреација и култура	2,7	1,7	1,6	1,5	1,9	2,4	2,4	2,2	2,1	1,8	2,3	1,5
Образовање	:	:	:	:	0,6	1,0	0,9	0,8	0,5	0,4	0,9	(0,3)
Угоститељске услуге	3,3	0,8	1,9	0,8	2,5	2,6	2,7	2,8	1,8	2,0	2,6	1,5
Услуге смјештаја	(0,3)	:	(0,3)	:	0,5	0,5	(0,5)	(0,7)	:	:	(0,4)	:
Остали производи	7,6	4,9	7,0	5,1	7,1	7,4	6,9	7,3	6,9	7,4	6,9	6,8
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	72,5	68,0	69,4	66,3	69,8	70,7	67,9	71,1	67,0	67,1	69,3	66,8
УКУПНО (=100%)	956,21	674,64	1.331,02	1.041,85	1.656,13	1.819,41	2.034,69	1.285,97	1.709,28	1.981,99	2.219,78	1.336,47

Табела 5.13. Просјечни мјесечни издаци домаћинства према типу домаћинства и категорији издатака за храну, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	СД < 65 година	СД >= 65 година	БПБД< 65 година	БПБД >= 65 година	БП са 1 дјететом	БП са 2 дјеце	БП са 3 и више дјеце	Самохрани родитељи	СР+ сродници	БП+дијете+ сродници	БП+дијете+ родитељи	Остало
Хљеб и житарице	13,3	15,2	13,4	13,7	13,0	13,7	13,2	14,7	13,7	12,3	12,1	13,6
Месо	21,8	21,1	22,5	23,1	22,9	22,2	23,3	22,7	22,2	25,1	24,6	24,3
Риба	3,3	2,7	3,0	2,8	2,9	2,9	2,7	3,1	2,8	2,5	2,5	2,6
Млијеко, сир, јаја	14,6	16,4	14,3	14,9	14,0	14,5	14,8	14,4	15,2	15,6	14,7	15,5
Уља и масноће	4,0	4,5	4,3	4,5	4,2	4,0	3,9	4,2	4,3	4,4	4,4	4,0
Воће	7,7	7,5	7,2	7,4	7,2	7,4	7,1	7,5	6,8	6,4	7,3	6,8
Поврће	9,2	9,6	10,8	10,5	10,7	10,3	10,5	11,3	11,2	10,4	10,5	10,6
Шећер, цем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	12,1	10,5	10,9	10,0	12,5	12,6	12,3	11,6	12,0	11,1	11,9	10,5
Безалкохолна пића	10,0	9,7	9,8	8,9	9,5	9,8	9,1	8,8	9,5	9,3	9,2	8,6

АНКЕТА О ПОТРОШЊИ ДОМАЋИНСТАВА 2015.

наставак

Категорија издатака	СД< 65 година	СД >= 65 година	БПБД< 65 година	БПБД >= 65 година	БП са 1 дјететом	БП са 2 дјеце	БП са 3 и више дјеце	Самохрани родитељи	СР+ сродници	БП+дијете+ сродници	БП+дијете+ родитељи	Остало
Алкохолна пића	3,9	2,7	3,8	4,1	3,1	2,8	3,0	1,8	2,4	3,0	3,0	3,5
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ (=100%)	263,38	216,15	407,3	350,59	500,85	533,27	653,99	371,44	563,92	652,57	680,79	444,08
-Потрошња хране и пића из властите производње	8,5	8,4	13,8	17,5	14,7	13,5	17,7	10,7	18,7	26,9	24,0	22,7

Млађа самачка домаћинства карактеризује нешто виши ниво издатака за храну конзумирану ван куће (3,3%) о односу на остала домаћинства. Издаци за здравство су највећи код старијих самачких домаћинстава (6,63%) и старијих брачних парова без дјеце (6,27%), што је разумљиво с обзиром на њихову животну доб.

Генерално, домаћинства чија је финансијска ситуација боља имају могућност да већи дио свог буџета троше на издатке који не спадају у основне издатке.

Једна од варијабли које су највише повезане са финансијским средствима, па према томе и начином понашања домаћинства, када је у питању потрошња, је статус текуће активности носиоца домаћинства.

Просјечни мјесечни издаци домаћинстава у којима је домаћица носилац домаћинства су за 863,30 КМ или за 47,9% нижи од домаћинстава у којима је носилац домаћинства запослен. (Табела 5.14)

Табела 5.14. Просјечни мјесечни издаци домаћинстава по текућој активности носиоца домаћинства и категорији издатака, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Статус текуће активности (носилац домаћинства)				
	Запослен	Незапослен, тражи прво запослење	Домаћица	Пензионер	Остало
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	29,2	31,7	31,9	32,7	33,1
Дуван	2,5	2,5	2,1	2,2	2,7
Одјећа и обућа	6,4	3,9	3,7	3,2	3,0
Становање	15,4	18,4	22,4	20,1	17,5
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	8,2	10,4	11,5	10,4	10,8
Намјештај	4,7	4,2	4,3	4,3	4,3
Здравство	3,1	2,6	4,8	4,7	7,5
Превоз	11,8	10,8	5,9	8,0	7,3
Комуникације	4,7	4,3	4,2	4,3	3,7
Рекреација и култура	2,3	2,0	1,8	1,8	1,4
Образовање	0,7	0,5	0,3	0,3	(0,3)
Угоститељске услуге	2,8	1,9	1,3	1,6	1,5
Услуге смјештаја	0,5	(0,1)	(0,3)	0,3	:
Остали производи	7,5	6,6	5,7	6,2	6,9
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	70,8	68,3	68,1	67,3	66,9
УКУПНО (=100%)	1.803,16	1.286,88	939,86	1.236,05	921,99

Разлике у нивоима издатака се односе и на прехрану и на непрехрану. Такође, значајне разлике су забиљежене између група унутар категорије непрехране. У случају домаћинства са запосленим носиоцем домаћинства, боља финансијска ситуација одређује веће учешће издатака за непрехрамбене производе и услуге (70,8% укупних издатака). Код домаћинства код којих је домаћица носилац домаћинства издаци за непрехрамбене производе су 68,1% од укупних издатака, код домаћинства чији је носилац домаћинства незапослен или тражи прво запослење 68,3%, код домаћинства чији је носилац пензионер 67,3% и домаћинства чији се носилац сврстава у групу „Остало“ 66,9%.

Домаћинства са запосленим носиоцем домаћинства троше 527,26 КМ за храну и пиће, 75,7% више од домаћинства у којима је домаћица носилац домаћинства и 72,5% више од домаћинства у којима је носилац домаћинства унутар осталих категорија текуће активности.

Табела 5.15. Просјечни мјесечни издаци домаћинства за храну и пиће по текућој активности носиоца домаћинства и категорији издатака, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Статус текуће активности (носилац домаћинства)				
	Запослен	Незапослен, тражи прво запослење	Домаћица	Пензионер	Остало
Хљеб и житарице	13,2	13,5	14,4	13,4	14,9
Месо	23,0	23,5	21,0	23,1	22,6
Риба	2,9	2,6	2,7	2,9	2,5
Млијекo, сир, јаја	14,3	14,9	15,4	15,1	15,3
Уља и масноће	4,0	4,2	4,6	4,4	4,3
Воће	7,3	6,8	7,6	7,2	6,8
Поврће	10,2	10,9	11,2	10,6	10,5
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	12,4	11,0	11,3	10,9	10,8
Безалкохолна пића	9,5	9,2	10,1	9,1	9,6
Алкохолна пића	3,1	3,4	1,7	3,4	2,8
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ (=100%)	527,26	408,26	300,02	404,65	305,6
-Потрошња хране и пића из властите производње	14,9	19,4	13,8	16,5	20,2

Домаћинства са носиоцем домаћинства унутар осталих категорија текуће активности у процентима троше за здравство више од других домаћинства, мјесечни издаци износе 69,22 КМ (скоро 8% укупних издатака), затим домаћинства код којих је носилац домаћица и пензионер, 4,8% и 4,7% од укупних издатака.

У овом случају је ријеч о старијим лицима, лицима неспособним за рад и домаћинствима која имају бар једно старо лице. Радна активност чланова домаћинства и превоз школске дјеце и студената може захтијевати већу потребу за кретањем. Домаћинства са запосленим члановима, углавном су то брачни парови са дјецом, троше за превоз мјесечно око 213 КМ или 11,8% свог буџета.

Најмањи издаци за превоз забиљежени су код домаћинства чији је носилац домаћица, 55,33КМ мјесечно или 5,9%. Ова вриједност је, такође повезана са старосном групом (старија лица) и типом домаћинства (самци), и увелико карактеризује ове типове домаћинства.

Уколико се домаћинства чији је носилац домаћинства запослен подијеле према статусу у запослењу, види се да домаћинства чији је носилац послодавац имају највећи ниво издатака за потрошњу, 2.398,41 КМ, док домаћинства чији је носилац домаћинства са типом уговора који није на неодређено вријеме троше мјесечно 1.009,74 КМ мање (1.388,67 КМ мјесечно). (Табеле 5.16 и 5.17)

Табела 5.16. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу у запослењу носиоца домаћинства и категорији издатака, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Статус у запослењу (носилац домаћинства)			
	Послодавац	Самозапослени или слободно занимање	Запослени са уговором на неодређено вријеме	Остали запослени са другим типом уговора
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	24,8	33,6	28,5	31,3
Дуван	2,3	2,9	2,4	2,7
Одјећа и обућа	8,2	4,5	6,5	5,1
Становање	16,1	14,0	15,9	17,2
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	7,7	9,7	8,1	9,3
Намјештај	4,6	4,4	4,7	4,5
Здравство	3,5	3,2	3,0	2,6
Превоз	12,8	11,8	12	10,3
Комуникације	5,2	4,3	4,7	4,6
Рекреација и култура	2,9	1,9	2,4	2,0
Образовање	0,8	0,4	0,8	0,6
Угоститељске услуге	3,0	2,1	2,9	2,3
Услуге смјештаја	(0,6)	(0,3)	0,6	(0,3)
Остали производи	7,4	6,8	7,7	7,1
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	75,2	66,4	71,5	68,7
УКУПНО (=100%)	2.398,41	1.497,85	1.859,76	1.388,67

Значајан износ финансијских средстава домаћинства чији је носилац послодавац користи се за непрехрамбене производе (75,2%), а у оквиру ове категорије издатака поред осталог троши се и за оброке ван домаћинства, рекреацију и културу, услуге смјештаја и друге робе и услуге.

Домаћинства са самозапосленим члановима имају структуру издатака сличну домаћинствима која живе у насељима типа „остало“. Ово је индикација како је самозапосленост генерално повезана са сектором пољопривреде. Код њих је учешће вриједности потрошње из властите производње највеће (28,1%), што је скоро два и по пута више него код домаћинства чији је носилац домаћинства послодавац или има стално запослење. Домаћинства са носиоцем домаћинства запосленим код послодавца на неодређено вријеме, за храну издвајају нешто мање, 28,5%, у поређењу са домаћинствима чији носилац има неки други тип уговора о раду. Издаци за храну ових домаћинства износе 31,3% и њихови укупни издаци су за 25,3% мањи од домаћинства чији је носилац стално запослен.

Табела 5.17. Просјечни мјесечни издаци домаћинства за храну и пиће по статусу у запослењу носиоца домаћинства и категорији издатака, 2015. (вриједности у КМ и вриједности у процентима)

Категорија издатака	Статус у запослењу (носилац домаћинства)			
	Послодавац	Самозапослени или слободно занимање	Запослени са уговором на неодређено вријеме	Остали запослени са другим типом уговора
Хљоб и житарице	13,4	13,2	13,1	13,9
Месо	23,0	23,9	22,8	22,6
Риба	3,3	2,4	3,0	2,7

наставак

Категорија издатака	Статус у запослењу (носилац домаћинства)			
	Послодавац	Самозапослени или слободно занимање	Запослени са уговором на неодређено вријеме	Остали запослени са другим типом уговора
Млијеко, сир, јаја	13,6	14,7	14,3	14,6
Уља и масноће	3,9	4,2	4,0	4,1
Воће	7,6	6,6	7,6	6,8
Поврће	9,7	11,4	10,0	10,5
Шећер, цем, мед, чоколада, слаткиши и остали производи	13,0	11,4	12,5	12,2
Безалкохолна пића	9,5	9,2	9,6	9,6
Алкохолна пића	3,1	2,9	3,2	3,1
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ (=100%)	594,94	503,76	529,71	435,31
-Потрошња хране и пића из властите производње	11,2	28,1	11,7	15,5

5.4. Куповина прехранбених производа према типу продајног мјеста

Храна се, углавном, купује у продавницама традиционалног типа: 72,4% домаћинства купује хљеб у овим типовима продајних мјеста. Месница и рибарница се убрајају у традиционалне продавнице и у њима домаћинства купују скоро 50% меса и рибе. У супер/хипер маркетима 38,6% домаћинства купују рибу, а 34,4% њих купује месо. Месо се такође значајно купује у продајним мјестима сврстаним у тип „остало“ што подразумијева и директну куповину од произвођача.

Скоро једна четвртина домаћинства воће и поврће купује у супер/хипер маркетима. У истом се обиму куповина ових производа обавља и на пијацама (24,6%). Ови производи се за око 20% више купују у традиционалним продавницама него на пијаци или у супер/хипер маркетима.

Табела 5.18. Процент домаћинства према типу продајног мјеста, 2015. (вриједности у процентима)

Прехранбени производ	Тип продајног мјеста					
	Продавница	Робна кућа	Супер/хипер маркет	Пијаца	Киоск	Остало
Хљеб	72,4	(0,5)	15,1	:	:	11,9
Месо	47,9	(3,3)	34,4	1,1	-	13,3
Риба	48,4	(2,8)	38,6	3,2	:	7,0
Поврће	43,5	(0,9)	24,9	24,6	:	5,9
Воће	44,8	(1,0)	24,8	24,6	:	4,5

Посматрано по географским подручјима прехрамбени производи се најчешће купују у продавницама традиционалног типа. Највећи број домаћинстава хљеб купују у овим продавницама (Федерација БиХ 76,1%, Република Српска 65,3% и Брчко дистрикт БиХ 77,0%).

Интересантно је поменути навике куповања меса. У Републици Српској 21,7% домаћинстава месо купује у продајним мјестима типа „остало“ (фарме, рибогојишта), док у Федерацији БиХ и Брчко дистрикту БиХ ови проценти су далеко нижи (8,9% и 7,4% респективно).

Разумљиво је да велики проценат домаћинстава у свим географским подручјима воће и поврће купује на пијацама. Посматрано по типу насељеног мјеста може се констатовати да су навике куповања прехрамбених производа сличне када су у питању домаћинства која живе у градским насељима и насељима типа „остало“. Разлике у навикама куповања домаћинстава која живе у различитим типовима насеља је евидентна код куповине воћа и поврћа. У градским насељима воће и поврће се углавном купује у продавницама (37,7% и 37,1%) и на пијацама (34,0%). У домаћинствима која живе у насељима типа „остало“ воће и поврће се чешће купује у продавницама (50,3% и 48,3%) у односу на пијаце (17,4%) што је и разумљиво. У насељима типа „остало“ месо се чешће купује у осталим продајним мјестима (26,0%) у односу на урбана домаћинства (11,9%) што указује на чињеницу да се овај производ може купити и директно од узгајивача стоке.

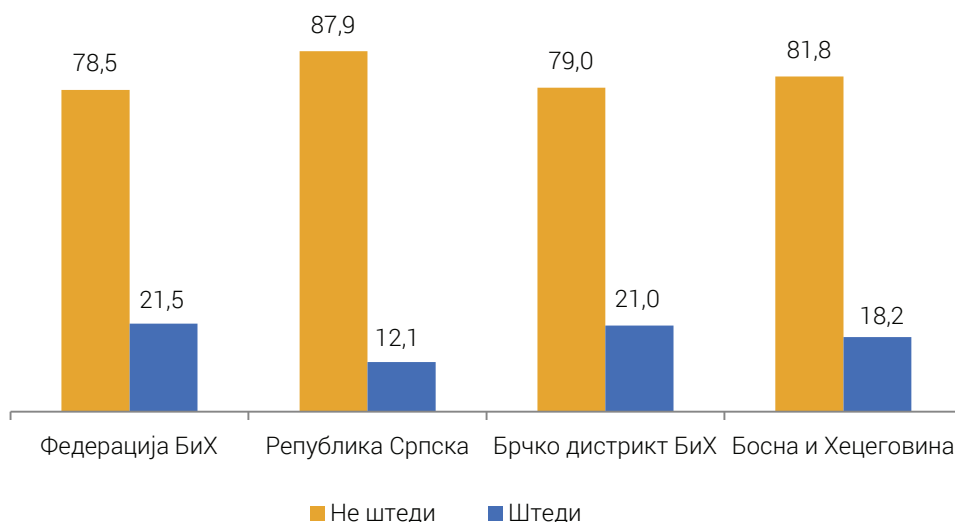
5.5. Штедња и економска ситуација домаћинстава

Информације које се односе на штедњу домаћинстава и најнижи приход који би, по мишљењу домаћинстава, задовољио њихове потребе омогућују да се боље одреде услови у којима живе домаћинства у Босни и Херцеговини. Иако се подаци о штедњи односе на субјективно мишљење домаћинства, одговори које су дала сама домаћинства односе се не само на приход домаћинства, него и на начин њиховог живота и потрошачке навике. Као што ћемо посебно касније нагласити, то стоји у јакој вези са социо-демографским карактеристикама чланова домаћинства и са нивоом издатака за потрошњу.

18,2% домаћинстава изјавило је да штеди дио прихода, а 81,8% њих изјавило је да приходе у цијелости потроши. (Графикон 5.2)

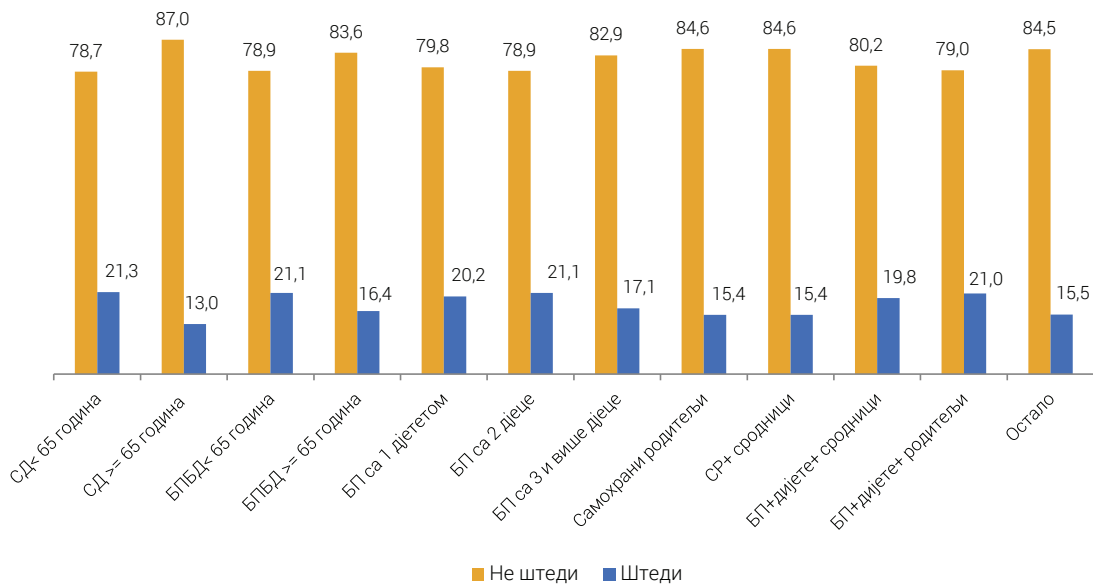
Постоје интересантне разлике између географских подручја и између типова домаћинстава када је у питању штедња. Процент домаћинстава који имају штедњу у Федерацији БиХ износи 21,5%, Републици Српској 12,1% и 21,0% у Брчко дистрикту БиХ.

Графикон 5.2. Штедња по географским подручјима, 2015. (вриједности у процентима)

Најмање штедиша (13,0%) је међу самачким домаћинствима са 65 и више година старости и домаћинствима у којима је носилац самохрани родитељ и самохрани родитељ са сродницима (15,4%). Значајан дио (21,1%) брачних парова са носиоцем домаћинства који је млађи од 65 година штеди, такође штеде и брачни парови са дјецом и родитељима (њих око 21,0%), као и брачни парови са једним и са двоје дјеце (око 20%). И 21,3% самаца млађих од 65 година уштеди нешто од своје зараде.

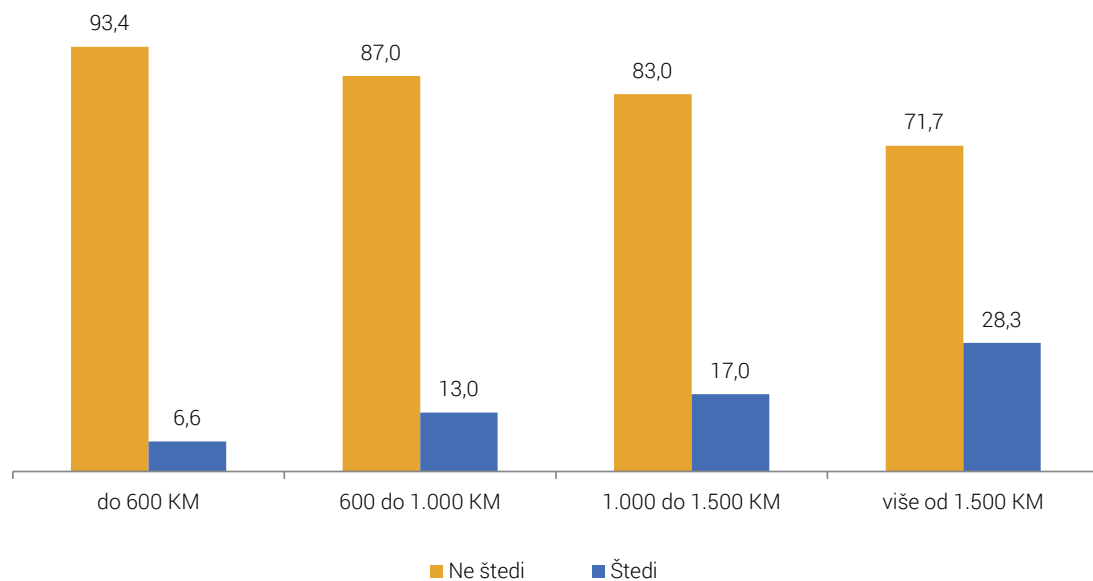
Графикон 5.3. Штедња по типу домаћинства, 2015. (вриједности у процентима)

Како се повећава ниво издатака за потрошњу, тако се повећава и проценат домаћинстава која уштеде дио свог годишњег прихода.

Међу домаћинствима која мјесечно троше до 600 КМ, 6,6% је оних која су изјавила да штеде, 13,0% је штедиша који мјесечно троше 600-1.000 КМ, 17,0% који троше 1.000-1.500 КМ. Највише домаћинстава која штеде (28,3%) су домаћинства која имају и највећу мјесечну потрошњу, а то је потрошња изнад 1.500 КМ.

Графикон 5.4. Штедња по нивоу потрошње, 2015. (вриједности у процентима)

Као што смо већ истакли, домаћинства су одговарала на питање који би, по њиховом мишљењу, био најнижи мјесечни приход који би задовољио потребе њиховог домаћинства. На ово питање није одговорило свега 0,8% домаћинстава.

6. СИРОМАШТВО: ПРОЦЈЕНА И ГЛАВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ СИРОМАШНИХ ДОМАЋИНСТАВА

6.1. Методолошки аспекти

За анализу сиромаштва представљену у овом поглављу, коришћена је европска стандардна методологија. Према овој методологији сиромаштво је дефинисано еквивалентним издацима за потрошњу домаћинстава који су испод стандардног прага, који је годишње постављен на 60,0% медијане мјесечних изједначених издатака домаћинстава.

Ова дефиниција усвојена је на нивоу Европске уније као радна дефиниција 1984. године према одлуци Савјета Европе, и гласи: „Сиромашна су лица, породице и група лица чији су ресурси (материјални, културни и друштвени) ограничени у толикој мјери да их искључују из оног минимума који се тражи за живот у земљи чланица у којој живе.“

Сиромаштво је, према томе, дефинисано у „релативном“ смислу и зависи о дистрибуцији издатака за потрошњу унутар становништва. Сиромаштво не подразумијева само недостатак неопходних добара и услуга, него и неповољан статус у којем се налазе нека домаћинства када се упореде са другим: сиромашни су они који посједују мање.

Медијана¹ изједначених издатака за потрошњу представља мјеру просперитета у земљи: домаћинства која имају мјесечне издатке испод 60,0% ове медијане сматрају се сиромашним.

Осим тога, нивои издатака за потрошњу сваког домаћинства изједначени су тако да узимају у обзир разлике у потребама домаћинстава и економије обима које се јављају у домаћинствима различите величине и структуре. Износ издатака за потрошњу потребан да би се постигао одређени ниво благостања варира према структури домаћинства. Тек када се дефинише референтни тип домаћинства (а то је одрасло самачко домаћинство²) могуће је дефинисати еквивалентан коефицијент који даје износ потребан по домаћинству са различитим карактеристикама, да има исти животни стандард.

Европска методологија користи тзв. „модификовану OECD скалу еквивалентности“, која даје пондер 1,0 носиоцу домаћинства, 0,5 другим члановима старости 14 година и више и 0,3 сваком дјетету испод 14 година. У овом случају тип референтног домаћинства је одрасло неудо/неожењено лице (са коефицијентом 1,0). На примјер, домаћинство које чини одрасло лице и њено дијете старости 14 година има исти животни стандард као и домаћинство које чини одрасло лице ако је његов ниво издатака 1,5 пута већи (1 за прво одрасло лице и 0,5 за дијете) од издатака за потрошњу домаћинства које чини одрасло неудо/неожењено лице. У том случају, ако се подијеле укупни издаци за потрошњу сваког домаћинства са његовим коефицијентом (који је дат сумом пондера за сваког члана) могуће је директно упоредити нивое издатака за потрошњу и добити „равномјерну“ дистрибуцију издатака за потрошњу. Величина сиромаштва се рачуна на основу броја домаћинстава (и њихових чланова) која показују издатке за потрошњу који су испод стандардног прага.

Ако се узме у обзир конвенционална природа овог прага и чињеница да издаци за потрошњу испод овог прага не представљају ни неопходан ни довољан показатељ за стање сиромаштва, онда се индикатор односи на мјеру ризика сиромаштва.

У 2015. години, 60,0% медијане мјесечних издатака за потрошњу у Босни и Херцеговини износи 389,26 КМ. Ова вриједност представља релативну линију сиромаштва (или стандардну линију сиромаштва) за једночлано одрасло домаћинство².

Релативна линија сиромаштва је израчуната на бази података Анкете о потрошњи домаћинстава који су прикупљени из узорка од 7.702 домаћинстава случајно одабраних тако да представљају становништво Босне и Херцеговине.

Из више разлога, овај тип анкете има ограничену вриједност у анализи сиромаштва. Анкета се односи на појединце који живе у Босни и Херцеговини и не укључује лица која живе у колективним институцијама (у старачким домовима, поправним домовима, затворима, итд.). Поред тога, искључују се и бескућници јер је узорак рађен на основу оквира настањених стамбених јединица. Према томе, анкета не може дати информације о условима живота у екстремно лошим ситуацијама. Али без обзира на то, анкета остаје

1 Када се сва домаћинства сортирају у растућем низу према висини њихових изједначених издатака за потрошњу, медијана је вриједност издатака за потрошњу која одваја 50% домаћинстава са издацима за потрошњу изнад вриједности медијане и 50% домаћинстава испод ове вриједности.

2 Једночлано домаћинство гдје је члан стар 14 или више година.

главни извор информација за процјене сиромаштва у Босни и Херцеговини, и мора се користити као референца за било коју анализу ове појаве.

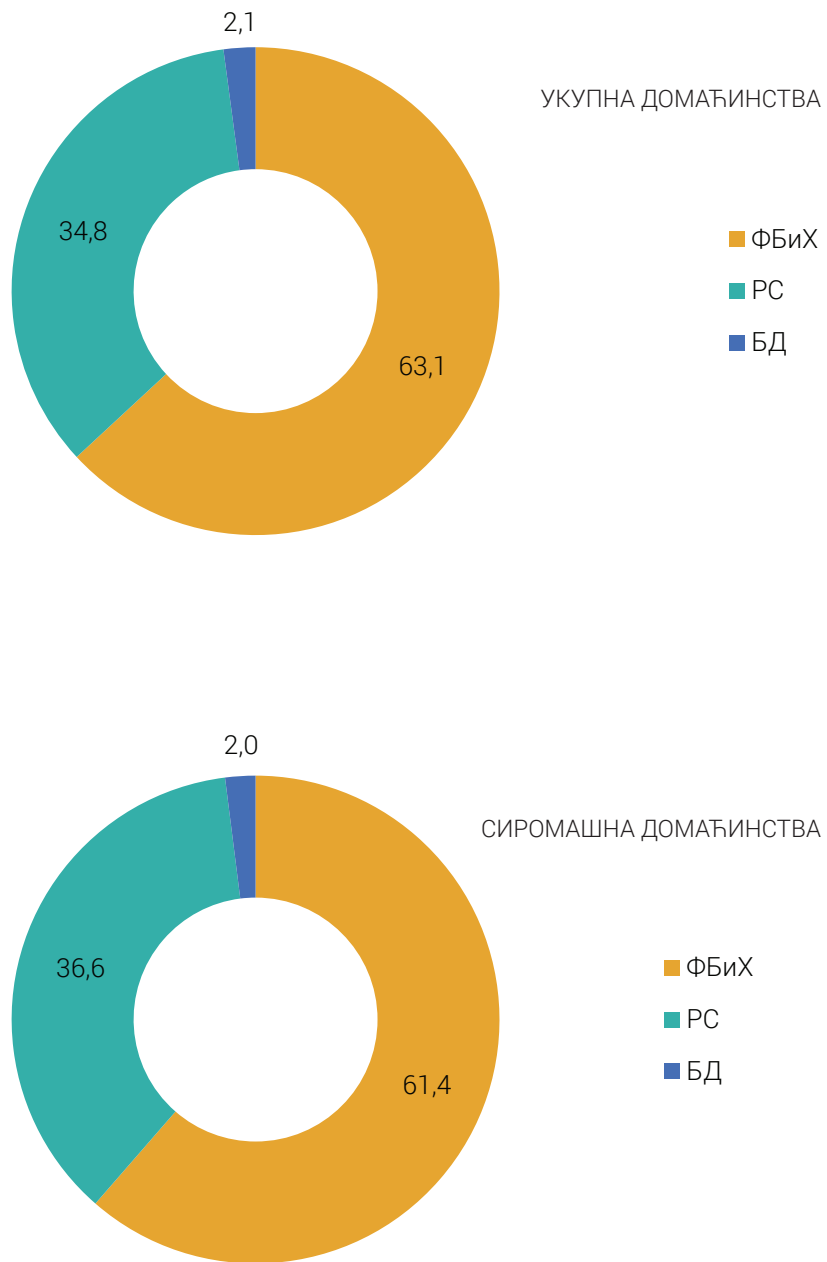
6.2. Релативно сиромаштво

У 2015. години, 170.619 домаћинства (16,5% од укупног броја домаћинстава) или 505.816 становника у Босни и Херцеговини (16,9% од укупног броја становника) живе у релативном сиромаштву (Табела 6.1.). Овај податак је резултат различитих услова живота у три географска подручја у земљи. 61,4% сиромашних домаћинстава живи у Федерацији БиХ (Графикон 6.1.) гдје је од 100 домаћинстава њих 16 сиромашно. Сличан омјер је и у Брчко дистрикту БиХ, док у Републици Српској на сваких 100 домаћинстава у популацији има 17,4 сиромашних.

Табела 6.1. Главни индикатори релативног сиромаштва по географским подручјима, 2015. година (апсолутне вриједности и вриједности у процентима)

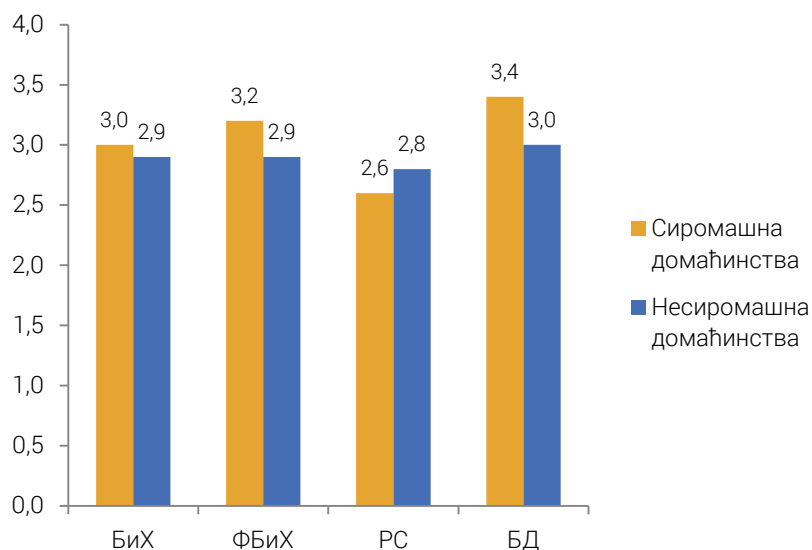
Јединице посматрања	2015.			
	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Релативна линија сиромаштва (мјесечно у КМ)	389,26			
Сиромашна домаћинства	170619	104666	62501	3452
Укупна домаћинства	1033452	652129	359567	21755
Сиромашни становници	505816	332328	161849	11639
Укупни становници	2995603	1943513	985854	66236
Стопа сиромаштва (%)				
Сиромашна домаћинства	16,5	16,0	17,4	15,9
Сиромашни становници	16,9	17,1	16,4	17,6
Јаз сиромаштва (%)				
Домаћинства	24,6	25,8	22,7	21,5
Процентуална вриједност				
Сиромашна домаћинства	100,0	61,4	36,6	2,0
Укупна домаћинства	100,0	63,1	34,8	2,1
Сиромашни становници	100,0	65,7	32,0	2,3
Укупни становници	100,0	64,9	32,9	2,2

Графикон 6.1. Сиромашна домаћинства и укупна домаћинства по географским подручјима, 2015. година (вриједности у процентима)

Постоје извјесне разлике у просјечној величини сиромашних и несиромашних домаћинстава по географским подручјима. Сиромашна домаћинства су у просјеку већа од несиромашних у свим географским подручјима, осим Републике Српске гдје је тај однос супротан (Графикон 6.2).

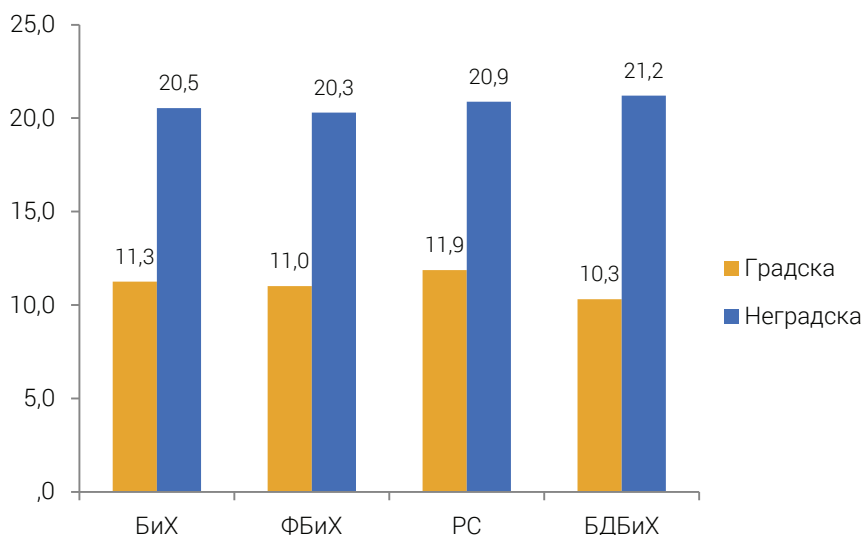
Графикон 6.2. Просјечне величине домаћинстава према статусу у сиромаштву, 2015. година

Број и проценат сиромашних су битни показатељи, али су то ипак једнодимензионални подаци који не говоре довољно о условима живота, тј. колико је то сиромаштво дубоко. Ова информација се добија из индикатора јаза сиромаштва који мјери колико су издаци за потрошњу сиромашних домаћинстава, у просјеку, удаљени од линије сиромаштва. (Табела 6.1) Судајући према индексу јаза сиромаштва, иако је у Федерацији БиХ мањи проценат сиромашних домаћинстава, она се налазе у лошијој ситуацији јер су у просјеку удаљенија од линије сиромаштва.

У сва три географска подручја релативно сиромаштво је израженије у неградским насељима: у 2015. години стопа сиромашних неградских домаћинстава је у Босни и Херцеговини била 20,5% док је достигла ниво од 21,2% у поменутиим насељима Брчко дистрикта БиХ.

Графикон 6.3. Релативно сиромаштво домаћинстава по типу насеља и географском подручју, 2015. година (вриједности у процентима)

6.3. Карактеристике сиромашних домаћинстава

У циљу добијања боље слике о сиромаштву, респектујући величину узорка, детаљна анализа стопа сиромаштва (по величини и типу домаћинства, старости, образовању и активности носиоца домаћинства) је рађена само на нивоу Босне и Херцеговине.

Гледано с аспекта величине домаћинства, релативно сиромаштво је највише концентрисано унутар домаћинства која имају 5 или више чланова те код једночланих домаћинства (стопа сиромаштва 20,2% и 18,5% респективно), док посматрано према типу домаћинства, примјећујемо да је највећа стопа сиромаштва била код брачних парова са дјецом и другим сродницима (23,1%) и самачких домаћинства гдје је лице старо 65 година или више (21,9%).

Насупрот томе, најмање стопе сиромаштва су код брачних парова без дјеце гдје је носилац домаћинства млађи од 65 година (10,5%) и самачких домаћинства са лицем млађим од 65 година (12,2%), а с аспекта величине домаћинства гледано, код четворчланих домаћинства (14,8%).

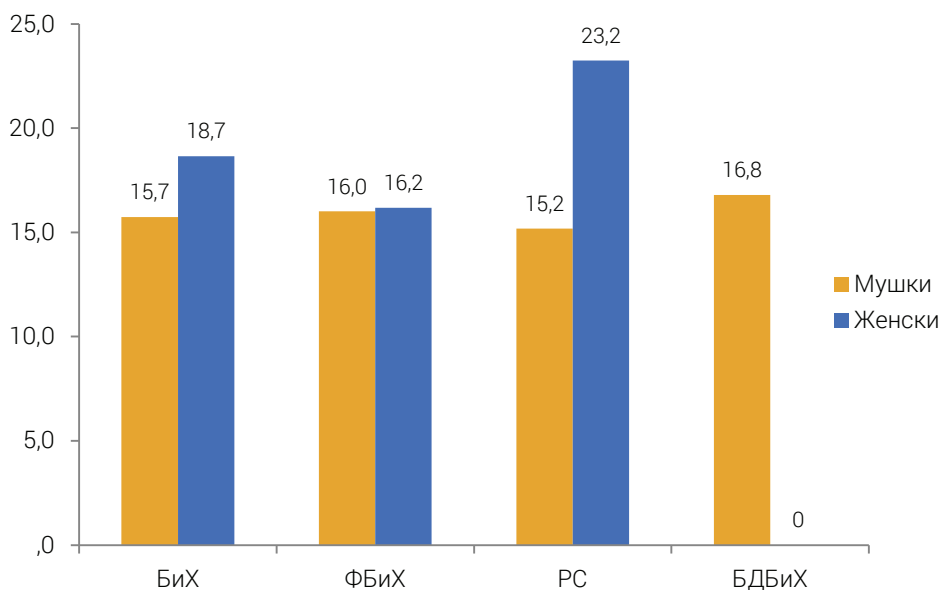
Табела 6.2 Релативно сиромаштво по величини и типу домаћинства, 2015. година
(апсолутне вриједности и вриједности у процентима)

Варијабла	Број сиромашних домаћинства	Величина сиромаштва
Величина домаћинства		
1 члан	39632	18,5
2 члана	42257	15,2
3 члана	27851	15,1
4 члана	30100	14,8
5 или више чланова	30779	20,2
Укупно	170619	16,5
Тип домаћинства		
Самачка < 65 г	9246	12,2
Самачка > 65 г	30386	21,9
Брачни пар без дјеце < 65 година	10414	10,5
Брачни пар без дјеце >=65 г	19407	18,1
Брачни пар са 1 дјететом	19007	13,6
Брачни пар са двоје дјеце	23901	14,5
Брачни пар 3 или више дјеце	9366	17,2
Самохрани родитељи	14458	18,4
Самохрани родитељи и други сродници	(6081)	(16,4)
Брачни пар са дјецом и други сродници	12343	23,1
Брачни пар са дјецом и родитељи	(5867)	(16,5)
Остало	10143	20,9
Укупно	170619	16,5

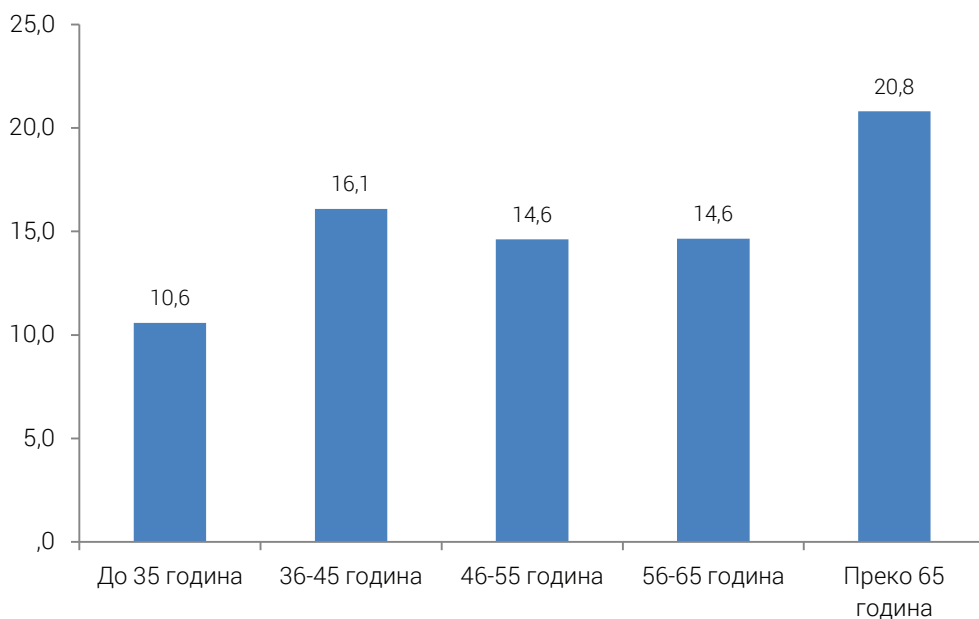
Пол носиоца домаћинства има извјестан утицај на релативно сиромаштво. На нивоу Босне и Херцеговине стопа сиромаштва домаћинства са носиоцем женског пола је 18,7% насупрот 15,7% код домаћинства у којима је носилац мушкарац. Разлике су израженије у Републици Српској гдје су те стопе 23,2%, односно 15,2%. (Графикон 6.3.)

На нивоу Босне и Херцеговине, сиромаштво је уско повезано са старости носиоца домаћинства: стопа сиромаштва је скоро два пута већа ако је носилац домаћинства старости 65 година или више (20,8%) наспрот 10,6% код домаћинстава гдје је носилац млађи од 35 година. (Графикон 6.4.)

**Графикон 6.4. Величина сиромаштва по полу носиоца домаћинства, 2015. година
(вриједности у процентима)**

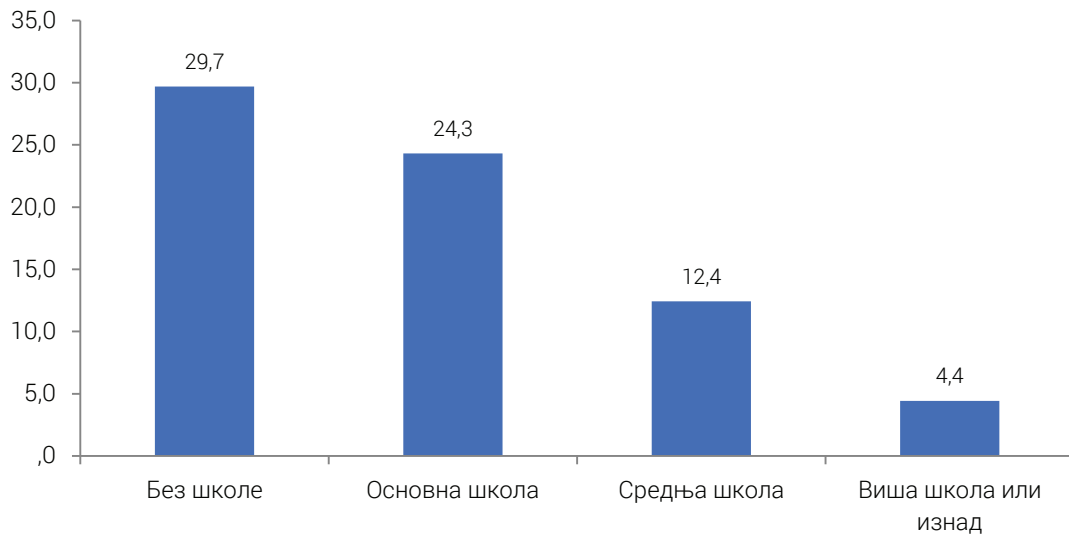
**Графикон 6.5. Величина сиромаштва по старости носиоца домаћинства, 2015. година
(вриједности у процентима)**

6.4. образовање, запосленост и сиромаштво

Низак ниво образовања доводи до повећања ризика од сиромаштва (Графикон 6.6). Од укупног броја домаћинстава чији носилац нема никакву школску спрему 29,7% их је сиромашно. Стопа сиромаштва је такође јако висока и код домаћинстава чији носилац има завршену основну школу (24,3%) и почиње значајно опадати тек код домаћинстава чији носилац има завршену средњу школу (12,4%) и универзитетско образовање (4,4%).

Графикон 6.6. Величина сиромаштва према образовању носиоца домаћинства, 2015. година
(вриједности у процентима)

На крају, сиромаштво је јако повезано и са статусом у запослењу носиоца домаћинства. Процент сиромашних домаћинстава је најмањи ако је носилац домаћинства запослен (11,6%). Стопа сиромаштва достиже 26,2% ако је носилац домаћинства незапослен или тражи прво запослење, док је највећа стопа сиромаштва код домаћинстава чији је носилац неспособан за рад и износи 38,5%. Код домаћинстава са пензионисаним носиоцем њих 16,3% су сиромашни. Иако стопа сиромаштва унутар ове подпопулације није највећа, треба имати на уму чињеницу да њу чини преко 60 хиљада пензионерских домаћинстава што представља више од 35% свих сиромашних домаћинстава у Босни и Херцеговини.

Табела 6.3. Релативно сиромаштво по статусу у запослењу носиоца домаћинства, 2015. година
(апсолутне вриједности и вриједности у процентима)

Статус у запослењу носиоца домаћинства	Број сиромашних домаћинстава	Стопа сиромаштва
Запослен	47955	11,6
Незапослен или тражи прво запослење	23384	26,2
Домаћица	19782	18,0
Неспособан за рад	14399	38,5
Пензионер	60487	16,3
Остало	(4612)	(32,9)
Укупно	170619	16,5

6.5. Релативни карактер линије сиромаштва (Домаћинства на граници сиромаштва и слабо сиромашна домаћинства)

Број и стопа сиромашних домаћинстава зависи од тога гдје је линија сиромаштва постављена. Њено постављање на 60% од медијане мјесечних изједначених издатака за потрошњу је конвенционално. Оно представља праг вриједности који дијели становништво на сиромашно и несиромашно и не омогућава потпуну анализу ове појаве у свој њеној различитости. Из тог разлога су креирана и анализирана још два прага сиромаштва: 50% и 70% од медијане мјесечних изједначених издатака за потрошњу.

Разматрањем ових трију линија сиромаштва, идентификују се четири категорије домаћинстава: дефинитивно сиромашна домаћинства (са потрошњом испод 50% медијане мјесечних изједначених издатака за потрошњу), слабо сиромашна домаћинства (потрошња између 50% и 60% медијане), домаћинства на граници сиромаштва (са потрошњом између 60% и 70% медијане) и домаћинства која дефинитивно нису сиромашна са вишим износива потрошње

Графикон 6.7. Сиромашна и несиромашна домаћинства према три различите линије сиромаштва, 2015. година (вриједности у процентима)

Нису сиромашна 83,5%	Дефинитивно нису сиромашна 75,1%
	На граници сиромаштва 8,4%
Сиромашна 16,5%	Слабо сиромашна 6,9%
	Дефинитивно сиромашна 9,6%

У 2015. години око 99.000 домаћинстава су дефинитивно сиромашни са малим територијалним разликама. Наиме, релативно посматрано, дефинитивно сиромашних домаћинстава има најмање у Брчко дистрикту БиХ (8,2%), док су ентитетске разлике у односу на државни просјек мале. Истовремено, домаћинства која дефинитивно нису сиромашна има релативно највише у Федерацији БиХ (76,4%), а најмање у Републици Српској (72,8%).

Више од 86.000 домаћинстава у Босни и Херцеговини су на граници сиромаштва јер је њихова потрошња само 64,88 КМ изнад границе од 60% медијане мјесечних изједначених издатака за потрошњу.

Табела 6.4. Сиромаштво према различитим линијама сиромаштва по географским подручјима, 2015. година (вриједности у процентима)

Линија сиромаштва	Босна и Херцеговина		Федерација БиХ	Република Српска	Брчко дистрикт БиХ
	Број домаћин.	% домаћин.	% домаћин.	% домаћин.	% домаћин.
50 % медијане издатака (324,3831 КМ)	98948	9,6	9,8	9,3	8,2
60 % медијане издатака (389,2597 КМ)	170619	16,5	16,0	17,4	15,9
70 % медијане издатака (454,1363 КМ)	256930	24,9	23,6	27,2	26,2
Дефинитивно сиромашна	98948	9,6	9,8	9,3	8,2
Слабо сиромашна	71671	6,9	6,3	8,0	7,7
На граници сиромаштва	86311	8,4	7,5	9,8	10,3
Дефинитивно нису сиромашна	776522	75,1	76,4	72,8	73,8
Омјер S80/S20		4,9	5,2	4,3	4,2
Гини коефицијент		31,2	31,0	31,4	31,7

Такође је интересно видјети релативну позицију доње групе домаћинстава у односу на горњу групу. То може бити илустровано омјером S80/S20. За свако географско подручје тај омјер упоређује укупне изједначене издатке за потрошњу горњег квинтила домаћинстава (20% домаћинстава са највећом изједначеном потрошњом) са потрошњом доњег квинтила домаћинстава (20% домаћинстава са најмањом изједначеном потрошњом). Просјек за Босну и Херцеговину је 4,9 што показује да најбогатији квинтил домаћинстава има 4,9 пута већу потрошњу од најсиромашнијег квинтила. Овај омјер је одговарајући само за промјене у горњем и доњем квинтилу домаћинстава.

Неравномјерност расподеле изједначених издатака за потрошњу у Босни и Херцеговини показује и Гини коефицијент који је износио 31,2% и код којег нису примјене превелике географске варијације.

7. ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА УКЉУЧЕНОСТ

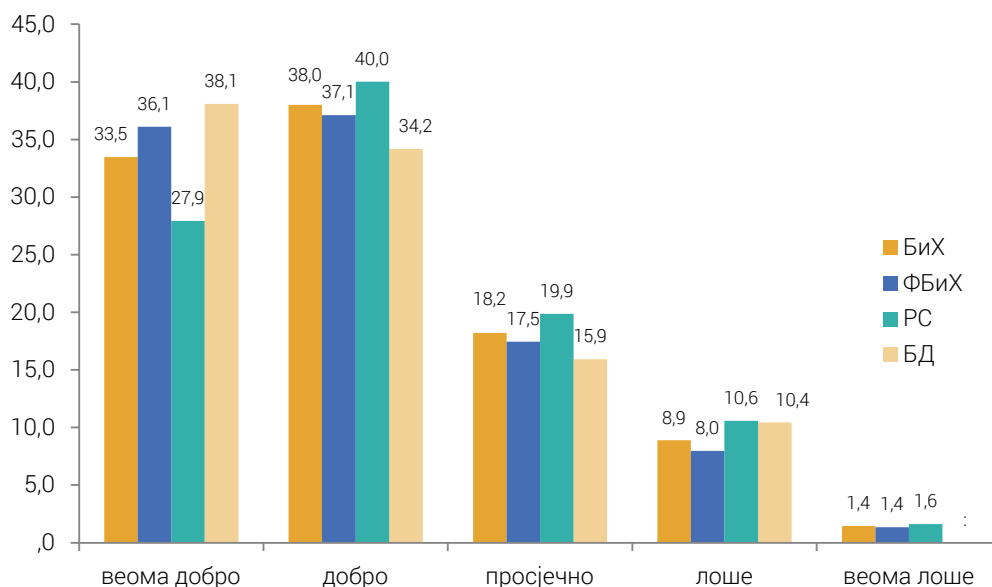
У циљу добијања основних података за израчунавање социјалних индикатора, анкетни инструментариј је у 2015. години проширен са ad hoc модулом о здравству и социјалној укључености. Резултати приказани у овом поглављу су добијени на основу субјективних изјава испитаника прикупљених у том модулу, а које се односе на здравствено стање испитаника, дознаке домаћинствима, задовољство испитаника животом, социјалну укљученост и питања о условима у којима живе њихова дјеца.

7.1. Здравствено стање и здравствене услуге

Резултати приказани у овом поглављу су добијени из података прикупљених у дијелу Б наведеног модула који се односи на здравствено стање становништва и коришћење здравствених услуга. Анализа здравственог стања и услуга у БиХ рађена је на основу субјективног мишљења и одговора појединаца о здравственом стању, здравственим услугама, навикама и потешкоћама са којима се суочавају по питању здравља.

У Босни и Херцеговини 71,5% становника сматра да је њихово опште здравствено стање веома добро или добро, док је приближно сваки десети становник пријавио веома лоше или лоше опште здравствено стање. Најлошије здравствено стање пријавили су становници Републике Српске гдје је проценат становника са веома добрим или добрим здравственим стањем најмањи (67,9%), а проценат оних са веома лошим или лошим здрављем највећи (12,2%). (Графикон 7.1.)

Графикон 7.1. Становништво према властитом мишљењу о здрављу по географском подручју, 2015. година (вриједности у процентима)

Приближно сваки шести становник је изјавио да је у протеклих шест мјесеци био ограничен у својим активностима због здравствених проблема, а скоро 28 од 100 становника имају неку дуготрајну болест. Између географских подручја нису евидентиране велике разлике, осим у Брчко дистрикту БиХ гдје сваки трећи становник има дуготрајну болест или здравствени проблем. (Табеле 7.1. и 7.2.)

Табела 7.1. Становништво према властитом мишљењу о ограничениости у активностима због здравственог проблема током најмање 6 протеклих мјесеци, 2015. година (вриједности у процентима)

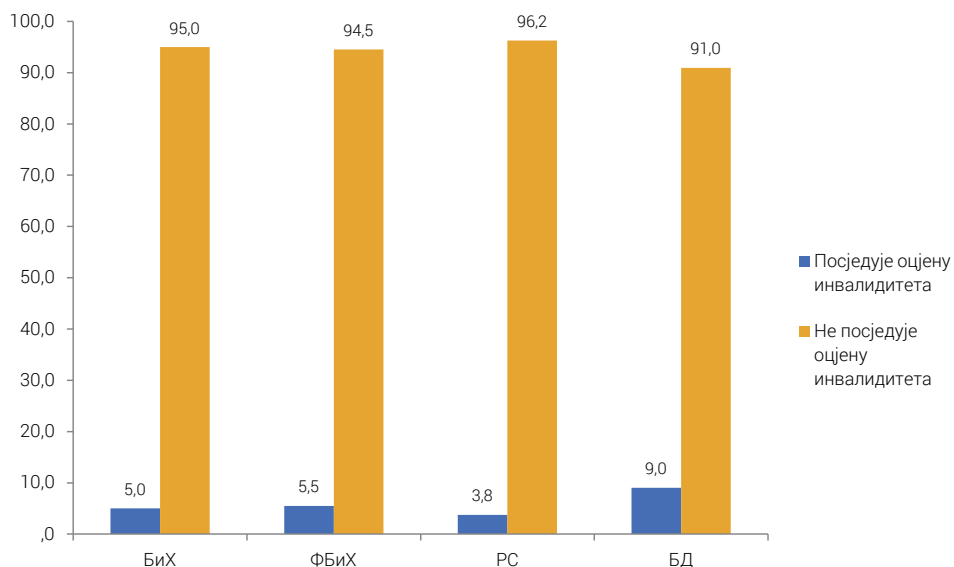
	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Врло ограничен	4,8	4,9	4,5	4,6
Ограничен	12,1	12,4	11,6	10,1
Није ограничен	83,1	82,7	83,9	85,3
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Табела 7.2 Становништво према дуготрајној болести или здравственом проблему, 2015. година (вриједности у процентима)

	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Има дуготрајну болест или здравствени проблем	27,7	27,3	28,2	33,4
Нема дуготрајну болест или здравствени проблем	72,3	72,7	71,8	66,6
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Три најзаступљеније хроничне болести босанскохерцеговачког становништва су хипертензија, реума и дијабетес. Од укупног броја становника Босне и Херцеговине који су изјавили да болују од дугорочних болести, повишен крвни притисак има скоро сваки други, реуму има скоро сваки једанаести, а шећерну болест сваки дванаести хронични болесник. У Босни и Херцеговини 5% становништва има рјешење о инвалидитету. (Графикон 7.2.) Обавезно здравствено осигурање нема 2,4% становника, док приватно здравствено осигурање има скоро сваки стоти. (Табела 7.3.)

Графикон 7.2. Становништво према посједовању оцјене инвалидитета од стране комисије/института, 2015. година (вриједност у процентима)

Табела 7.3. Становништво према посједовању обавезног и приватног здравственог осигурања, 2015. година (вриједност у процентима)

	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Обавезно здравствено осигурање				
Има осигурање	97,6	97,4	97,9	99,0
Нема осигурање	2,4	2,6	2,1	:
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0
Приватно здравствено осигурање				
Има осигурање	0,8	0,9	(0,4)	:
Нема осигурање	99,2	99,1	99,6	99,5
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Напомена: Иако се статистички непоуздани подаци за Брчко дистрикт БиХ у овој табели могу израчунати, упозоравамо корисника да је број статистичких јединица у узорку за тај дио одговора на ова питања био недовољан да би осигурао поуздан резултат.

Будући да већина становника има обавезно здравствено осигурање, медицинске услуге се углавном користе у државним институцијама (амбуланте, домови здравља и болнице). Једини изузетак су стоматолошке услуге које се подједнако користе и у приватном сектору (користи их скоро сваки други становник). Значајан је и удио посјета гинеколозима у приватним ординацијама које посјећује скоро сваки четврти испитаник. Већих разлика између географских подручја нема, с изузетком да је у Брчко дистрикту БиХ евидентирано више посјета гинеколозима у амбулантама или домовима здравља. (Табела 7.4.)

Табела 7.4. Становништво према мјесту коришћења медицинских услуга према врстама услуга, 2015. година (вриједност у процентима)

	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Љекар опште праксе				
Амбуланта или Дом здравља	98,0	98,0	97,9	99,4
Приватна установа	2,0	2,0	2,1	:
Гинеколог				
Амбуланта или Дом здравља	57,7	56,3	58,6	84,9
Болница	18,3	18,8	17,7	:
Приватна установа	24,0	24,8	23,7	:
Стоматолог				
Амбуланта или Дом здравља	48,2	50,4	43,6	50,2
Болница	3,6	2,7	5,7	:
Приватна установа	48,2	46,9	50,7	48,7
Други љекар				
Амбуланта или Дом здравља	39,4	41,3	36,7	30,1
Болница	44,2	43,9	44,6	48,1
Приватна установа	16,4	14,9	18,8	21,8

наставак

	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Медицинска сестра/техничар или бабица				
Амбуланта или Дом здравља	88,6	86,7	92,3	87,2
Болница	9,7	11,5	(6,0)	:
Приватна установа	1,8	(1,8)	:	-

Напомена: Иако се статистички непоуздани подаци у овој табели у неким случајевима могу израчунати, упозоравамо корисника да је број статистичких јединица у узорку за тај дио одговора на ова питања био недовољан да би осигурао поуздан резултат.

Становништво посјећује љекаре опште праксе у просјеку скоро четири пута годишње, зубаре сваких двадесет мјесеци, неког другог љекара сваких седамнаест мјесеци, гинеколога једном у скоро четири године и приватну сестру, болничара или бабицу једном у двије године. (Табела 7.5.)

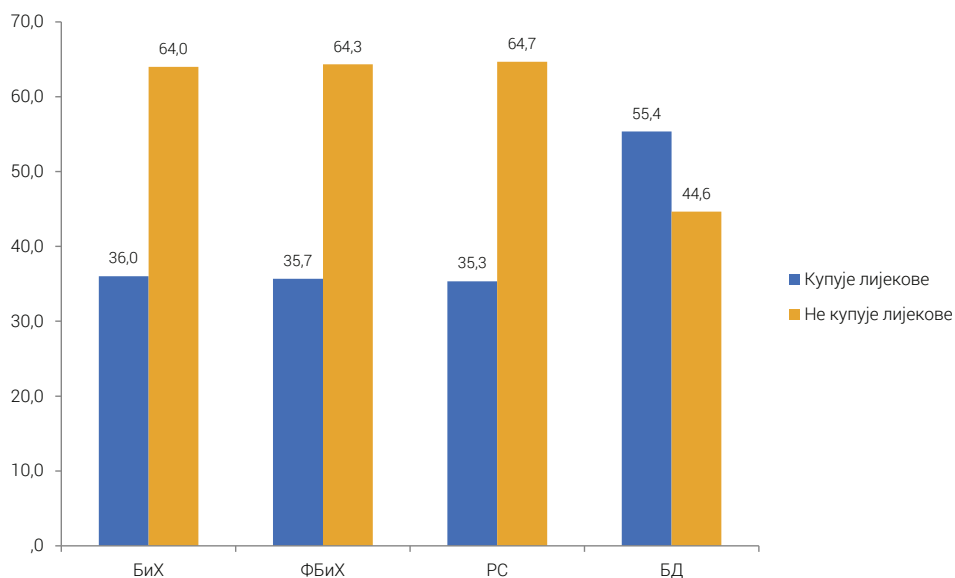
Табела 7.5. Просјечан број посјета медицинском особљу у посљедњих 12 мјесеци према врстама, 2015. година (апсолутне вриједности)

	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Љекар опште праксе	3,6	3,3	4,1	4,2
Гинеколог	0,3	0,3	0,3	0,3
Стоматолог	0,6	0,6	0,8	0,4
Други љекар	0,7	0,6	0,8	1,0
Медицинска сестра/техничар или бабица	0,5	0,4	0,8	0,6

Лијекове без рецепта у Босни и Херцеговини купују скоро 4 од 10 становника. Већа заступљеност ове појаве примијећена је у Брчко дистрикту БиХ гдје ту праксу има скоро 6 од десет становника.

(Графикон 7.3.)

Графикон 7.3. Становништво према куповању лијекова без рецепта у протеклих 12 мјесеци, 2015. година (вриједности у процентима)

Тек сваки тридесети становник мисли да му је здравље боље него прије годину дана, док скоро сваки седми мисли да му је оно лошије. (Табела 7.6.) Тешкоће са видом, иако носе наочаре, и са кретањем има приближно сваки шести становник Босне и Херцеговине, док потешкоће са слухом, иако носе слушни апарат и са памћењем и концентрацијом има скоро сваки дванаести. Скоро сваки осамнаести становник има потешкоће са одијевањем или одржавањем личне хигијене и споразумијевањем с другима. (Табела 7.7.)

Табела 7.6. Становништво према стању здравља у односу на прошлу годину, 2015. година (вриједности у процентима)

	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Боље	3,3	4,1	1,7	(1,7)
Лошије	13,5	12,7	15,1	13,0
Исто	83,2	83,2	83,2	85,4

Табела 7.7. Здравствене потешкоће становништва приликом обављања свакодневних активности према врстама и интезитету у БиХ, 2015. година (вриједности у процентима)

Интезитет потешкоће	Потешкоће с видом иако носи наочаре	Потешкоће са слухом иако користи слушни апарат	Потешкоће са кретањем или пењањем уз степенице	Потешкоће са памћењем или концентрацијом	Потешкоће са одијевањем или одржавањем личне хигијене	Потешкоће са споразумијевањем са другима
Без тешкоћа	83,8	92,2	84,2	91,4	94,5	94,3
Има мање тешкоћа	13,0	6,1	10,1	6,8	3,8	4,1
Има веће потешкоће	3,0	1,6	5,0	1,5	1,2	1,3
Потпуна неспособност	(0,2)	(0,1)	0,7	0,2	0,5	0,3

У посљедњих дванаест мјесеци 5,1% становника Босне и Херцеговине су требали лијечнички преглед, али га нису добили. У случају потребе зубарских услуга, тај проценат је био 2,2%. Главни разлози за недобијање лијечничких прегледа били су немогућност да се приушти преглед (41,1%), дуга листа чекања на коју се жалио скоро сваки четврти испитаник, односно жеља да се сачека и види да ли ће се проблем сам ријешити, што је било присутно такође код скоро сваког четвртог испитаника. Код потребе за зубарским услугама доминантан је разлог немогућност да се исте приуште (скоро осам од десет испитаника је пријавило овај разлог), сваки петнаести испитаник се жалио на дугу листу чекања, док је њих 5,5% имало страх од доктора. (Табеле 7.8. и 7.9.)

Табела 7.8. Становници који су у посљедњих 12 мјесеци требали лијечнички преглед, али га нису добили према врсти медицинске услуге, 2015. година (вриједност у процентима)

	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Преглед љекара				
Требао бар једном	5,1	6,1	3,2	(3,3)
Није требао	94,9	93,9	96,8	96,7
Преглед стоматолога				
Требао бар једном	2,2	2,5	1,7	:
Није требао	97,8	97,5	98,3	99,5

Напомена: Иако се статистички непоуздан податак за Брчко дистрикт БиХ у овој табели може израчунати, упозоравамо корисника да је број статистичких јединица у узорку за тај дио одговора на ово питање био недовољан да би осигурао поуздан резултат.

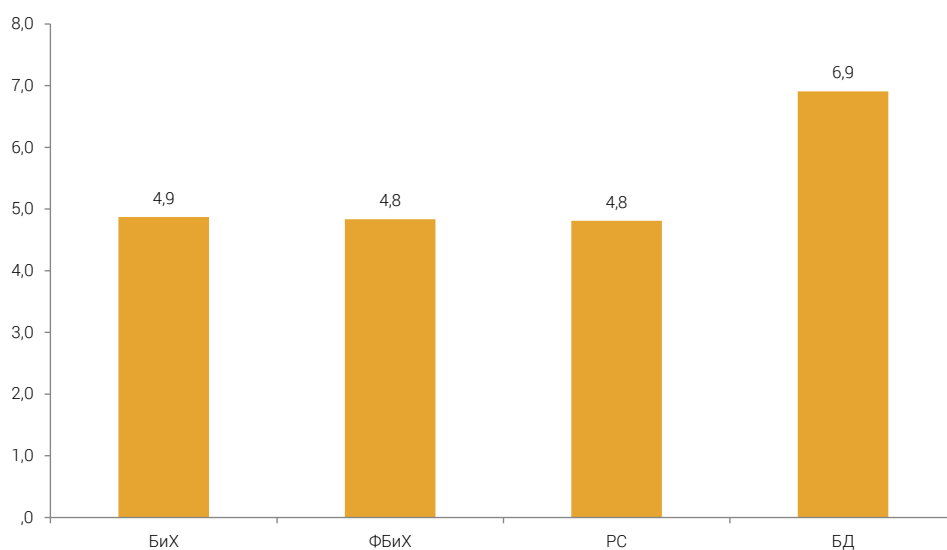
Табела 7.9. Главни разлози недобијања медицинске услуге према врстама, 2015. година
(вриједности у процентима)

Главни разлог	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Лијечнички преглед или третман				
Нисам могао/ла себи приуштити	41,1	39,4	48,9	:
Листа чекања	23,5	24,5	(16,0)	(78,4)
Нисам могао/ла изаћи, нисам имао/ла времена	:	:	:	-
Сувише далеко, нема превоза	5,7	(4,2)	(11,7)	:
Страх од доктора	:	:	:	-
Желио/Жељела сам чекати	23,5	25,0	(19,5)	-
Не знам ни једног доброг доктора	:	:	-	-
Други разлог	(3,3)	(3,8)	:	:
Преглед или третман код стоматолога				
Нисам могао/ла себи приуштити	77,8	79,7	73,1	:
Листа чекања	(6,5)	:	:	-
Нисам могао/ла изаћи, нисам имао/ла времена	:	:	:	-
Сувише далеко, нема превоза	:	:	:	-
Страх од доктора	(5,5)	:	:	-
Желио/Жељела сам чекати	:	:	:	-
Други разлог	:	:	:	-

7.2. Дознаке домаћинствима

Новац из иностранства, према властитим изјавама, добија приближно скоро свако двадесето домаћинство у Босни и Херцеговини. (Графикон 7.4.) Најчешћи пошиљаоци новца су дјеца испитаника (преко 55%) и њихова браћа и сестре (чине скоро четвртину пошиљалаца). Између географских подручја нема посебно великих разлика у овом погледу с изузетком нешто већег броја дјеце као пошиљалаца у Републици Српској и Брчко дистрикту БиХ. (Табела 7.10)

Графикон 7.4. Становништво које је добило дознаке из иностранства за властиту употребу, у посљедњих 12 мјесеци, по географском подручју, 2015. година (вриједности у процентима)

Табела 7.10. Сродство прималаца дознака с лицем које их шаље, 2015. година (вриједности у процентима)

Дознаке	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Брачни партнер	(2,6)	(3,6)	:	:
Дјеца	55,4	53,6	57,9	65,4
Родитељи	(5,5)	(5,0)	:	:
Браћа и сестре	23,7	24,7	21,9	:
Остало	12,8	13,1	(12,9)	:

Становници који примају дознаке из иностранства у просјеку их годишње добију нешто више од 5 пута, а просјечан годишњи износ који приме је 1765,24КМ. Дознаке у просјеку чине више од трећине укупних прихода домаћинстава која их примају. У просјеку највише добију домаћинства из Брчко дистрикта БиХ (1937,93КМ), а најмање она из Републике Српске (1496,50КМ) гдје тај новац чини скоро двије петине укупних прихода таквих домаћинстава. (Табела 7.11.)

Табела 7.11. Просјечан број и просјечан износ дознака добијених у посљедњих 12 мјесеци и њихово учешће у укупном приходу домаћинстава, 2015. година (апсолутне вриједности и вриједности у процентима)

Дознаке	БиХ	ФБиХ	РС	БД
Просјечан број дознака	5,1	5,7	3,8	6,8
Просјечан износ дознака, КМ	1765,24	1892,89	1496,50	1937,93
Просјечно учешће дознака у укупном приходу	34,5	32,8	37,4	39,9

Новац из иностранства се у Босни и Херцеговини претежно троши за прехранбене артикле и за одјећу и козметику. Таква је ситуација и у оба ентитета, док се у Брчко дистрикту БиХ поред прехранбених артикала новац од дознака користи и за штедњу.

7.3. Задовољство животом

Генерално гледано, становници Босне и Херцеговине су највише задовољни својом породицом, пријатељствима и самим собом. Својим досадашњим животом и школом је незадовољан скоро сваки дванаести становник. Посебне разлике између географских подручја нису примјетне уз изузетак да је у Брчком евидентирана нешто већа стопа задовољства школом у односу на државни просјек. (Табела 7.12.)

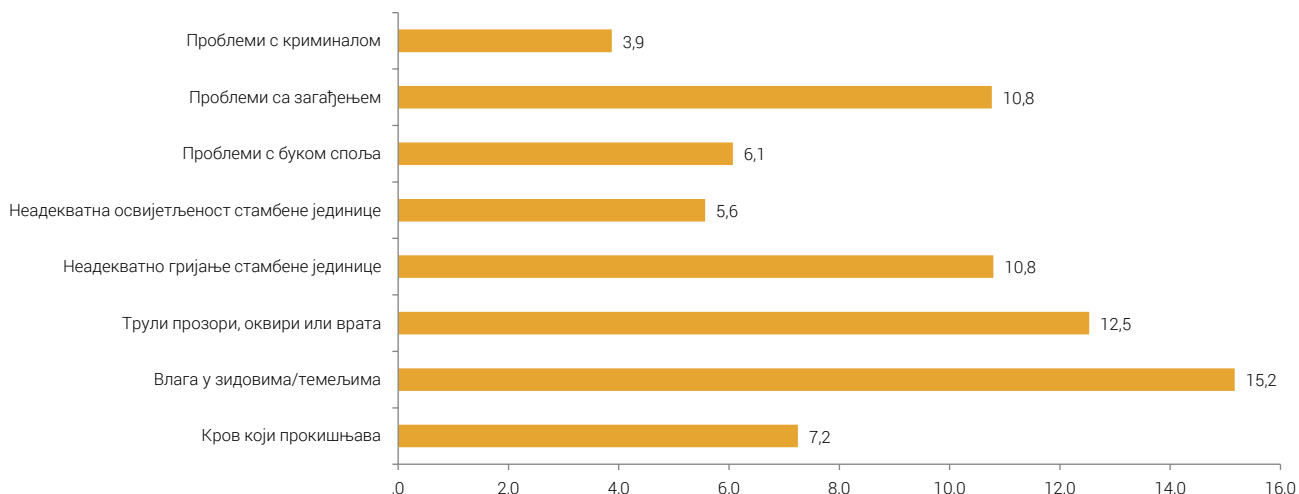
Табела 7.12.. Задовољство породицом, пријатељима, школом, собом и укупним животом, 2015. година (вриједности у процентима)

Географско подручје	Субјективни осјећај	Задовољство породицом	Задовољство пријатељствима	Задовољство школским искуством	Задовољство самим собом	Задовољство својим досадашњим животом
БиХ	Веома задовољан или задовољан	98,0	97,8	91,8	95,6	91,4
	Веома незадовољан или незадовољан	2,0	2,2	8,2	4,4	8,6
ФБиХ	Веома задовољан или задовољан	98,3	97,9	91,9	95,9	92,1
	Веома незадовољан или незадовољан	1,7	2,1	8,1	4,1	7,9
РС	Веома задовољан или задовољан	97,4	97,5	91,4	95,0	89,9
	Веома незадовољан или незадовољан	2,6	2,5	8,6	5,0	10,1
БД	Веома задовољан или задовољан	98,7	98,6	97,5	95,5	94,2
	Веома незадовољан или незадовољан	:	:	(2,5)	4,5	5,8

7.4. Социјална укљученост

Да би се добила мјера социјалне укључености становништва у Босни и Херцеговини, испитивани су услови у којима живе, почевши од карактеристика њихових стамбених јединица и најближег окружења, преко доступности основних услуга неопходних за пристојан живот па све до могућности плаћања редовних мјесечних трошкова и материјалне депривације. Најакутнији проблем везан за стамбену јединицу у Босни и Херцеговини била је влага у зидовима и темељима која је евидентирана код скоро сваког седмог домаћинства, док је свако осмо домаћинство имало проблем са трулим прозорима, оквирима или вратима. Проблеме са загађењем околине и неадекватно гријање имало је скоро свако девето домаћинство, а кров који прокишњава скоро свако четрнаесто. Удио домаћинстава који имају проблеме са буком споља је 6,1%, у неадекватно освијетљеној стамбеној јединици живи 5,6% домаћинстава, а у подручју бременим криминалом, насиљем и вандализмом 3,9% домаћинстава. (Графикон 7.5.)

Графикон 7.5. Домаћинства која се суочавају са проблемима везаним за стамбену јединицу и околину у којој живе, 2015. година (вриједности у процентима)

Највише приступачна услуга коју смо мјерили у БиХ је продавница мјешовите робе, јер је 79,7% домаћинстава изјавило да такве услуге користе лако или веома лако. Ова врста услуге је ипак теже доступна за свако пето домаћинство у Босни и Херцеговини, посебно у неградским подручјима гдје 31,2% домаћинстава још увијек тешко или веома тешко има приступ продавницама, док је у градским подручјима таквих домаћинстава само 5,7%. Док су ове услуге у Федерацији БиХ тешко или веома тешко доступне приближно сваком шестом домаћинству, у Републици Српској скоро свако четврто домаћинство има тај проблем.

Нешто слабије су доступне услуге примарне здравствене заштите: 67,3% домаћинстава има лако или веома лако доступну примарну здравствену заштиту. Међутим, у неградским подручјима више од половине домаћинстава тешко или врло тешко приступају услугама примарне здравствене заштите. У градским насељима, такве проблеме има скоро свако дванаесто домаћинство. Услуге примарне здравствене заштите су доступније домаћинствима из Федерације БиХ у односу на она из Републике Српске (стопа лаке или веома лаке доступности су 70,1% и 61,4% респективно).

Поштанске услуге су домаћинствима у БиХ доступне у проценту од 61,9%. Проблеме у њиховом коришћењу има свако треће домаћинство и то у неградским насељима свако друго, а у градским свако осмо домаћинство. Између географских подручја није примјетна велика разлика у овим индикаторима, с изузетком Брчко дистрикта БиХ у којем се ове услуге значајно мање користе (свако шесто домаћинство не користи поштанске услуге).

Значајно је напоменути да јавни превоз не користи 13,6% домаћинстава у БиХ. Шест од десет домаћинстава има лак или веома лак приступ услугама јавног превоза у Босни и Херцеговини. Проблеме у том приступу пријавило је свако четврто домаћинство (у неградским насељима скоро 4 од 10 домаћинстава и свако једанаесто домаћинство у градским насељима имају тај проблем). Јавни превоз је најдоступнији домаћинствима у Брчко дистрикту БиХ гдје га скоро 7 од 10 домаћинстава користи лако или веома лако, док тежак или веома тежак приступ овим услугама има скоро свако треће домаћинство из Републике Српске и нешто више од петине домаћинстава из Федерације БиХ.

Банкарске услуге у БиХ користи 91,9% домаћинстава, скоро 54% домаћинстава до њих долази лако или веома лако, док скоро 4 од 10 домаћинстава имају проблем доступности банкарских услуга. Више од пола домаћинстава у неградским насељима и свако шесто домаћинство у градским насељима има тај проблем. Домаћинства из Брчко дистрикта БиХ су пријавила нешто већу доступност ових услуга у односу на друга географска подручја, али и мању стопу коришћења истих. У погледу приступачности предшколског и основног образовања треба напоменути да ове услуге користи само 39,0% домаћинстава у БиХ. Лак или веома лак приступ овим услугама имају 3 од 10 домаћинстава у Босни и Херцеговини, док скоро свако десето домаћинство има приступ тешко или врло тешко. (Табеле 7.13. и 7.14.) Међутим, ако се посматрају само домаћинства која користе ове услуге, онда је учешће домаћинстава која лако или веома лако користе услуге предшколског и основног образовања далеко већи и износи 75,2%, и то 90,9% у градским и 63,1% у неградским подручјима. Посматрано по географским подручјима, ситуација у погледу доступности ових услуга је најбоља у Брчко дистрикту БиХ, затим у Федерацији БиХ, а најлошија у Републици Српској (лак или веома лак приступ има 93,8%, 78,5% односно 69,3% домаћинстава која користе ове услуге, респективно по географским подручјима).

Табела 7.13. Приступачност домаћинстава услугама по типу насељених мјеста, 2015. година (вриједности у процентима)

Приступачност услуга	Тешко или веома тешко			Лако или веома лако			Услуга се не користи		
	Укупно	Г	О	Укупно	Г	О	Укупно	Г	О
Продавница мјешовите робе	20,1	5,7	31,2	79,7	94,1	68,6	:	:	:
Банкарске услуге	38,1	16,1	55,0	53,8	80,1	33,6	8,1	3,8	11,4
Поштанске услуге	33,6	12,6	49,7	61,9	85,4	43,8	4,6	2,0	6,5
Јавни транспорт	25,4	8,9	38,0	61,0	76,7	48,9	13,6	14,4	13,1
Установа примарне здравствене заштите	32,1	8,4	50,3	67,3	90,9	49,2	(0,6)	(0,7)	(0,4)
Установа предшколског и основног образовања	9,7	3,6	14,3	29,3	35,6	24,5	61,0	60,8	61,1

Табела 7.14. Приступачност домаћинства услугама по географским подручјима, 2015. година (вриједности у процентима)

Приступачност услуга	Тешко или веома тешко			Лако или веома лако			Услуга се не користи		
	ФБиХ	РС	БД	ФБиХ	РС	БД	ФБиХ	РС	БД
Продавница мјешовите робе	17,3	25,7	13,3	82,5	74,1	86,7	:	:	-
Банкарске услуге	36,6	41,2	30,9	54,8	51,7	57,0	8,6	7,1	12,1
Поштанске услуге	32,9	35,3	25,4	62,2	61,4	58,6	4,9	3,3	16,0
Јавни транспорт	22,3	31,4	17,8	62,4	58,0	67,1	15,3	10,6	15,1
Установа примарне здравствене заштите	29,2	38,3	18,1	70,1	61,4	81,7	(0,7)	:	:
Установа предшколског и основног образовања	8,0	13,1	:	29,5	29,5	22,6	62,5	57,4	75,9

Напомена: Иако се статистички непоуздани подаци у овој табели у неким случајевима могу израчунати, упозоравамо корисника да је број статистичких јединица у узорку за тај дио одговора на ова питања био недовољан да би осигурао поуздан резултат.

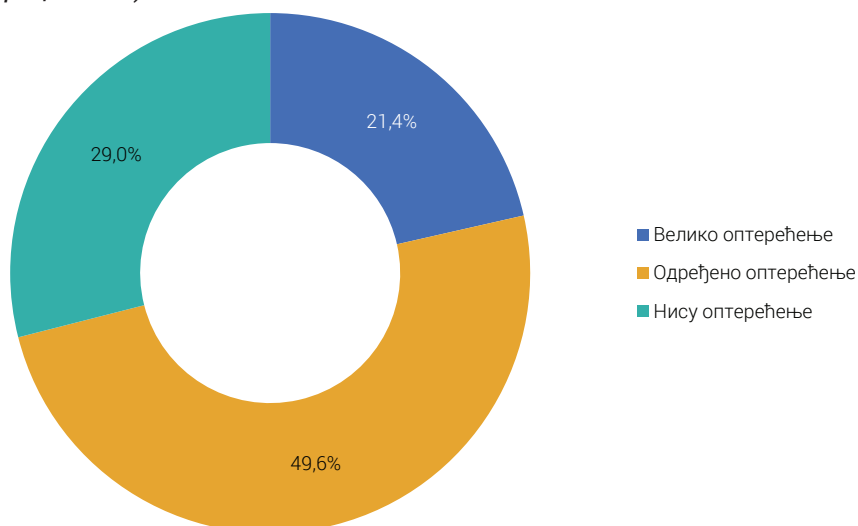
У Босни и Херцеговини, скоро 2/3 домаћинстава уз потешкоће, тешко или веома тешко излазе на крај са својим уобичајеним мјесечним трошковима. Посматрано према статусу у сиромаштву, релативно више сиромашних домаћинстава су имали потешкоће да изађу на крај са својим уобичајеним мјесечним трошковима - било је 82,7% таквих домаћинстава, наспрот 58,7% таквих случајева код несиромашних домаћинстава. (Табела 7.15.) Стамбени трошкови представљају оптерећење за 7 од 10 домаћинстава. (Графикон 7.6.). Код подстанара ситуација је још и лошија јер стамбени трошкови представљају одређено или велико оптерећење за 74,6% таквих домаћинстава. Међутим, требамо напоменути да у Босни и Херцеговини немамо много домаћинстава која живе у изнајмљеним стамбеним јединицама (према резултатима ове анкете мање од 3%).

Табела 7.15. Домаћинства према могућности плаћања уобичајених мјесечних трошкова према статусу у сиромаштву, 2015. година (вриједности у процентима)

Могућност плаћања уобичајених мјесечних трошкова	Статус домаћинства у сиромаштву		
	Укупно	Испод линије сиромаштва	Изнад линије сиромаштва
	% домаћинства		
Укупно	100,0	100,0	100,0
Веома тешко	10,6	26,0	7,6
Тешко	18,7	32,6	15,9
Одређене потешкоће	33,4	24,1	35,2
Прилично лако	20,5	11,8	22,2
Лако	15,5	5,1	17,6
Веома лако	1,3	:	1,5

Напомена: Иако се статистички непоуздани подаци у овој табели могу израчунати, упозоравамо корисника да је број статистичких јединица у узорку за тај дио одговора на ова питања био недовољан да би осигурао поуздан резултат.

Графикон 7.6. Оптерећење домаћинстава стамбеним трошковима, 2015. година (вриједности у процентима)

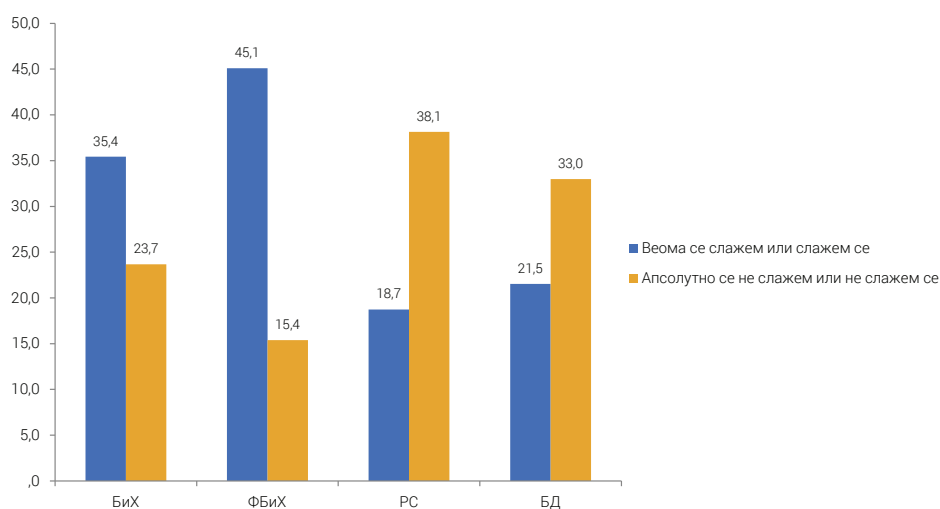
У циљу анализе материјалне депривације домаћинстава, израчунато је неколико индикатора чије су вриједности приказане у табели 7.16. Да је материјална ситуација у Босни и Херцеговини у 2015. години тешка говори индикатор да скоро 2/3 домаћинстава не би могли поднијети изненадни трошак од 380 КМ, свако четврто домаћинство не би могло поднијети изненадни трошак од 420 КМ, док 7,4% домаћинстава не би могли поднијети изненадни трошак од 450КМ. Годишњи одмор у трајању од седам дана себи не може приуштити 71,3% домаћинстава, док више од четвртине домаћинстава не може сваки други дан обезбиједити месни, пилећи, рибљи оброк или вегетаријанску замјену. Са финансијским потешкоћама у плаћању станарине, режијских трошкова и рата за кредите суочава се нешто више од петине босанско-херцеговачких домаћинстава. Као што смо раније наводили, проблеме с адекватним гријањем има скоро свако девето домаћинство, половина домаћинстава не посједује аутомобил, 7,0% још увијек нема машину за веш, док ТВ немају 2 од 100 домаћинстава у БиХ.

Табела 7.16. Индикатори материјалне депривације домаћинстава, 2015. година (вриједности у процентима)

Индикатор	% домаћинстава
Има финансијске потешкоће у плаћању станарине, режија, рата за стамбени или потрошачки кредит	21,4
Не може приуштити годишњи одмор у трајању од једне седмице	71,3
Не може приуштити месни, пилећи или рибљи оброк или вегетаријанску замјену сваки други дан	27,2
Нема довољно властитих средстава да поднесе изненадни трошак у износу од 380 КМ	65,4
Нема довољно властитих средстава да поднесе изненадни трошак у износу од 420 КМ	24,7
Нема довољно властитих средстава да поднесе изненадни трошак у износу од 450 КМ	7,4
Не може приуштити адекватно гријање стамбене јединице	10,8
Не посједује ауто	51,0
Не посједује веш машину	7,0
Не посједује ТВ	2,2

Према питању да ли ће будуће приближавање Европској унији и европским интеграцијама утицати на пораст животног стандарда уочљиве су разлике у мишљењима носилаца домаћинстава између географских подручја. Такав оптимизам у погледу очекиваног стандарда у Федерацији БиХ дијели скоро свако друго домаћинство, у Републици Српској тек је само 18,7% домаћинстава таквог мишљења. У том ентитету је за скоро 20 процентних поена више оних који мисле супротно. У Брчко дистрикту БиХ приближно свако пето домаћинство је оптимистично у погледу овог питања, на државном нивоу таквих је 35,4% домаћинстава, док скоро свако четврто мисли супротно. (Графикон 7.7.)

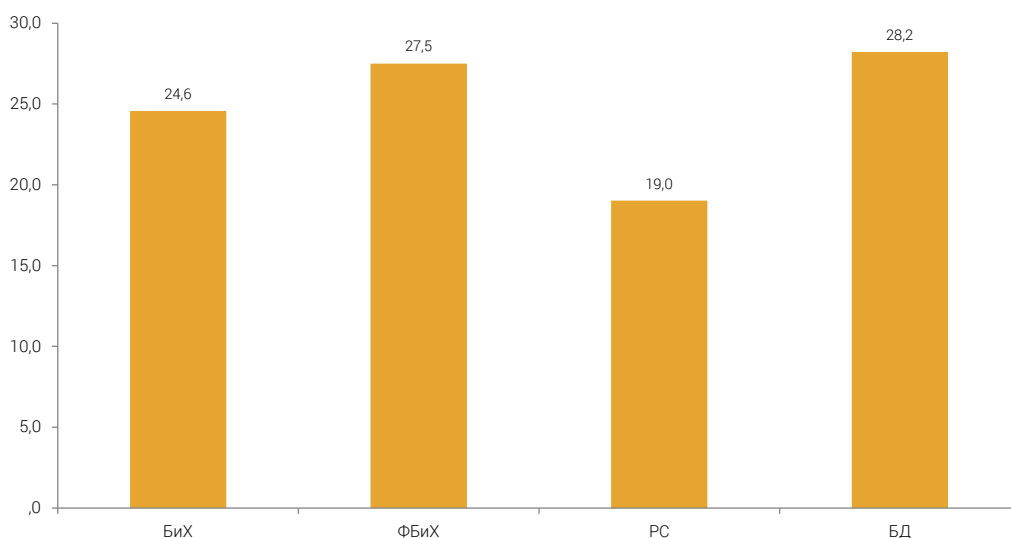
Графикон 7.7. Мишљење референтног лица у домаћинству о ставу да ће будуће приближавање Европској унији и европским интеграцијама утицати на пораст животног стандарда њеног домаћинства, 2015. година (вриједности у процентима)

7.5. Питања о дјец

У Босни и Херцеговини у 2015. години дјеца млађа од 16 година живјела су у приближно сваком четвртом домаћинству. У Федерацији БиХ тај проценат је мало већи и износи 27,5%, у Републици Српској мање од петине домаћинстава има дјецу тог узраста, док је у Брчко дистрикту БиХ та појава присутна у приближно три од десет домаћинстава. (Графикон 7.8.)

Графикон 7.8. Учешће домаћинстава са дјецом млађом од 16 година по географском подручју, 2015. година (вриједности у процентима)

Приближно свако десето домаћинство у Босни и Херцеговини у којем живе дјеца млађа од 16 година не може дјецу обезбиједити нову одјећу, скоро свако дванаесто не може обезбиједити два пара обуће одговарајуће величине, а оброк од свјежег воћа или поврћа бар једном дневно својој дјецу не може пружити свако девето домаћинство. Три obroка дневно својој дјецу није у стању обезбиједити 1,7% домаћинстава у БиХ, док месни оброк или адекватну вегетаријанску замјену не може обезбиједити свако седмо домаћинство. Књиге за дјецу не може приуштити 2,7% домаћинстава, с напоменом да 8,7% домаћинстава књиге не може набавити из неког другог разлога. Опрему за игру ван куће не може обезбиједити свако десето домаћинство док свако једанаесто то не обезбијеђује из неког другог разлога. Играчке за игру код куће немају дјеца у 7,0% домаћинстава, а скоро свако десето домаћинство не може обезбиједити дјецу учешће у редовним слободним активностима, с напоменом да скоро четири од десет домаћинстава то не обезбијеђују из неких других разлога.

Дјеца из 51,6% домаћинстава учествују у редовним слободним активностима, а скоро 4 од десет домаћинстава то не обезбијеђује својој дјецу из неких других разлога, а 9,7% домаћинстава им то не могу приуштити. Дјеца из 14,3% домаћинстава не учествују у прославама за специјалне прилике, од тога у 3,2% домаћинстава из разлога што им не могу приуштити, а у 11,1% домаћинстава из неких других разлога. Слична је и ситуација у погледу позивања пријатеља кући јер је то присутно код 84,7% домаћинстава, 1,4% их то не могу приуштити, а приближно свако седмо не може из неког другог разлога. Тек седам од десет домаћинстава може платити школске излете за дјецу, 5,6% их не може то приуштити, а скоро четвртина не жели из неког другог разлога. Приближно свако девето домаћинство у БиХ не може обезбиједити адекватно мјесто за учење својој дјецу, док на отвореном подручју простора за игру дјеца немају у скоро сваком осмом домаћинству. (Табела 7.17.)

Табела 7.17. Домаћинства према условима у којима живе дјеца, 2015. година (вриједности у процентима)

Питања	БиХ
Да ли дјеца посједују нову одјећу?	
Да	88,7
Не, зато што не можемо приуштити	9,9
Не, из неког другог разлога	(1,5)
Да ли дјеца имају два пара обуће одговарајуће величине (укључујући пар непромочивих ципела)?	
Да ли дјеца посједују нову одјећу?	89,7
Не, зато што не можемо приуштити	8,5
Не, из неког другог разлога	(1,8)
Да ли дјеца једу свјеже воће и поврће бар једном дневно?	
Да	80,7
Не, зато што не можемо приуштити	11,2
Не, из неког другог разлога	8,0
Да ли дјеца имају три obroка дневно?	
Да	97,5
Не, зато што не можемо приуштити	(1,7)
Не, из неког другог разлога	:
Да ли дјеца имају један месни оброк дневно?	
Да	79,2
Не, зато што не можемо приуштити	14,1
Не, из неког другог разлога	6,7
Да ли дјеца посједују одговарајуће књиге за њихов узраст код куће?	
Да	88,5
Не, зато што не можемо приуштити	2,7
Не, из неког другог разлога	8,7
Да ли дјеца посједују опрему за играње ван куће (бицикл, ролшуре и сл.)?	
Да	79,2
Не, зато што не можемо приуштити	9,9
Не, из неког другог разлога	10,8
Да ли дјеца посједују играчке за игру код куће (лего коцке, едукативне играчке, компјутерске игре и сл.)?	
Да	87,4
Не, зато што не можемо приуштити	7,0
Не, из неког другог разлога	5,6
Да ли дјеца учествују у редовним слободним активностима (спортске активности, свирање, омладинске организације и сл.)?	
Да	51,6
Не, зато што не можемо приуштити	9,7
Не, из неког другог разлога	38,7

наставак

Питања	БиХ
Да ли дјеца учествују у прославама за специјалне прилике (рођендани, имендани, вјерски празници и сл.)?	
Да	85,7
Не, зато што не можемо приуштити	3,2
Не, из неког другог разлога	11,1
Да ли дјеца зову пријатеље кући да се играју и заједно обједују с времена на вријеме?	
Да	84,7
Не, зато што не можемо приуштити	(1,4)
Не из неког другог разлога	13,9
Да ли дјеца учествују у школским излетима и догађајима који се плаћају?	
Да	71,0
Не, зато што не можемо приуштити	5,6
Не из неког другог разлога	23,4
Да ли дјеца имају одговарајуће мјесто за учење или израду задаће?	
Да	88,6
Не	11,4
Да ли постоји мјесто на отвореном подручју у којем борави ваше домаћинство гдје се дјеца могу безбиједно играти?	
Да	87,4
Не	12,6

8. ТУМАЧ ПОЈМОВА И МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА

СТАТИСТИЧКИ СИМБОЛИ

Примјена статистичких симбола у овој публикацији, сведена је на минимум. Наредни симболи су коришћени према потреби:

- Нема појаве
- : Подаци су статистички непоуздани (до 20 појава)
- () Подаци су статистички мање поуздани (од 20 до 49 појава)

Типологија насељених мјеста у БиХ

Према важећој статистичкој типологији насељена мјеста у Босни и Херцеговини су сврстана у два типа: **градска и остала**. Тип „остало“ обухвата сеоска и приградска насеља.

Да би омогућили тачну интерпретацију података и резултата презентованих у овој публикацији, дате су **дефиниције главних индикатора**:

Издаци за потрошњу домаћинства: Издаци за робе и услуге купљене или утрошене из властите производње с циљем задовољавања потреба домаћинства. Укључени су и производи из башти домаћинства или са пољопривредних имања - потрошња из властите производње, робе и услуге које даје послодавац у виду плате, импутирана рента за стамбене јединице које су у власништву или се бесплатно користе.

Просјечни мјесечни издаци: Однос укупног износа који су потрошила домаћинства за одређене производе и услуге или групу производа и услуга (збир издатака сваког домаћинства) и укупног броја домаћинства у Босни и Херцеговини.

Домаћинство: Домаћинством се сматра свака породична или друга заједница лица која заједно станују и заједнички троше своје приходе за подмирење основних животних потреба, без обзира да ли се сви чланови стално налазе у мјесту гдје је настањено домаћинство или неки од њих привремено бораве у другом насељу односно страном држави, због рада, школовања или из других разлога.

Карактеристике домаћинства су:

- а) живот у истој стамбеној јединици и подјела трошкова; другим ријечима, домаћинство је група лица која уобичајено живе у истој стамбеној јединици или њеном дијелу (живе под истим кровом), која јесу или нису у крвном сродству, и који се заједнички хране;
- б) постојање породичних или емоционалних веза;
- с) самац који живи, троши и храни се самостално, такође представља домаћинство.

Носилац домаћинства: Лице које се у сврху анкете одређује као такво, без обзира на разлог (лице на коме се домаћинство води или за које се изјасне

чланови домаћинства). Ако се чланови домаћинства сами не изјасне ко је носилац домаћинства, по правилу је то лице које највише доприноси приходима домаћинства.

Коефицијент маскулинитета: Број мушкараца у датој популацији на 100 жена.

Брачни статус

Неожењен/неудата: лице које никада није било у браку и не живи у ванбрачној заједници. Дјеца се не укључују у овај модалитет.

Живе заједно у неформалном браку: лица која живе заједно, а нису међусобно законски вјенчани.

Разведен/разведена: лице које је законски разведено.

Растављен/растављена: лице које не живи са својим брачним партнером, а није законски разведено.

Образовање

Низак степен образовања укључује модалитете:

Без школе: у овај модалитет се укључују дјеца предшколског узраста, дјеца која још увијек похађају основну школу и старија лица без било какве стечене школске дипломе.

Основна школа: у овај модалитет се укључују лица која посједују диплому завршене четворогодишње или осмогодишње основне школе.

Средњи ниво образовања укључује модалитет:

Средња школа: овај модалитет укључује лица које посједују диплому трогодишњег или четворогодишњег средњег образовања (занати, трговачке школе итд.).

Виша школа, први степен факултета или ВКВ: овај модалитет укључује лица која посједују диплому двогодишњег или трогодишњег универзитетског образовања и диплому високо квалификованог радника.

Високо образовање укључује модалитете:

Факултет или академија: овај модалитет укључује лица која посједују диплому четворогодишњег, петогодишњег или шестогодишњег универзитетског образовања.

Специјализација, звање магистра или доктора: овај модалитет укључује лица која посједују диплому завршених специјалистичких, постдипломских или докторских студија.

Запосленост

Запосленост подразумијева радни однос и друге облике рада (без обзира на тип уговора или ангажовања), којим се стичу средства за живот, односно свака економска активност од бар једног часа рада у седмици посматрања (од понедејелка до недјеље).

Статус текуће активности: статус дефинисан на основу слободног изјашњења чланова домаћинства.

Запослен/а: лице које је у радном односу код послодавца (у предузећу, без обзира на облик власништва, државним институцијама или организацијама, банкама, међународним организацијама итд.), затим, самозапослено лице (обртник, пољопривредник на властитом газдинству), лице у слободном занимању (сликари, музичари итд.), помажући чланови на пољопривредном имању или обрту и сва друга лица која су радила и за то била плаћена (у новцу или натура).

Незапослен/а: лице које је изгубило посао, тражи посао и понуђени посао може прихватити. Лица која траже запослење по први пут искључују се из овог модалитета и укључују се у модалитет „тражи прво запослење“.

Тражи прво запослење: лице које никада није радило и први пут тражи посао.

Домаћица: лице које води бригу о породици и домаћинству. Овај модалитет дефинише активност, а не однос са другим лицима, без обзира на пол или брачни статус. Укључује и лица која примају породичну пензију а нису радила у прошлости.

Пензионер: лице које прима пензију након престанка активног радног живота.

Остали модалитети укључују:

Студент/ученик средње школе: лице које студира или похађа средњу школу.

Неспособан за рад: лице које је због извјесних разлога неспособно за рад (болест, хендикепираност, инвалидност, старост сл.).

Статус у запослењу

Послодавац: власник или сувласник предузећа, радње или слободног занимања који запошљава раднике.

Самозапосленик или слободно занимање: власник или сувласник предузећа, радње или слободног занимања, индивидуални пољопривредник који не запошљава раднике (адвокати, трговачки путници, умјетници, занатлије, индивидуални пољопривредници и сл.).

Стално запослење или уговор на неодређено вријеме подразумијева:

Запослен код послодавца: запослен у државном (приватном) предузећу, обрту или слободној професији и прима накнаду за свој рад.

Неплаћени и/или помажући радник у породичној фирми: ради као помажући члан на породичном пољопривредном газдинству, предузећу или обрту без посебне или редовне накнаде.

Приправник: лице које је завршило средњу или вишу школу, односно факултет, које први пут заснива радни однос у том занимању и које је обавезно положити стручни испит.

Запослени по другом типу уговора:

Привремено запослење или уговор одређеног трајања: лице које је запослено на основу рјешења или уговора ограниченог трајања без обзира на дужину радног ангажмана (битно је да није на неодређено вријеме).

Привремени посао без уговора: лице које радни однос заснива на усменом договору.

Плаћање по договору за обављени посао: односи се на посао једнократног карактера заснован на усменом договору.

Сезонски радник: лице које ради на сезонским пословима (пољопривредни радници и сл.).

Становање

Услови становања: Услови становања домаћинства одређени су карактеристикама стамбених јединица, расположивошћу услуга и добара, те издацима за плаћање ренте или рачуна.

Систем гријања: представљају централно гријање из топлана, етажно гријање или појединачне пећи и остали начини гријања којима се загријава комплетна стамбена јединица.

Сиромаштво

Линија сиромаштва: праг у односу на издатке за потрошњу по којем се домаћинства сврставају у категорију сиромашних домаћинстава и оних која нису сиромашна. Релативна линија сиромаштва је постављена на 60% медијане изједначених мјесечних издатака за потрошњу.

Изједначени издаци за потрошњу домаћинстава: мјесечни издаци домаћинства подијељени са еквивалентном величином домаћинства, према тзв. „модификованој скали еквивалентности – OECD“ (скала еквивалентности даје пондер 1,0 носиоцу домаћинства, 0,5 другим члановима од 14 година и више и 0,3 сваком дјетету испод 14 година).

Величина сиромаштва: проценат сиромашних домаћинстава добијен на сљедећи начин:

$$HCR = \frac{\sum_{i=1}^p w_i}{\sum_{i=1}^n w_i} * 100$$

гдје је

n = укупан број домаћинстава из узорка

p = укупан број сиромашних домаћинстава из узорка

w_i = пондер за i -то домаћинство из узорка

Дефинитивно сиромашна домаћинства су домаћинства са потрошњом испод 50% медијане прилагођене потрошње.

Слабо сиромашна домаћинства су домаћинства са потрошњом између 50% и 60% медијане прилагођене потрошње.

Домаћинства на граници сиромаштва су домаћинства са потрошњом између 60% и 70% медијане прилагођене потрошње.

Јаз сиромаштва: мјери колико је (у процентима) просјечан издатак за потрошњу сиромашних домаћинстава испод прага сиромаштва, примјеном следеће формуле:

$$PG = \frac{\sum_{i=1}^p (e^*_i - PL) \cdot w_i}{\sum_{i=1}^p PL \cdot w_i} \cdot 100$$

гдје је:

e^*_i = еквивалентан издатак и-тог домаћинства из узорка

PL = линија сиромаштва

Омјер квинтила S80/S20: пореди укупан еквивалентан издатак горњег квинтила са издатком најнижег квинтила (20% најниже изједначене дистрибуције). Може се изразити на следећи начин:

$$HCR = \frac{\sum_{i=1}^t e^*_i \cdot w_i}{\sum_{i=1}^b e^*_i \cdot w_i} \cdot 100$$

гдје је:

t = 20% домаћинстава из узорка са највећим еквивалентним издатком

b = 20% домаћинстава из узорка са најмањим еквивалентним издатком.

Социјална укљученост и материјална депривација

Социјална искљученост се дефинише као процес којим су одређени појединци спријечени у пуном учествовању у друштву због свог сиромаштва или недостатка основних знања и могућности за доживотно учење или као резултат дискриминације.

Социјална укљученост се дефинише као процес који омогућава да они који су у ризику од сиромаштва и социјалне искључености добију могућност и средства потребна за пуно учешће у економском, културном и друштвеном животу и за постизање животног стандарда и благостања који се сматрају нормалним у друштву у којем живе.

Материјална депривација или ускраћеност се мјери кроз утврђивање непостојања одређених трајних потрошних добара у домаћинству као и кроз утврђивање немогућности задовољења потреба које се сматрају типичним у друштву у којем се домаћинство налази.

9. ИНДЕКС СТАТИСТИЧКИХ ТАБЕЛА

Табела 1	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по географском подручју и категорији издатака
Табела 2	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категоријама издатака – Босна Херцеговина
Табела 2а	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категоријама издатака – Федерација Босне и Херцеговине
Табела 2б	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категоријама издатака – Република Српска
Табела 2с	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категоријама издатака – Брчко дистрикт БиХ
Табела 3	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по типу домаћинства и категоријама издатака – Босна и Херцеговина
Табела 3а	Просјечни мјесечни издаци по типу домаћинства и категоријама издатака – Федерација Босне и Херцеговине
Табела 3б	Просјечни мјесечни издаци по типу домаћинства и категоријама издатака – Република Српска
Табела 3с	Просјечни мјесечни издаци по типу домаћинства и категоријама издатака – Брчко дистрикт БиХ
Табела 4	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу текуће активности носиоца домаћинства и категоријама издатака – Босна и Херцеговина
Табела 4а	Просјечни мјесечни издаци по статусу текуће активности носиоца домаћинства и категоријама издатака – Федерација Босне и Херцеговине
Табела 4б	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу текуће активности носиоца домаћинства и категоријама издатака – Република Српска
Табела 4с	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу текуће активности носиоца домаћинства и категоријама издатака – Брчко дистрикт БиХ
Табела 5	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу у запослењу носиоца домаћинства и категорији издатака – Босна и Херцеговина
Табела 5а	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу у запослењу носиоца домаћинства и категоријама издатака – Федерација Босне и Херцеговине
Табела 5б	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу у запослењу носиоца домаћинства и категоријама издатака – Република Српска
Табела 5с	Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу у запослењу и категоријама издатака носиоца домаћинства и категоријама издатака - Брчко дистрикт БиХ

10. СТАТИСТИЧКЕ ТАБЕЛЕ

Табела 1. Просјечни мјесечни издаци по географском подручју и категорији издатака, 2015.
(вриједности у КМ)

Категорија издатака	Географско подручје			Босна и Херцеговина
	Федерација БиХ	Република Српска	Брчко дистрикт БиХ	
Хљеб и житарице	61,89	53,06	65,89	58,90
Месо	97,68	104,31	108,22	100,21
Риба	12,38	12,35	12,34	12,36
Млијеко, сир, јаја	66,03	61,88	65,29	64,57
Уља и масноће	20,05	15,40	17,81	18,38
Воће	33,39	28,38	32,46	31,63
Поврће	48,16	41,85	45,78	45,91
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши и остали производи	56,32	41,33	56,85	51,12
Безалкохолна пића	44,90	34,05	49,24	41,21
Алкохолна пића	10,96	17,95	16,43	13,51
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	451,74	410,55	470,31	437,80
Дуван	35,31	31,45	39,01	34,04
Одјећа и обућа	72,78	64,34	58,98	69,55
Становање	277,60	204,69	212,43	250,86
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	142,07	118,05	117,87	133,20
Намјештај, опрема за домаћинство и услуге у домаћинству	66,89	57,10	66,41	63,47
Здравство	56,32	49,59	59,42	54,04
Превоз	152,12	122,68	146,05	141,75
Комуникације	64,80	60,74	66,69	63,42
Рекреација и култура	32,32	23,42	27,69	29,12
Образовање	9,50	4,77	(8,65)	7,84
Угоститељске услуге	36,96	21,57	27,92	31,41
Услуге смјестаја	6,24	3,96	(7,16)	5,47
Остали производи и услуга	103,41	87,00	93,70	97,50
УКУПНА НЕПРЕХРАНА	1.056,30	849,35	931,98	981,68
УКУПНО	1.508,04	1.259,91	1.402,29	1.419,48

Табела 2. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категорији издатака, Босна и Херцеговина, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Број чланова				
	1	2	3	4	5 и више
Хљеб и житарице	33,57	50,74	63,33	74,02	83,76
Месо	49,79	84,35	108,99	122,87	158,89
Риба	6,82	10,82	14,10	15,57	16,57
Млијeko, сир, јаја	36,59	54,06	67,33	77,85	101,87
Уља и масноће	10,02	16,15	20,14	21,45	27,95
Воће	17,64	27,12	34,57	40,90	43,51
Поврће	21,99	39,85	51,23	57,12	69,13
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши и остали производи	26,00	39,32	58,59	67,40	77,05
Безалкохолна пића	22,93	34,15	44,84	52,64	60,08
Алкохолна пића	7,48	13,26	14,21	14,89	19,70
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	232,83	369,82	477,34	544,7	658,51
Дуван	16,23	29,34	38,77	44,60	47,77
Одјећа и обућа	22,12	35,32	85,46	116,22	116,83
Становање	193,71	237,91	271,59	284,76	284,26
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	87,67	127,79	138,34	148,47	180,32
Намјештај	34,42	53,37	73,73	77,79	91,10
Здравство	38,75	56,66	52,64	56,32	69,37
Превоз	36,62	91,35	178,28	221,39	230,40
Комуникације	30,64	48,74	76,54	86,05	90,07
Рекреација и култура	16,55	19,53	30,99	43,07	43,34
Образовање	:	1,75	10,72	15,88	14,89
Угоститељске услуге	14,90	19,57	39,10	46,92	46,12
Услуге смјештаја	(2,12)	2,21	8,46	9,16	7,54
Остали производи	46,91	73,92	115,22	133,62	141,72
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	541,21	797,45	1.119,84	1.284,25	1.363,74
УКУПНО	774,04	1.167,27	1.597,17	1.828,95	2.022,25

Табела 2а. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категорији издатака, Федерација Босне и Херцеговине, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Број чланова				
	1	2	3	4	5 и више
Хљеб и житарице	35,16	51,95	65,14	75,01	88,20
Месо	49,41	78,91	105,09	116,67	151,35
Риба	7,40	10,61	13,53	14,97	16,17
Млијеко, сир, јаја	37,93	53,79	67,02	77,81	102,99
Уља и масноће	11,60	17,55	21,27	22,15	29,91
Воће	19,89	28,16	35,40	40,81	45,42
Поврће	24,29	41,31	52,11	56,72	71,21
Шећер, цем, мед, чоколада, слаткиши и остали производи	30,25	42,45	61,37	71,12	84,04
Безалкохолна пића	25,84	36,99	47,30	54,85	64,12
Алкохолна пића	6,11	10,59	10,61	11,55	16,99
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	247,87	372,32	478,83	541,66	670,40
Дуван	15,64	30,42	38,59	44,25	50,17
Одјећа и обућа	23,82	35,30	86,29	114,64	119,39
Становање	221,65	263,64	292,17	302,16	314,34
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	97,21	137,15	141,77	154,28	187,12
Намјештај	38,37	55,63	77,29	78,91	89,76
Здравство	43,81	60,45	49,35	62,28	64,53
Превоз	39,69	95,38	182,19	230,33	234,21
Комуникације	32,88	49,09	75,59	82,16	91,39
Рекреација и култура	20,08	20,44	32,82	44,85	49,29
Образовање	:	2,26	12,56	17,17	18,16
Угоститељске услуге	16,41	22,85	43,07	51,85	56,93
Услуге смјештаја	:	(1,78)	8,89	9,67	9,24
Остали производи	53,72	77,86	116,83	134,36	145,59
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	606,90	852,25	1.157,42	1.326,91	1.430,11
УКУПНО	854,77	1.224,56	1.636,25	1.868,57	2.100,51

Табела 2b. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категорији издатака, Република Српска, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Број чланова				
	1	2	3	4	5 и више
Хљеб и житарице	31,52	48,27	58,40	71,15	75,33
Месо	49,97	93,49	118,35	136,06	173,35
Риба	6,22	11,18	15,54	16,89	17,32
Млијeko, сир, јаја	34,66	54,37	67,61	78,58	100,85
Уља и масноће	8,10	13,81	17,38	19,95	24,52
Воће	14,88	25,32	32,15	41,34	40,11
Поврће	19,06	37,48	48,88	58,18	65,91
Шећер, цем, мед, чоколада, слаткиши и остали производи	20,72	33,51	51,20	58,74	63,95
Безалкохолна пића	19,15	28,97	37,94	46,96	52,18
Алкохолна пића	9,29	17,99	22,54	22,04	24,36
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	213,57	364,38	470,00	549,88	637,88
Дван	16,89	27,53	37,74	44,96	43,62
Одјећа и обућа	19,98	36,19	83,96	123,36	111,67
Становање	161,25	197,09	224,34	247,36	229,67
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	76,76	113,18	130,30	136,48	169,04
Намјештај	29,96	49,89	64,71	74,72	92,45
Здравство	32,62	49,36	60,18	42,80	78,03
Превоз	33,51	84,42	169,51	201,49	220,87
Комуникације	28,14	48,31	77,82	94,86	87,61
Рекреација и култура	12,58	17,66	26,16	39,86	32,57
Образовање	:	:	(5,91)	12,73	8,89
Угоститељске услуге	13,41	14,44	28,89	35,94	26,31
Услуге смјештаја	:	(2,95)	(6,91)	(7,75)	(4,44)
Остали производи	39,02	68,18	111,11	131,84	134,80
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	465,74	710,14	1.027,54	1.194,14	1.239,97
УКУПНО	679,31	1.074,52	1.497,54	1.744,03	1.877,85

Табела 2с. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категорији издатака, Брчко дистрикт БиХ, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Број чланова				
	1	2	3	4	5 и више
Хљеб и житарице	36,43	57,09	70,04	81,59	87,08
Месо	56,83	87,97	112,02	139,76	151,46
Риба	(4,63)	11,04	(13,69)	16,32	(16,17)
Млијеко, сир, јаја	44,29	56,62	74,28	69,20	87,05
Уља и масноће	10,18	15,34	19,93	19,71	25,17
Воће	18,02	27,05	40,06	38,04	41,63
Поврће	25,40	37,46	53,73	55,32	60,58
Шећер, цем, мед, чоколада, слаткиши и остали производи	28,73	46,93	66,61	67,07	79,53
Безалкохолна пића	28,92	39,13	56,64	59,60	66,36
Алкохолна пића	:	(10,62)	(21,63)	23,65	(24,62)
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	257,37	389,26	528,62	570,27	639,65
Дуван	(17,51)	(28,53)	(59,22)	(50,55)	(43,76)
Одјећа и обућа	:	(21,26)	(77,83)	70,21	122,93
Становање	157,82	181,32	223,80	242,52	270,55
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	70,76	103,58	132,69	127,80	162,37
Намјештај	25,97	46,66	77,49	84,02	107,21
Здравство	38,37	69,91	60,34	51,14	73,33
Превоз	(21,27)	91,60	166,32	208,74	265,28
Комуникације	25,21	45,89	91,24	89,57	90,42
Рекреација и култура	8,64	24,69	35,95	30,79	40,09
Образовање	-	-	:	:	:
Угоститељске услуге	:	(11,38)	(45,43)	40,10	(44,04)
Услуге смјештаја	:	:	:	:	:
Остали производи	37,51	56,51	117,31	134,16	138,47
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	435,17	683,49	1.117,70	1.159,42	1.379,64
УКУПНО	692,54	1.072,75	1.646,32	1.729,68	2.019,29

Табела 3. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по типу домаћинства и категоријама издатака, Босна и Херцеговина, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	СД < 65 година	СД >= 65 година	БПБД < 65 година	БПБД >= 65 година	БП са 1 дјететом	БП са 2 дјеце	БП са 3 и више дјеце	Самохране родитељи	СР+ сродници	БП+дијете+ сродници	БП+дијете+ родитељи	Остало
Хљоб и житарице	35,02	32,77	54,54	48,04	65,01	72,93	86,05	54,45	77,23	80,28	82,23	60,32
Месо	57,35	45,67	91,83	81,02	114,71	118,15	152,56	84,22	124,92	163,80	167,55	107,98
Риба	8,60	5,86	12,15	9,95	14,71	15,25	17,47	11,50	15,61	16,18	16,76	11,76
Млијело, сир, јаја	38,53	35,53	58,05	52,15	69,94	77,23	97,09	53,45	85,57	101,86	99,85	68,67
Уља и масноће	10,67	9,67	17,53	15,78	20,97	21,11	25,77	15,53	24,44	28,89	29,69	17,84
Воће	20,19	16,24	29,45	25,79	36,21	39,53	46,76	27,69	38,19	41,92	49,63	30,40
Поврће	24,34	20,70	43,90	36,97	53,44	55,13	68,95	41,95	62,96	67,69	71,28	47,27
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	31,94	22,75	44,32	35,19	62,51	66,98	80,37	43,24	67,65	72,12	80,95	46,48
Безалкохолна пића	26,42	21,02	39,86	31,32	47,61	52,01	59,46	32,73	53,76	60,50	62,69	38,02
Алкохолна пића	10,33	5,92	15,68	14,39	15,73	14,94	19,52	6,68	13,58	19,33	20,17	15,33
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	263,38	216,15	407,30	350,59	500,85	533,27	653,99	371,44	563,92	652,57	680,79	444,08
Дуван	28,70	9,42	37,16	19,48	38,58	43,15	49,00	36,35	44,75	47,33	49,15	39,94
Одјећа и обућа	46,05	9,07	43,53	17,19	85,30	116,55	122,10	77,88	89,34	102,64	148,72	60,07
Становање	207,94	185,95	255,33	228,01	275,45	286,63	298,93	243,91	270,61	272,27	295,47	237,64
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	91,66	85,49	132,80	128,05	138,53	147,54	179,65	124,82	162,71	178,60	181,29	135,78
Намјештај	41,61	30,49	63,58	47,49	76,06	77,37	89,89	54,93	70,19	96,49	101,61	57,96
Здравство	27,82	44,71	61,67	65,31	53,90	47,88	60,03	42,51	57,38	80,84	96,52	51,15
Превоз	72,08	17,27	129,62	67,56	199,42	227,89	217,36	94,42	171,29	223,88	278,73	113,11
Комуникације	42,40	24,23	54,64	39,20	79,66	86,89	90,68	61,45	79,33	90,47	97,90	58,23
Рекреација и култура	26,00	11,39	21,91	15,69	31,52	44,28	48,23	28,91	35,72	36,49	50,83	20,33
Образовање	:	-	:	-	9,66	17,62	18,46	10,59	8,77	8,66	19,31	(4,58)
Угоститељске услуге	31,86	5,65	25,52	8,77	41,40	47,64	54,97	36,01	31,61	39,57	57,33	20,30
Услуге смјештаја	(2,73)	:	(3,41)	:	7,63	8,49	(10,19)	(8,61)	:	:	(8,14)	:
Остали производи	72,35	33,03	92,76	52,95	118,18	134,21	141,21	94,14	117,54	145,93	153,98	90,56
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	692,83	458,49	923,72	691,26	1.155,28	1.286,14	1.380,70	914,53	1.145,36	1.329,42	1.538,99	892,39
УКУПНО	956,21	674,64	1.331,02	1.041,85	1.656,13	1.819,41	2.034,69	1.285,97	1.709,28	1.981,99	2.219,78	1.336,47

Табела 3а. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по типу домаћинства и категоријама издатака, Федерација Босне и Херцеговине, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	СД< 65 година	СД >= 65 година	БПБД< 65 година	БПБД >= 65 година	БП са 1 дјететом	БП са 2 дјеце	БП са 3 и више дјеце	Самохрани родитељи	СР+ сродници	БП+дијете+ сродници	БП+дијете+ родитељи	Остало
Хлеб и житарице	36,13	34,64	55,72	48,49	67,12	73,88	91,77	55,87	80,24	81,86	86,90	58,31
Месо	54,30	46,78	91,13	72,91	109,17	112,42	149,85	80,54	116,52	150,57	161,89	95,02
Риба	9,03	6,52	12,27	9,48	14,41	14,43	18,22	10,21	14,71	14,64	18,30	10,23
Млијекo, сир, јаја	40,24	36,68	58,46	51,80	69,67	77,42	99,77	53,52	86,88	101,40	100,06	60,79
Уља и масноће	12,32	11,21	18,48	17,31	22,28	21,80	27,66	16,90	25,59	30,52	31,57	18,36
Воће	22,72	18,37	29,84	27,30	37,11	39,35	48,54	28,14	39,61	42,85	53,09	29,35
Поврће	27,48	22,57	44,63	39,04	54,68	54,35	70,78	42,89	64,52	70,16	70,56	46,73
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	36,76	26,74	47,56	37,68	65,44	70,69	87,29	45,69	71,40	76,83	90,86	45,59
Безалкохолна пића	30,16	23,51	43,07	33,66	49,85	53,88	64,19	34,74	54,75	63,54	68,53	40,90
Алкохолна пића	8,03	5,07	13,15	10,63	11,85	11,31	18,27	4,86	10,70	14,78	18,69	12,88
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	277,17	232,09	414,29	348,31	501,58	529,52	676,34	373,36	564,92	647,14	700,46	418,16
Дуван	26,59	9,75	38,92	19,37	38,03	42,39	52,48	37,39	45,39	49,33	52,86	37,00
Одјећа и обућа	49,18	10,17	39,77	17,67	84,13	111,47	122,86	81,92	88,74	101,06	174,43	56,18
Становање	240,70	211,39	276,81	259,67	292,94	305,07	325,35	267,02	302,81	286,74	331,17	258,94
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	98,74	96,39	142,65	136,28	140,50	153,28	191,86	133,53	165,11	182,50	184,89	142,81
Намјештај	46,34	34,08	64,86	52,31	79,12	77,86	91,62	54,76	68,84	91,98	106,86	58,25
Здравство	29,32	51,61	71,17	68,87	47,50	51,61	60,61	45,87	61,16	75,09	96,28	50,73
Превоз	86,37	14,56	135,79	66,67	203,41	238,06	234,47	101,06	172,24	214,21	268,63	106,32
Комуникације	44,38	26,69	55,09	38,28	78,21	82,55	91,33	61,82	80,26	85,07	106,54	54,37
Рекреација и култура	33,45	12,87	23,40	16,94	33,04	45,89	52,95	30,12	39,65	39,79	56,42	19,21
Образовање	:	-	:	-	11,08	18,79	23,25	13,23	(8,88)	8,28	22,74	(7,42)
Угоститељске услуге	34,14	6,86	28,15	10,96	44,76	52,32	64,23	40,71	35,06	47,77	72,10	23,67
Услуге смјештаја	:	:	:	:	(7,45)	8,54	(11,39)	(10,31)	:	:	:	:
Остали производи	86,14	36,26	102,68	50,81	118,52	133,82	146,09	93,43	121,40	141,23	172,10	91,09
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	779,73	513,83	983,59	739,58	1.178,68	1.321,67	1.468,50	971,17	1.194,84	1.331,37	1.655,22	909,46
УКУПНО	1.056,90	745,92	1.397,87	1.087,89	1.680,26	1.851,19	2.144,84	1.344,54	1.759,76	1.978,51	2.355,68	1.327,61

Табела 3б. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по типу домаћинства и категоријама издатака, Република Српска, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	СД< 65 година	СД >= 65 година	БПБД< 65 година	БПБД >= 65 година	БП са 1 дјететом	БП са 2 дјеце	БП са 3 и више дјеце	Самохрани родитељи	СР+ сродници	БП+дијете+ сродници	БП+дијете+ родитељи	Остало
Хлеб и житарице	33,58	30,38	51,79	46,82	59,21	70,44	70,10	51,07	69,62	77,27	71,90	62,32
Месо	60,31	44,27	92,36	92,63	128,38	131,49	160,02	92,22	144,88	181,65	180,49	123,89
Риба	8,20	5,13	11,99	10,48	15,50	16,98	15,23	14,27	17,92	18,56	(14,06)	13,97
Млијеко, сир, јаја	36,29	33,76	57,16	52,29	69,89	77,47	92,04	53,46	83,28	103,59	100,03	78,19
Уља и масноће	8,63	7,81	15,68	13,63	17,60	19,57	20,77	12,75	21,84	26,67	26,38	17,11
Воће	17,39	13,50	28,56	23,79	33,52	39,84	42,53	26,55	35,52	41,03	43,27	31,11
Поврће	20,38	18,33	42,69	34,13	50,08	56,87	63,97	40,10	60,15	64,58	73,90	47,78
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	26,32	17,63	37,09	31,14	54,46	57,95	61,60	37,67	58,86	65,03	62,15	46,63
Безалкохолна пића	21,89	17,65	32,82	27,81	40,95	47,03	45,95	28,02	51,41	54,84	51,77	33,59
Алкохолна пића	13,17	7,14	21,06	20,04	24,92	22,99	22,18	10,49	19,82	25,34	23,57	18,26
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	246,16	195,59	391,19	352,75	494,52	540,64	594,40	366,60	563,29	658,56	647,53	472,84
Дуван	31,01	9,10	33,31	19,54	38,52	44,72	(39,56)	34,18	(42,73)	45,54	(41,02)	42,06
Одјећа и обућа	41,87	7,90	51,74	16,94	87,96	131,14	122,34	71,78	91,38	104,74	104,32	62,01
Становање	170,67	156,05	214,85	186,65	234,19	246,37	228,30	197,22	200,85	247,64	229,52	212,47
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	83,40	73,10	113,30	119,09	133,68	134,91	145,37	106,77	161,04	175,31	176,80	126,51
Намјештај	35,95	26,65	61,13	41,38	67,80	75,81	87,56	55,15	71,76	100,48	93,30	55,85
Здравство	25,75	36,42	42,47	59,00	69,67	38,89	59,39	35,17	49,38	88,08	98,84	51,16
Превоз	56,35	20,90	117,73	69,34	190,45	205,35	173,18	78,40	168,44	234,87	295,35	117,68
Комуникације	40,52	21,31	53,36	40,83	82,10	96,98	91,39	60,50	77,38	97,41	79,96	62,70
Рекреација и култура	17,83	9,69	17,83	14,03	27,12	41,11	36,61	26,32	25,69	32,02	40,69	21,43
Образовање	:	-	:	-	(5,41)	14,49	(6,27)	:	:	(9,17)	(11,19)	:
Угоститељске услуге	29,83	4,35	20,58	5,93	32,10	37,20	30,50	26,59	(22,14)	26,36	29,78	15,83
Услуге смјештаја	:	:	:	:	(7,21)	(7,93)	:	:	:	:	:	:
Остали производи	56,06	29,62	73,16	56,77	116,44	134,13	131,70	97,44	109,40	153,69	121,05	87,99
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	593,59	395,18	806,53	630,93	1.092,65	1.209,03	1.158,79	800,05	1.037,26	1.318,69	1.326,20	858,68
УКУПНО	839,75	590,77	1.197,72	983,68	1.587,17	1.749,66	1.753,19	1.166,65	1.600,55	1.977,25	1.973,74	1.331,52

Табела 3с. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по типу домаћинства и категоријама издатака, Брчко дистрикт БиХ, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	СД< 65 година	СД >= 65 година	БПБД< 65 година	БПБД >= 65 година	БП са 1 дјететом	БП са 2 дјеце	БП са 3 и више дјеце	Самохрани родитељи	СР+ сродници	БП+дијете+ сродници	БП+дијете+ родитељи	Остало
Хлеб и житарице	(37,88)	35,54	(59,84)	57,05	70,12	76,88	(85,14)	(59,04)	:	(86,94)	:	:
Месо	(73,15)	(46,90)	(106,20)	77,48	120,64	118,58	(153,80)	(85,44)	:	(200,55)	:	:
Риба	:	:	:	(11,74)	(14,44)	18,02	:	:	:	(16,66)	:	:
Млијeko, сир, јаја	(42,83)	(45,19)	(59,04)	57,63	79,14	67,76	(71,57)	(50,62)	:	(88,99)	:	:
Уља и масноће	(12,08)	(9,02)	(15,73)	15,92	21,54	20,13	(22,50)	(11,69)	:	(24,64)	:	:
Воће	(15,10)	(19,80)	(31,06)	24,15	41,36	40,82	(38,65)	(30,50)	:	(34,85)	:	:
Поврће	(29,21)	(23,08)	(39,32)	35,80	55,82	56,33	(67,26)	(38,20)	:	(58,02)	:	:
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	(28,90)	(28,63)	(53,54)	43,89	70,00	72,11	(73,51)	(46,53)	:	(68,38)	:	:
Безалкохолна пића	(27,75)	(29,64)	(46,82)	34,66	59,77	60,71	(62,10)	(38,00)	:	(71,72)	:	:
Алкохолна пића	:	:	:	(8,46)	(24,63)	(20,83)	:	:	:	:	:	:
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	(280,85)	243,07	(435,13)	366,78	557,44	552,18	(621,92)	(382,47)	:	(684,53)	:	:
Дуван	:	:	(41,13)	:	(56,79)	(46,20)	(45,49)	:	:	:	:	:
Одјећа и обућа	:	:	:	:	(89,45)	(78,63)	:	:	:	(107,41)	:	:
Становање	(164,28)	153,89	(198,13)	180,93	233,22	248,43	(263,08)	(171,87)	:	(296,81)	:	:
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	(87,01)	60,86	(121,30)	88,24	136,13	136,89	(180,11)	(105,67)	:	(142,78)	:	:
Намјештај	(41,67)	(16,42)	(60,62)	37,34	81,52	83,07	(63,41)	(57,68)	:	(135,40)	:	:
Здравство	:	(40,82)	(56,84)	(85,59)	61,09	51,81	(49,70)	:	:	(103,27)	:	:
Превоз	:	:	(117,29)	(59,13)	184,18	211,57	(178,01)	(120,97)	:	(276,57)	:	:
Комуникације	(30,93)	(21,73)	(60,41)	33,83	95,63	87,36	(64,28)	(64,10)	:	(109,67)	:	:
Рекреација и култура	:	(8,40)	(38,18)	(14,29)	38,00	36,22	:	(27,49)	:	(27,43)	:	:
Образовање	-	-	-	-	:	:	:	-	-	:	:	:
Угоститељске услуге	:	:	:	:	(50,60)	(40,93)	:	:	:	:	:	:
Услуге смјештаја	:	-	:	-	:	:	:	:	:	:	:	:
Остали производи	(68,07)	(18,90)	(80,65)	40,37	128,98	147,69	(97,80)	(62,34)	:	(140,72)	:	:
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	(585,69)	343,54	(832,77)	576,24	1.192,17	1.206,42	(1.127,97)	(738,46)	:	(1.426,73)	:	:
УКУПНО	(866,54)	586,61	(1.267,90)	943,02	1.749,61	1.758,59	(1.749,89)	(1.120,92)	:	(2.111,26)	:	:

Табела 4. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу текуће активности носиоца домаћинства и категоријама издатака, Босна и Херцеговина, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Статус текуће активности (носилац домаћинства)				
	Запослен	Незапослен или тражи прво запослење	Домаћица	Пензионер	Остало
Хљеб и житарице	69,85	55,13	43,21	54,17	45,39
Месо	121,23	95,77	62,92	93,29	68,93
Риба	15,12	10,77	8,01	11,64	7,58
Млијеко, сир, јаја	75,55	60,96	46,34	61,09	46,87
Уља и масноће	21,16	17,00	13,68	17,74	13,17
Воће	38,46	27,87	22,91	29,03	20,74
Поврће	54,02	44,52	33,69	42,77	32,22
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	65,53	45,03	33,79	44,23	32,93
Безалкохолна пића	50,25	37,42	30,36	36,96	29,23
Алкохолна пића	16,09	13,80	5,10	13,74	8,55
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	527,26	408,26	300,02	404,65	305,60
Дуван	45,75	32,81	19,34	26,93	24,99
Одјећа и обућа	114,96	50,01	34,34	40,08	27,32
Становање	278,45	236,21	210,10	248,27	161,01
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	148,41	133,91	107,66	128,38	99,41
Намјештај	84,31	54,33	40,34	52,71	39,44
Здравство	55,71	33,66	44,70	57,76	69,22
Превоз	213,14	139,33	55,33	98,94	66,99
Комуникације	84,77	55,15	39,57	52,79	34,30
Рекреација и култура	41,57	26,38	17,37	21,70	12,76
Образовање	13,47	6,22	2,58	4,17	(3,15)
Угоститељске услуге	50,84	24,22	12,27	19,66	13,84
Услуге смјештаја	9,35	(1,84)	(2,77)	3,47	:
Остали производи	135,17	84,55	53,46	76,55	63,16
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	1.275,90	878,62	639,84	831,40	616,38
УКУПНО	1.803,16	1.286,88	939,86	1.236,05	921,99

Табела 4а. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу текуће активности носиоца домаћинства и категоријама издатака, Федерација Босне и Херцеговине, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Статус текуће активности (носилац домаћинства)				
	Запослен	Незапослен или тражи прво запослење	Домаћица	Пензионер	Остало
Хљеб и житарице	73,59	57,65	45,08	55,73	51,90
Месо	119,84	89,08	60,31	88,87	69,55
Риба	15,31	10,37	7,58	11,36	8,61
Млијекo, сир, јаја	77,72	61,79	47,26	60,96	51,75
Уља и масноће	22,86	18,89	15,19	18,98	16,44
Воће	40,57	28,89	24,33	29,91	24,69
Поврће	56,48	46,87	36,00	43,92	37,03
Шећер, цем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	71,21	51,94	37,29	47,55	43,47
Безалкохолна пића	54,48	41,95	31,69	39,94	33,24
Алкохолна пића	13,43	10,09	3,65	11,05	(6,71)
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	545,49	417,51	308,39	408,28	343,37
Дуван	45,97	33,96	20,57	29,30	23,22
Одјећа и обућа	116,04	49,39	40,87	43,10	27,46
Становање	304,96	263,16	231,66	275,05	175,43
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	153,81	139,25	118,06	140,25	110,36
Намјештај	88,21	54,13	43,05	54,97	45,38
Здравство	57,95	34,10	46,84	59,86	76,96
Превоз	227,88	148,41	68,50	102,34	59,40
Комуникације	85,00	52,82	43,20	54,33	34,10
Рекреација и култура	45,76	30,24	19,69	23,57	11,57
Образовање	15,51	8,38	3,76	5,32	:
Угоститељске услуге	58,56	27,74	15,27	23,63	12,37
Услуге смјештаја	9,73	:	:	4,59	-
Остали производи	141,17	84,39	56,63	82,37	70,68
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	1.350,54	928,42	711,63	898,67	650,32
УКУПНО	1.896,03	1.345,93	1.020,02	1.306,95	993,69

Табела 4б. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу текуће активности носиоца домаћинства и категоријама издатака, Република Српска, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Статус текуће активности (носилац домаћинства)				
	Запослен	Незапослен или тражи прво запослење	Домаћица	Пензионер	Остало
Хљеб и житарице	61,87	51,42	39,40	50,87	37,50
Месо	123,17	103,98	67,47	101,19	68,84
Риба	14,65	11,21	8,89	12,28	6,35
Млијеко, сир, јаја	71,24	59,84	44,19	61,27	40,96
Уља и масноће	17,76	14,56	10,63	15,56	9,33
Воће	34,03	26,80	20,07	27,43	15,86
Поврће	49,01	41,55	28,96	40,85	25,87
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	53,54	35,54	26,68	37,92	20,85
Безалкохолна пића	40,97	31,34	27,61	31,28	23,37
Алкохолна пића	20,78	18,68	8,04	18,69	11,39
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	487,02	394,92	281,94	397,34	260,32
Дуван	45,30	30,01	16,99	22,48	25,77
Одјећа и обућа	113,37	52,20	21,44	35,32	(27,06)
Становање	226,89	203,83	167,26	202,46	145,84
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	137,43	128,53	86,66	108,38	90,92
Намјештај	76,41	53,86	34,51	48,81	30,83
Здравство	51,05	33,44	40,20	53,59	59,27
Превоз	183,34	127,12	28,71	93,10	73,48
Комуникације	83,88	58,95	32,23	49,78	33,99
Рекреација и култура	33,36	21,63	12,76	18,41	12,83
Образовање	9,16	(2,91)	:	(2,30)	:
Угоститељске услуге	35,54	20,37	6,25	12,63	(16,12)
Услуге смјештаја	8,33	:	:	(1,42)	:
Остали производи	122,79	84,48	46,70	67,14	56,17
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	1.126,87	818,19	495,24	715,82	577,12
УКУПНО	1.613,89	1.213,11	777,18	1.113,16	837,44

Табела 4с. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу текуће активности носиоца домаћинства и категоријама издатака, Брчко дистрикт БиХ, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Статус текуће активности (носилац домаћинства)				
	Запослен	Незапослен или тражи прво запослење	Домаћица	Пензионер	Остало
Хљеб и житарице	77,53	(59,48)	:	63,11	47,54
Месо	134,07	(109,73)	:	94,09	64,00
Риба	16,64	(12,58)	:	9,17	(7,90)
Млијеко, сир, јаја	75,09	(60,85)	:	61,84	48,54
Уља и масноће	21,34	(14,85)	:	16,78	13,31
Воће	41,79	(23,16)	:	29,09	22,79
Поврће	55,20	(40,80)	:	39,89	37,84
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	75,30	(46,21)	:	50,22	31,09
Безалкохолна пића	63,13	(35,89)	:	42,55	38,38
Алкохолна пића	25,37	(16,36)	:	11,86	:
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	585,46	(419,93)	:	418,62	314,45
Дуван	45,85	(51,83)	:	30,61	(34,92)
Одјећа и обућа	106,13	(29,35)	:	27,47	:
Становање	256,18	(168,89)	:	204,32	147,88
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	151,61	(104,36)	:	103,53	65,72
Намјештај	85,62	(66,12)	:	49,40	52,46
Здравство	58,34	(27,92)	:	64,99	(76,30)
Превоз	218,33	(136,72)	:	93,86	(85,57)
Комуникације	91,64	(45,50)	:	57,17	38,52
Рекреација и култура	39,03	(18,36)	:	20,17	(23,05)
Образовање	(17,25)	:	:	:	:
Угоститељске услуге	48,82	:	:	(17,46)	:
Услуге смјештаја	(13,33)	:	-	:	:
Остали производи	141,24	(88,89)	:	56,94	49,10
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	1.273,38	(763,58)	:	730,49	613,24
УКУПНО	1.858,84	(1.183,51)	:	1.149,10	927,69

Табела 5. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу у запослењу носиоца домаћинства и категоријама издатака, Босна и Херцеговина, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Статус текуће активности (носилац домаћинства)			
	Послодавац	Самозапосленик или слободно занимање	Запослење на неодређено вријеме	Запослење са другим типом уговора
Хљеб и житарице	79,59	66,59	69,36	60,43
Месо	136,72	120,55	120,86	98,50
Риба	19,88	12,26	15,72	11,69
Млијеко, сир, јаја	80,78	74,09	75,94	63,37
Уља и масноће	23,36	21,20	20,93	17,98
Воће	45,18	33,17	40,00	29,57
Поврће	57,60	57,57	53,12	45,70
Шећер, цем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	77,16	57,52	66,20	53,03
Безалкохолна пића	56,27	46,36	50,73	41,59
Алкохолна пића	18,39	14,45	16,83	13,45
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	594,94	503,76	529,71	435,31
Дуван	55,68	44,16	44,78	37,96
Одјећа и обућа	196,46	67,15	120,88	70,62
Становање	386,50	209,89	294,82	238,85
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	185,06	144,68	149,82	129,01
Намјештај	110,48	65,57	87,22	62,59
Здравство	83,43	48,43	56,28	36,53
Превоз	306,95	176,92	222,54	143,37
Комуникације	125,19	64,96	87,33	63,62
Рекреација и култура	69,15	28,50	44,14	27,72
Образовање	20,35	6,69	15,05	8,56
Угоститељске услуге	71,75	31,67	54,33	32,60
Услуге смјештаја	(14,50)	(4,26)	10,47	(3,99)
Остали производи	177,98	101,22	142,41	97,94
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	1.803,47	994,10	1.330,06	953,36
УКУПНО	2.398,41	1.497,85	1.859,76	1.388,67

Табела 5а. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу у запослењу носиоца домаћинства и категоријама издатака, Федерација Босне и Херцеговине, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Статус текуће активности (носилац домаћинства)			
	Послодавац	Самозапосленик или слободно занимање	Запослење на неодређено вријеме	Запослење са другим типом уговора
Хљеб и житарице	87,57	71,39	72,72	63,07
Месо	140,51	113,27	120,90	95,55
Риба	19,49	12,49	15,77	12,02
Млијеко, сир, јаја	82,84	78,21	77,40	65,66
Уља и масноће	25,47	22,66	23,01	18,99
Воће	46,62	36,75	41,68	31,38
Поврће	60,41	62,97	54,66	48,20
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	80,76	64,88	71,81	58,97
Безалкохолна пића	59,91	50,78	55,24	45,51
Алкохолна пића	(17,26)	10,67	13,93	11,03
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	620,83	524,07	547,14	450,39
Дуван	52,73	44,96	45,53	38,46
Одјећа и обућа	205,04	67,83	121,54	71,68
Становање	428,92	226,47	320,82	269,88
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	202,52	136,54	158,47	135,03
Намјештај	101,84	68,62	92,66	64,80
Здравство	94,60	56,40	55,23	40,34
Превоз	352,15	180,48	237,50	154,01
Комуникације	117,50	64,31	87,99	64,16
Рекреација и култура	83,38	32,61	47,80	30,62
Образовање	(27,75)	7,88	17,43	9,29
Угоститељске услуге	79,46	36,51	62,58	38,49
Услуге смјештаја	:	:	11,09	:
Остали производи	183,30	102,60	148,17	105,19
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	1.943,99	1.028,44	1.406,80	1.027,44
УКУПНО	2.564,82	1.552,51	1.953,93	1.477,83

Табела 5б. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу у запослењу носиоца домаћинства и категоријама издатака, Република Српска, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Статус текуће активности (носилац домаћинства)			
	Послодавац	Самозапосленик или слободно занимање	Запослење на неодређено вријеме	Запослење са другим типом уговора
Хљеб и житарице	62,04	57,30	62,58	54,93
Месо	128,11	132,45	119,96	102,83
Риба	(17,39)	11,88	15,67	11,04
Млијеко, сир, јаја	77,68	67,06	72,95	58,91
Уља и масноће	18,79	18,58	16,88	16,25
Воће	39,05	26,72	36,67	26,27
Поврће	50,32	48,50	50,23	40,58
Шећер, цем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	64,32	43,35	54,96	42,03
Безалкохолна пића	44,43	37,22	41,59	34,00
Алкохолна пића	(17,44)	20,33	22,27	17,54
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	519,56	463,39	493,76	404,38
Дуван	(59,47)	42,96	43,39	36,45
Одјећа и обућа	(183,34)	63,57	121,19	68,70
Становање	294,43	178,81	247,13	183,94
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	148,99	160,84	133,19	117,17
Намјештај	129,88	59,36	76,93	57,36
Здравство	(53,52)	34,46	59,08	28,44
Превоз	218,83	167,88	194,04	123,27
Комуникације	139,73	63,93	86,30	63,12
Рекреација и култура	40,57	21,34	37,05	22,76
Образовање	:	(4,51)	9,82	(7,51)
Угоститељске услуге	(58,00)	21,41	38,94	21,66
Услуге смјештаја	:	:	9,16	:
Остали производи	163,92	97,72	131,01	84,48
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	1.505,92	922,45	1.187,22	816,15
УКУПНО	2.025,48	1.385,84	1.680,97	1.220,54

Табела 5с. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по статусу у запослењу носиоца домаћинства и категоријама издатака, Брчко дистрикт БиХ, 2015. (вриједности у КМ)

Категорија издатака	Статус текуће активности (носилац домаћинства)			
	Послодавац	Самозапосленик или слободно занимање	Запослење на неодређено вријеме	Запослење са другим типом уговора
Хљеб и житарице	:	73,74	73,01	(73,16)
Месо	:	134,12	135,92	(118,43)
Риба	:	(11,66)	14,80	:
Млијеко, сир, јаја	:	69,61	78,36	(68,53)
Уља и масноће	:	21,08	20,43	(15,60)
Воће	:	33,19	40,61	(29,28)
Поврће	:	50,00	51,02	(55,88)
Шећер, џем, мед, чоколада, слаткиши, остали производи	:	67,39	70,99	(55,50)
Безалкохолна пића	:	59,42	56,32	(49,45)
Алкохолна пића	:	(24,88)	21,19	:
УКУПНО ХРАНА И ПИЋЕ	:	545,07	562,65	(498,12)
Дуван	:	(41,58)	43,70	(49,09)
Одјећа и обућа	:	(93,37)	91,55	(69,98)
Становање	:	222,75	235,75	(204,34)
Ел. енергија, гас, вода и остала горива	:	128,33	144,08	(144,56)
Намјештај	:	73,53	80,45	(84,96)
Здравство	:	(43,70)	42,56	(57,60)
Превоз	:	206,07	208,02	(155,83)
Комуникације	:	89,59	82,62	(54,57)
Рекреација и култура	:	(25,57)	42,83	(21,10)
Образовање	:	:	(25,25)	:
Угоститељске услуге	:	(48,57)	40,05	(35,69)
Услуге смјештаја	:	:	:	:
Остали производи	:	112,64	144,81	(101,90)
УКУПНО НЕПРЕХРАНА	:	1.102,03	1.194,14	(985,91)
УКУПНО	:	1.647,10	1.756,79	(1.484,03)

9 771840 106603